TRIBUNALENS DOM (andra avdelningen)

den 17 maj 2011 *

I mål T-299/08,

Elf Aquitaine SA, Courbevoie (Frankrike), företrätt av advokaterna É. Morgan de Rivery och S. Thibault-Liger,

sökande,

mot

Europeiska kommissionen, företrädd av X. Lewis, É. Gippini Fournier och R. Sauer, samtliga i egenskap av ombud,

svarande,

angående en talan om i första hand ogiltigförklaring av kommissionens beslut K(2008) 2626 slutlig av den 11 juni 2008 om ett förfarande enligt artikel 81 [EG] och artikel 53 i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) (ärende COMP/38.695 – Natriumklorid), i de delar beslutet avser Elf Aquitaine och, i andra hand, ogiltigförklaring eller nedsättning av de böter som ålagts Elf Aquitaine i detta beslut,

meddelar

* Rättegångsspråk: franska.

TRIBUNALEN (andra avdelningen),

sammansatt av ordföranden I. Pelikánová, samt domarna K. Jürimäe (referent) och S. Soldevila Fragoso,

justitiesekreterare: handläggaren C. Kristensen,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 2 juni 2010,

följande

Dom

Bakgrund till tvisten

1 Europeiska gemenskapernas kommission vidtog genom beslut K(2008) 2626 slutlig av den 11 juni 2008 om ett förfarande enligt artikel 81 [EG] och artikel 53 i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) (ärende COMP/38.695 – Natriumklorid) (nedan kallat det angripna beslutet), sanktionsåtgärder mot, bland andra företag, sökanden, Elf Aquitaine SA som till och med år 2006 var moderbolag till Arkema France (tidigare Atochem SA, sedan Elf Atochem SA, därefter Atofina SA och Arkema SA) på grund av att de hade deltagit i ett antal avtal och samordnade förfaranden på marknaden för natriumklorid i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

(EES) under perioden mellan den 11 maj 1995 och den 9 februari 2000 vad sökanden och Arkema France beträffar (skälen 12–15 och artikel 1 i det angripna beslutet).

2 Natriumklorid är en starkt oxiderande agent som erhålls med hjälp av elektrolys av en vattenlösning av natriumklorid i en membranlös cell. Natriumklorid kan framställas i en kristalliserad form eller som lösning. Den används främst vid framställning av klordioxid som används för blekning av kemisk massa i massa- och pappersindustrin. Andra användningsområden avser i mindre omfattning vattenrening, textilblekning, ogräsbekämpningsmedel och anrikning av uran (skäl 2 i det angripna beslutet).

3 Följande företag var år 1999 de största konkurrenterna på marknaden för natriumklorid. För det första hade EKA Chemicals AB (nedan kallat EKA), vars aktiekapital i sin helhet innehades av Akzo Nobel-koncernen, en andel på 49 procent av denna marknad. Finnish Chemicals Oy, vars aktiekapital indirekt och i sin helhet innehades av Erikem Luxembourg SA (nedan kallat ELSA) hade en andel på 30 procent av denna marknad. Vidare hade Arkema France, vars aktiekapital under perioden 1992–2000 till 97,55 procent innehades av Elf Aquitaine, en andel på 9 procent av denna marknad. Slutligen hade Aragonesas Industrias y Energia SAU (nedan kallat Aragonesas), vars aktiekapital helt eller till största delen under perioden 1992–2000 direkt eller indirekt innehades av Uralita SA, i likhet med Solvay SA/NV en andel på 5 procent av denna marknad, under det att andra producenter kumulativt hade en andel på 2 procent av denna marknad (skälen 13, 14, 25–30, 42 och 46 i det angripna beslutet).

4 EKA ingav den 28 mars 2003 till kommissionen en ansökan om immunitet enligt kommissionens meddelande av den 19 februari 2002 om immunitet mot böter och nedsättning av böter i kartellärenden (EGT C 45, s. 3) (nedan kallat 2002 års meddelande om samarbete) om förekomsten av en kartell på natriumkloridmarknaden

(nedan kallad kartellen). EKA åberopade till stöd för denna ansökan bevisning i form av handlingar och ett muntligt yttrande (skälen 54 och 55 i det angripna beslutet).

5 Kommissionen antog den 30 september 2003 ett beslut om att bevilja EKA villkorad immunitet mot böter, i enlighet med punkt 15 i 2002 års meddelande om samarbete (skäl 55 i det angripna beslutet).

6 Kommissionen riktade den 10 september 2004 en begäran om upplysningar till Finnish Chemicals, till Arkema France och till Aragonesas, i enlighet med artikel 18.2 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 [EG] och 82 [EG] (EGT L 1, s. 1) (skäl 56 i det angripna beslutet).

7 Arkema France ingav den 18 oktober 2004, i sitt svar på kommissionens ovan i punkt 6 nämnda begäran om upplysningar, en ansökan enligt 2002 års meddelande om samarbete (skäl 57 i det angripna beslutet).

8 Finnish Chemicals ingav den 29 oktober 2004 en ansökan till kommissionen enligt 2002 års meddelande om samarbete och lämnade kommissionen muntligen upplysningar om kartellen. Finnish Chemicals bekräftade genom skrivelse av den 2 november 2004 denna ansökan och lämnade samtidigt bevisning i form av handlingar rörande sitt deltagande i den aktuella överträdelsen (skäl 58 i det angripna beslutet).

9 Kommissionen begärde från och med den 4 november 2004, i enlighet med artikel 18.2 i förordning nr 1/2003, in upplysningar från bland annat Arkema France, Aragonesas, EKA och Finnish Chemicals. Kommissionen mötte även de sistnämnda två företagen. Vad gäller sökanden riktade kommissionen till denna en begäran om upplysningar för första gången den 11 april 2008 (skälen 59–65 i det angripna beslutet).

10 Kommissionen underrättade genom skrivelse av den 11 juli 2007 Arkema France om sin avsikt att avslå dess ansökan enligt 2002 års meddelande om samarbete (skäl 563 i det angripna beslutet).

11 Kommissionen underrättade genom skrivelse av samma dag även Finnish Chemicals om att den hade för avsikt att, i enlighet med 2002 års meddelande om samarbete, bevilja företaget en nedsättning med 30–50 procent av de böter som företaget påförts (skäl 583 i det angripna beslutet).

12 Kommissionen antog den 27 juli 2007 ett meddelande om invändningar som, förutom till sökanden, riktade sig till EKA, Akzo Nobel NV, Finnish Chemicals, ELSA, Arkema France, Aragonesas och Uralita. Företagen svarade härpå inom den utsatta tidsfristen (skälen 66 och 67 i det angripna beslutet).

13 Arkema France och sökanden, bland andra, utövade den 20 november 2007 sin rätt att få yttra sig muntligen under förhörsombudets förhör (skäl 68 i det angripna beslutet).

14 Kommissionen antog den 11 juni 2008 det angripna beslutet, vilket delgavs sökanden den 16 juni 2008.

15 Kommissionen påpekade i det angripna beslutet att Arkema France, EKA, Finnish Chemicals och Aragonesas hade följt en strategi för att stabilisera marknaden för natriumklorid som ytterst syftade till att sinsemellan fördela försäljningsvolymerna av natriumklorid, att samordna politiken för fastställande av priser gentemot kunderna och att därigenom maximera vinstmarginalerna. Kartellens funktion baserade sig på frekventa kontakter mellan konkurrenterna i form av bilaterala eller multilaterala möten och telefonsamtal, dock utan att dessa följde en förutbestämd plan. Enligt

kommissionen ägde dessa samordnade förfaranden rum från och med den 21 september 1994 vad beträffar EKA och Finnish Chemicals, från och med den 17 maj 1995 vad beträffar Arkema France, från och med den 16 december 1996 vad beträffar Aragonesas och från och med den 13 februari 1997 vad beträffar ELSA. Dessa förfaranden varade ända till den 9 februari 2000, åtminstone vad avser Arkema France, EKA, Finnish Chemicals och Aragonesas (skälen 69–71 i det angripna beslutet).

16 Kommissionen har vad särskilt gäller Arkema Frances överträdelse påpekat att de faktiska omständigheter som redovisas i det angripna beslutet visar att detta företag direkt deltog i de aktuella konkurrensbegränsande förfarandena. Kommissionen har även påpekat att sökanden under hela den tid överträdelsen varade innehade mer än 97 procent av aktiekapitalet i Arkema France. Kommissionen anser på grund härav att det skäligen kan antas att sökanden skulle anpassa sig till den politik som moderbolaget hade definierat och att sökanden således inte kunde agera självständigt. Kommissionen har följaktligen dragit slutsatsen att det kan antas att sökanden utövade ett avgörande inflytande över Arkema France, vilket styrks av de ytterligare indicier som den angett (skälen 384 och 386 i det angripna beslutet).

17 Kommissionen har vad gäller beräkningen av de böter som särskilt ålagts Arkema France och sökanden grundat sig på riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003 (EUT C 210, 2006, s. 2) (nedan kallade riktlinjerna) (skäl 498 i det angripna beslutet).

18 Kommissionen har för det första angett att ett belopp motsvarande 19 procent av försäljningsvärdet av de produkter som berördes av kartellen ska beaktas för att bestämma grundbeloppet för de böter som påförts Arkema France. Kommissionen anser att eftersom Arkema France deltog i överträdelsen under åtminstone fyra år och åtta månader ska detta belopp multipliceras med fem för att ta hänsyn till överträdelsens varaktighet. Kommissionen anser vidare att det för att avskräcka de aktuella

företagen, och särskilt Arkema France, från att delta i horisontella avtal om fastställande av priser är nödvändigt att påföra ett ytterligare bötesbelopp som motsvarar 19 procent av värdet av denna försäljning. Kommissionen drog följaktligen slutsatsen att Arkema France och sökanden gemensamt och solidariskt skulle påföras böter på 22 700 000 euro (skälen 510 och 521–523 i det angripna beslutet).

19 Kommissionen har vad gäller justering av böternas grundbelopp som försvårande omständigheter dessutom påpekat att den vid den tidpunkt då det angripna beslutet antogs redan hade vidtagit sanktionsåtgärder mot Arkema France i tre beslut, i vilka detta företag hölls ansvarigt för den tidigare samordnande verksamheten. Kommissionen ansåg å ena sidan att Arkema Frances beteende som bestod av upprepade överträdelser motiverade att grundbeloppet för dess böter höjdes med 90 procent. Kommissionen konstaterade å andra sidan ingen förmildrande omständighet till förmån för Arkema France eller sökanden som motiverade att böterna sattes ned. Kommissionen ansåg särskilt att det, med hänsyn till alla de aktuella faktiska omständigheterna, inte förelåg någon ”särskild omständighet” som kunde motivera att sökanden skulle beviljas nedsatta böter utöver tillämpningsområdet för 2002 års meddelande om samarbete (skälen 525, 526, 538 och 544 i det angripna beslutet).

20 Kommissionen angav därefter att sökanden skulle påföras en höjning av böternas grundbelopp med 70 procent för att säkerställa att böterna fick en tillräckligt avskräckande effekt och för att ta hänsyn till att sökanden hade en särskilt stor omsättning utöver försäljningen av de varor som överträdelsen avsåg, och denna omsättning i absoluta termer vida översteg de andra berörda företagens omsättning (skälen 545, 548 och 559 i det angripna beslutet).

21 Kommissionen konstaterade dessutom att de böter som Arkema France och sökanden skulle påföras var lägre än 10 procent av deras respektive totala omsättning år 2007 och att de böter som de kunde påföras, innan 2002 års meddelande

om samarbete tillämpades, för Arkema France uppgick till 43 130 000 euro och för sökanden till 38 590 000 euro (skälen 551 och 552 i det angripna beslutet).

22 Kommissionen ansåg slutligen att Arkema France inte skulle få någon nedsättning av böterna enligt 2002 års meddelande om samarbete, eftersom de upplysningar som det hade lämnat kommissionen inte hade medfört något betydande mervärde, i den mening som avses i punkt 21 i detta meddelande. Kommissionen ansåg däremot att Finnish Chemicals hade lämnat bevisning av betydande mervärde, i den mening som avses i punkt 21 i detta meddelande. Kommissionen beviljade följaktligen sökanden en nedsättning med 50 procent av det bötesbelopp som den annars skulle ha ålagts (skälen 580, 588 och 591 i det angripna beslutet).

23 Artiklarna 1 och 2 i det angripna beslutet har följande lydelse:

”*Artikel 1*

Följande företag överträdde artikel 81 EG och artikel 53 i EES-avtalet genom att, under den angivna perioden, medverka i en serie avtal och samordnade förfaranden i avsikt att fördela försäljningsvolymer, fastställa priser, utbyta konkurrenskänsliga uppgifter om priser och försäljningsvolymer samt övervaka genomförandet av den konkurrensbegränsande samverkan för natriumklorid på EES-marknaden:

a) [EKA], från och med den 21 september 1994 till och med den 9 februari 2000,

b) Akzo Nobel ..., från och med den 21 september 1994 till och med den 9 februari 2000,

c) Finnish Chemicals ..., från och med den 21 september 1994 till och med den 9 februari 2000,

d) [ELSA], från och med den 13 februari 1997 till och med den 9 februari 2000,

e) Arkema France ..., från och med den 17 maj 1995 till och med den 9 februari 2000,

f) [sökanden] ..., från och med den 17 maj 1995 till och med den 9 februari 2000,

g) Aragonesas ..., från och med den 16 december 1996 till och med den 9 februari 2000,

h) Uralita ..., från och med den 16 december 1996 till och med den 9 februari 2000.

Artikel 2

Följande böter åläggs för den överträdelse som avses i artikel 1:

a) EKA ... och Akzo Nobel ..., gemensamt och solidariskt ansvariga: 0 euro,

b) Finnish Chemicals ...: 10 150 000 euro, varav gemensamt och solidariskt ansvarigt med [ELSA] (i likvidation): 50 900 euro,

c) Arkema France ... och [sökanden], gemensamt och solidariskt ansvariga: 22 700 000 euro

d) Arkema France ...: 20 430 000 euro,

e) [Sökanden]: 15 890 000 euro,

f) Aragonesas ... och Uralita ..., gemensamt och solidariskt ansvariga: 9 900 000 euro.

...”

24 Kommissionen förpliktade i artikel 3 i det angripna beslutet de företag som avses i artikel 1 i detta beslut att dels, om de inte redan hade gjort det, upphöra med den aktuella överträdelsen, dels avstå från sådana åtgärder eller sådant agerande som kunde ha samma eller liknande syfte eller verkan.

25 I artikel 4 i det angripna beslutet anges adressaterna av det angripna beslutet, vilka är de företag som avses i artikel 1 i detta beslut.

Förfarandet och parternas yrkanden

26 Sökanden har väckt förevarande talan genom ansökan som inkom till tribunalens kansli den 1 augusti 2008.

27 På grundval av referentens rapport beslutade tribunalen (andra avdelningen) att inleda det muntliga förfarandet. Tribunalen ställde vissa frågor till sökanden och till kommissionen. Tribunalen begärde även att kommissionen skulle förse den med vissa handlingar. Med förbehåll för transkriptionen av EKA:s muntliga ansökan om immunitet som kommissionen underlät att inge efterkom parterna respektive anmodan inom utsatt tid.

28 Parterna utvecklade sin talan och svarade på tribunalens frågor vid förhandlingen den 2 juni 2010.

29 Genom beslut av den 11 juni 2010 i mål T-299/08, Elf Aquitaine mot kommissionen (ej publicerat i rättsfallssamlingen) förpliktade tribunalen kommissionen att inkomma med transkriptionen av EKA:s muntliga ansökan om immunitet och gav sökandens advokater rätt att få tillgång till denna handling vid tribunalens kansli. Kommissionen ingav inom utsatt tid denna handling som sökandens advokater fick tillgång till vid tribunalens kansli. Sökanden angav som svar på en fråga av tribunalen att även om den inte kunde bekräfta att denna handling var identisk med den handling som den fått tillgång till inom ramen för det administrativa förfarandet vid kommissionen hade den ingen anledning att tvivla på att det var fråga om samma handling.

30 Det muntliga förfarandet avslutades den 16 juli 2010.

31 Sökanden har yrkat att tribunalen ska

— ogiltigförklara, enligt artikel 230 EG, det angripna beslutet i de delar beslutet avser sökanden,

— i andra hand, ogiltigförklara eller nedsätta, enligt artikel 229 EG, de böter som ålagts sökanden i artikel 2 c och e i det angripna beslutet,

— under alla förhållanden förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

32 Kommissionen har yrkat att tribunalen ska

— ogilla talan, och

— förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

Bedömning

1. *Yrkandena som framställts i första hand och som syftar till en ogiltigförklaring av det angripna beslutet*

33 Sökanden har åberopat tio grunder till stöd för sin talan om att det angripna beslutet ska ogiltigförklaras i de delar som rör den. Den första grunden avser åsidosättande av bestämmelserna om ansvar för överträdelser inom koncerner. Den andra grunden avser åsidosättande av de sex grundläggande principerna som följer av att ansvaret för den aktuella överträdelsen har tillskrivits sökanden. Den tredje grunden avser förvanskningen av den bevisning som sökanden lagt fram. Den fjärde grunden avser motstridiga skäl i det angripna beslutet. Den femte grunden avser åsidosättande av

principen om god förvaltningssed. Den sjätte grunden avser åsidosättande av rättssäkerhetsprincipen. Den sjunde grunden avser maktmissbruk. Den åttonde grunden avser att de böter som ålagts sökanden var omotiverade. Den nionde grunden avser åsidosättande av principer och regler för beräkning av de böter som solidariskt påförts Arkema France och sökanden. Den tionde grunden avser åsidosättande av bestämmelserna i 2002 års meddelande om samarbete.

Den första grunden: Åsidosättande av bestämmelserna om ansvar för överträdelser inom koncerner

34 Sökandens första grund enligt vilken kommissionen i det angripna beslutet åsidosatte bestämmelserna om ansvar för överträdelser inom koncerner består av fem delar.

Den första delgrunden: Felaktig rättstillämpning när ansvaret för den aktuella överträdelsen tillskrivits sökanden

— Parternas argument

35 Sökanden har gjort gällande att kommissionen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den i skäl 369 i det angripna beslutet ansåg att den inte var skyldig att genom konkret bevisning stödja presumtionen enligt vilken ett moderbolag som innehar hela aktiekapitalet i sitt dotterbolag faktiskt utövar ett avgörande inflytande över detta (nedan kallad presumtionen om ett avgörande inflytande).

36 Det framgår för det första av såväl en riklig rättspraxis som kommissionens tidigare beslutspraxis att det ankommer på denna att stödja presumtionen om utövande av ett avgörande inflytande genom konkret bevisning som visar detta inflytande. Denna bevisning ska visa antingen att moderbolaget var inblandat i överträdelsen, eller att det hade kännedom om denna, eller att koncernens interna organisation gjorde det möjligt för moderbolaget att konkret ingripa i dotterbolagets affärspolicy. Sökanden har särskilt påpekat att kommissionen under nära fyrtio år, före antagandet av beslut K(2004) 4876 slutlig av den 19 januari 2005 om ett förfarande enligt artikel 81 [EG] och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/E-1/37.773 – MCAA) (EUT L 353, 2006, s. 12) (nedan kallat MCCA-beslutet), har använt konkreta indicier för att stödja presumtionen om ett avgörande inflytande. Sökanden har även påpekat att kommissionen i skäl 574 i beslut av den 1 oktober 2008 om ett förfarande enligt artikel 81 [EG] och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/C.39181 – Ljusmassa) (EUT C 295, s. 17) (nedan kallat ljusmassabeslutet) medgav att den före år 2005 inte tillskrev ett moderbolag ansvaret för en överträdelse utan att lägga fram konkreta indicier till stöd för denna presumtion.

37 Sökanden har för det andra påpekat att kommissionen i beslut av den 10 december 2003 om ett förfarande enligt artikel 81 [EG] och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/E-2/37.857 – Organiska peroxider (EUT L 110, 2005, s. 44) (nedan kallat beslutet om organiska peroxider), inte tillskrev sökanden ansvaret för den överträdelse mot vilken sanktionsåtgärder vidtogs i detta beslut, eftersom den ansåg att Arkema France agerade helt självständigt på marknaden.

38 Sökanden har för det tredje gjort gällande att kommissionens skyldighet att vid tillämpningen av artikel 81 EG lägga fram ytterligare indicier som stöder presumtion om att ett moderbolag har utövat ett avgörande inflytande styrks av rättspraxis avseende den situation att staten tillskrivs en åtgärd som vidtagits av ett offentligt företag inom rättsområdet statligt stöd. Sökanden har i detta avseende hänvisat till domstolens dom av den 16 maj 2002 i mål C-482/99, Frankrike mot kommissionen (REG 2002, s. I-4397), och till förstainstansrättens dom av den 26 juni 2008 i mål T-442/03, SIC mot kommissionen (REG 2008, s. II-1161). Enligt sökanden kan i enlighet med

artikel 295 EG en privat aktieägare i en bolagskoncern, enligt likabehandlingsprincipen, inte behandlas sämre än en offentlig aktieägare.

39 Sökanden har för det fjärde gjort gällande att kommissionens bedömning i skäl 369 i det angripna beslutet, enligt vilken det inte ankommer på denna att stödja presumtionen om att ett moderbolag utövat ett avgörande inflytande genom ytterligare indicier som visar att ett moderbolag kontrollerar sitt dotterbolag, strider mot de lösningar som tillämpats i de flesta medlemsstaterna i unionen, som exempelvis Belgien, Frankrike, Italien och Förenade kungariket, samt Förenta staterna, vars inflytande över gemenskapens konkurrensrätt inte kan förnekas. De nationella konkurrensmyndigheterna har i alla dessa stater hjälp av bevisning för att fastställa att ett dotterbolag agerar självständigt i förhållande till sitt moderbolag. Även om det vidare är sant att kommissionen inte är bunden av lösningar som tillämpats av de nationella konkurrensmyndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater ska kommissionen dock beakta dem, med hänsyn till de mekanismer för förstärkt samarbete som styr dess förhållande med dessa myndigheter inom det europeiska konkurrensnätverket.

40 Kommissionen har bestritt sökandens argument.

— Tribunalens bedömning

41 Tribunalen påpekar för det första att kommissionen efter det att den i skälen 369–372 i det angripna beslutet erinrade om den rättspraxis som avser den situationen att

ansvaret för ett dotterbolags överträdelse kan tillskrivas dess moderbolag, i skälen 386 och 387 i det angripna beslutet, konstaterade följande:

”(386) [Sökanden] innehade under hela den tid överträdelsen varade mer än 97 procent av aktierna i [Arkema France]. Med hänsyn till att det under sådana förhållanden skäligen kan antas att dotterbolaget ska anpassa sig till den politik som moderbolaget har fastställt (och således inte kan agera självständigt) och att moderbolaget inte möter något hinder när det ska fastställa denna politik för sitt dotterbolag, kan det antas [att sökanden] har utövat ett avgörande inflytande över [Arkema France]. Det finns för övrigt annan bevisning som stöder presumtionen enligt vilken det inflytande som [sökanden] utövat verkligen var avgörande. För det första var samtliga medlemmar i styrelsen för [Arkema France] utsedda av [sökanden]. Dessutom var [P.] mellan åren 1994 och 1999 på samma gång medlem i den allmänna verkställande kommittén för [Arkema France] och för [sökanden] och medlem i styrelsen för [Arkema France]. Detsamma gällde [I.] som var medlem i [Arkema Frances] styrelse mellan åren 1994 och 1998 och i [sökandens] allmänna verkställande kommitté mellan åren 1994 och 1997. På samma sätt ingick [W.] i [Arkema Frances] styrelse mellan åren 1994 och 1999 och utnämndes år 1999 till ledamot av [sökandens] allmänna verkställande kommitté. Flera andra personer, som exempelvis [D.] (1994–2000) och [R.] (1994–1997) var dessutom samtidigt medlemmar av [Arkema Frances] och [sökandens] styrelse. Det är mot bakgrund av de olika överlappningar av personal mellan organen som leder och kontrollerar [Arkema France] vars medlemmar (vad avser ledningsorganen) hade utsetts och – vilket måste antas – hade kunnat entledigas av [sökanden] klart att sökanden var underrättad om alla beslut som togs av [Arkema France] och när som helst kunde påverka dem. Det fanns dessutom ingen annan viktig aktieägare som kunde utöva ett inflytande över dotterbolagets affärspolicy.

(387) Kommissionen anser med hänsyn till den presumtion som följer av [sökandens] andel i [Arkema France] vid tidpunkten för överträdelsen (större än 97 procent) och de organisatoriska sambanden att [sökanden] har utövat ett avgörande inflytande över dotterbolagets [Arkema France] beteende.”

42 Kommissionen tillbakavisade dessutom, i skälen 396–415 i det angripna beslutet, de argument som Arkema France och sökanden åberopade i sina yttranden som svar på meddelandet om invändningar och som syftade till att bestrida att ansvaret för den aktuella överträdelsen hade tillskrivits sökanden.

43 Det framgår således av de skäl i det angripna beslutet som det har redogjorts för ovan i punkterna 41 och 42 att kommissionen tillskrev sökanden ansvaret för den aktuella överträdelsen på grundval av presumtionen enligt vilken ett moderbolag som innehar mer än 97 procent av aktiekapitalet i ett dotterbolag utövar ett avgörande inflytande över detta dotterbolag. Kommissionen ansåg även att denna presumtion styrktes av ytterligare indicier som den hade redogjort för i det angripna beslutet och att de argument som Arkema France och sökanden hade framfört i sina yttranden som svar på meddelandet om invändningar inte gjorde det möjligt att motbevisa denna presumtion.

44 Det ska således prövas huruvida kommissionen, såsom sökanden har hävdat, gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den fastställde att sökandens innehav av mer än 97 procent av aktiekapitalet i Arkema France i sig var tillräckligt för att tillskriva sökanden ansvaret för den aktuella överträdelsen.

45 Domstolen erinrade i sin dom av den 10 september 2009 i mål C-97/08 P, Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen (REG 2009, s. I-8237), punkt 54, om att gemenskapens konkurrensrätt avser verksamheten i företag (dom av den 7 januari 2004 i de förenade målen C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P och C-219/00 P, Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen, REG 2004, s. I-123, punkt 59). Domstolen har vidare erinrat om att begreppet företag omfattar varje enhet som bedriver ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens juridiska form och oavsett hur den finansieras (domstolens dom av den 28 juni 2005 i de förenade målen C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P och C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, REG 2005, s. I-5425, punkt 112, av den 10 januari 2006 i mål C-222/04, Cassa di Risparmio di Firenze m.fl., REG 2006, s. I-289, punkt 107, och av den 11 juli 2006 i mål C-205/03 P, FENIN mot kommissionen, REG 2006, s. I-6295, punkt 25).

46 Domstolen har även preciserat att begreppet företag i detta sammanhang ska förstås som en ekonomisk enhet även om enheten i juridisk mening består av flera fysiska eller juridiska personer (se domen i det ovan i punkt 45 nämnda målet Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, punkt 55 och där angiven rättspraxis).

47 Då en sådan enhet har överträtt konkurrensreglerna ska denna enhet, enligt principen om personligt ansvar, ansvara för överträdelsen (se domen i det ovan i punkt 45 nämnda målet Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, punkt 56 och där angiven rättspraxis).

48 Överträdelsen av gemenskapens konkurrensrätt ska klart och tydligt tillskrivas en juridisk person som kan komma att åläggas böter, och meddelandet om invändningar ska vara riktat till denna person. Det är även viktigt att det i meddelandet om invändningar anges i vilken egenskap en juridisk person ska hållas ansvarig för de åberopade omständigheterna (se domen i det ovan i punkt 45 nämnda målet Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, punkt 56 och där angiven rättspraxis).

49 Enligt fast rättspraxis kan ett dotterbolags handlande tillskrivas moderbolaget särskilt då dotterbolaget, trots att det är en fristående juridisk person, inte självständigt bestämmer sitt agerande på marknaden, utan i huvudsak tillämpar instruktioner som det får av moderbolaget särskilt med hänsyn till de ekonomiska och juridiska band som binder samman dessa två juridiska enheter (se domen i det ovan i punkt 45 nämnda målet Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, punkt 57 och där angiven rättspraxis).

50 Detta beror på att moder- och dotterbolaget i en sådan situation ingår i samma ekonomiska enhet och följaktligen utgör ett och samma företag, i den mening som avses i den rättspraxis som nämns ovan i punkterna 45 och 46. Den omständigheten att ett moderbolag och dess dotterbolag utgör ett och samma företag, i den mening som avses i artikel 81 EG, ger kommissionen möjlighet att tillställa moderbolaget ett

beslut att påföra böter, utan att det krävs att moderbolaget personligen har deltagit i överträdelsen (se domen i det ovan i punkt 45 nämnda målet Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, punkt 59 och där angiven rättspraxis).

51 I det specifika fallet då ett moderbolag innehar 100 procent av kapitalet i ett dotterbolag som överträtt gemenskapens konkurrensregler kan detta moderbolag utöva ett avgörande inflytande över dotterbolagets handlande. Vidare föreligger det en presumtion som kan motbevisas om att moderbolaget verkligen utövar ett avgörande inflytande på dotterbolagets handlande (se domen i det ovan i punkt 45 nämnda målet Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, punkt 60 och där angiven rättspraxis).

52 Under dessa omständigheter är det tillräckligt att kommissionen visar att moderbolaget innehade hela aktiekapitalet i ett dotterbolag för att den ska kunna konstatera att moderbolaget utövar ett avgörande inflytande på dotterbolagets affärspolicy. Kommissionen kan då hålla moderbolaget solidariskt ansvarigt för betalning av de böter som påförs dotterbolaget, om moderbolaget, på vilket det ankommer att motbevisa presumtionen, inte kan förete tillräcklig bevisning för att visa att dotterbolaget således agerar självständigt på marknaden (se domen i det ovan i punkt 45 nämnda målet Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, punkt 61 och där angiven rättspraxis).

53 Även om domstolen i sin dom av den 16 november 2000 i mål C-286/98 P, Stora Kopparbergs Bergslags mot kommissionen (REG 2000, s. I-9925), punkterna 28 och 29, förutom ett innehav av 100 procent av dotterbolagets aktiekapital, även nämnde andra omständigheter, såsom att inga invändningar riktats mot det inflytande som moderbolaget utövade på dotterbolagets affärspolicy och att de båda bolagen delade ombud under det administrativa förfarandet, påpekade domstolen dessa omständigheter endast i syfte att redogöra för samtliga omständigheter som förstainstansrätten hade lagt till grund för sitt resonemang, och inte för att, för tillämpning av den nämnda presumtionen, kräva att ytterligare indicier åberopas om att moderbolaget verkligen

har utövat inflytande (se domen i det ovan i punkt 45 nämnda målet Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, punkt 62 och där angiven rättspraxis).

54 Det följer av samtliga dessa överväganden att det, då ett moderbolag innehar 100 procent av aktiekapitalet i ett dotterbolag, föreligger en presumtion som kan motbevisas om att nämnda moderbolag utövar ett avgörande inflytande på dotterbolagets agerande (se domen i det ovan i punkt 45 nämnda målet Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, punkt 63 och där angiven rättspraxis).

55 Det framgår dessutom av förstainstansrättens rättspraxis att om ett moderbolag innehar nästan hela aktiekapitalet i ett dotterbolag kan således slutsatsen rimligen dras att detta dotterbolag inte självständigt bestämmer sitt agerande på marknaden och att det följaktligen tillsammans med sitt moderbolag utgör ett och samma företag, i den mening som avses i artikel 81 EG (se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 30 september 2003 i mål T-203/01, Michelin mot kommissionen, REG 2003, s. II-4071, punkt 290 och där angiven rättspraxis).

56 I förevarande fall konstateras att sökanden, såsom kommissionen påpekade i skäl 386 i det angripna beslutet, inte har bestritt att den vid tiden för de aktuella faktiska omständigheterna innehade mer än 97 procent av aktiekapitalet i Arkema France och, närmare bestämt, att den innehade 97,55 procent härav, såsom det konstaterades i skäl 13 i det angripna beslutet. Även om sökanden vidare har gjort gällande att det förhållandet att det inte finns någon annan aktieägare än sökanden till aktiekapitalet i Arkema France inte kan styrka presumtionen om ett avgörande inflytande, har sökanden dock inte anfört något argument som innebär att kommissionens bedömning i skäl 396 i det angripna beslutet kan ifrågasättas. Enligt denna bedömning kan ett moderbolags innehav av nästan hela aktiekapitalet i ett dotterbolag likställas med ett innehav av hela detta kapital, eftersom ”minoritetsaktieägarna i ett sådant fall [i princip] inte har någon särskild rättighet, utöver sin andel i dotterbolagets vinst”.

57 Kommissionen gjorde följaktligen en riktig bedömning när den i enlighet med den rättspraxis som det redogjorts för ovan i punkterna 45–55 i det angripna beslutet antog att sökanden utövade ett avgörande inflytande över Arkema France, på grundval av konstaterandet att sökanden innehade nästan hela aktiekapitalet i detta företag.

58 Inget av sökandens argument påverkar denna slutsats.

59 Vad för det första gäller argumenten enligt vilka det framgår av såväl rättspraxis som kommissionens beslutspraxis före antagandet av MCAA-beslutet att kommissionen är skyldig att styrka presumtionen om att moderbolaget utövat ett avgörande inflytande genom konkreta indicier kan de inte godtas, eftersom de saknar grund. Såsom framgår av punkterna 45–55 ovan lutade sig domstolen på fast rättspraxis när den, i domen i det ovan i punkt 45 nämnda målet Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, erinrade om att kommissionen inte var skyldig att styrka denna presumtion genom ytterligare indicier. Även om kommissionens beslutspraxis före antagandet av MCAA-beslutet, såsom kommissionen angav i ljusmassabeslutet, bestod i att genom ytterligare indicier styrka presumtionen om att moderbolaget har utövat ett avgörande inflytande, kan ett sådant konstaterande inte heller påverka den slutsats som angetts ovan i punkt 57. Enligt denna slutsats gjorde kommissionen en riktig bedömning när den i det angripna beslutet endast grundade sig på sökandens innehav av nästan hela aktiekapitalet i Arkema France för att anta att sökanden utövade ett avgörande inflytande över detta företag.

60 För det andra kan argumentet att kommissionen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den tillskrev sökanden ansvaret för den aktuella överträdelsen, trots att den inte hade tillskrivit ett sådant ansvar i beslutet om organiska peroxider, inte godtas, eftersom det saknar grund. Eftersom det, såsom det framgår ovan av punkterna 45–55, är på grundval av en exakt tolkning av begreppet företag, i den mening som avses i artikel 81.1 EG, som kommissionen i det angripna beslutet har tillskrivit sökanden ansvaret för den aktuella överträdelsen, kan enbart den omständigheten

att kommissionen inte har tillskrivit ett sådant ansvar i ett tidigare beslut, i vilket sanktionsåtgärder har vidtagits mot Arkema France, inte innebära att det angripna beslutets lagenlighet ifrågasätts i detta avseende. Eftersom kommissionen har en möjlighet, men inte en skyldighet, att tillskriva ett moderbolag ansvaret för en överträdelse (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 24 september 2009 i de förenade målen C-125/07 P, C-133/07 P och C-135/07 P, Erste Group Bank m.fl. mot kommissionen, REG 2009, s. I-8681, punkt 82, och förstainstansrättens dom av den 14 december 2006 i de förenade målen T-259/02–T-264/02 och T-271/02, Raiffeisen Zentralbank Österreich m.fl. mot kommissionen, REG 2006, s. II-5169, punkt 331), innebär vidare inte enbart den omständigheten att kommissionen inte har tillskrivit ett sådant ansvar i beslutet om organiska peroxider att den är skyldig att göra samma bedömning i ett senare beslut (se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 20 april 1999 i de förenade målen T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 och T-335/94, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mot kommissionen (nedan kallade PVC II), REG 1999, s. II-931, punkt 990).

61 För det tredje ska – i den mån sökanden har gjort gällande att domen i det ovan i punkt 38 nämnda målet Frankrike mot kommissionen (punkterna 50–52, 55 och 56) och domen i det ovan i punkt 38 nämnda målet SIC mot kommissionen (punkterna 94, 95, 98, 99, 101–105 och 107) skulle kunna tyda på att kommissionen är skyldig att förete ytterligare indicier som stöder den presumtion om att moderbolaget utövat ett avgörande inflytande som kommissionen grundat sig på vid tillämpningen av artikel 81 EG – detta argument förkastas såsom verkningslöst. Ifrågavarande punkter, som avser frågan huruvida en åtgärd som vidtagits av ett offentligt företag kan tillskrivas staten och följaktligen huruvida en sådan åtgärd kan kvalificeras som statligt stöd, i den mening som avses i artikel 87 EG, har inte något samband med villkoren i artikel 81 EG för att tillskriva ett moderbolag ansvaret för en överträdelse. De utgör vidare inget hinder för att det i fråga om en överträdelse av artikel 81 EG föreligger en presumtion om att moderbolaget har utövat ett avgörande inflytande, och som unionsdomstolarna, såsom det framgår av den rättspraxis som det redogjorts för ovan i punkterna 45–55, uttryckligen har medgett vara lagenlig.

62 För det fjärde ska det argument förkastas som verkningslöst, enligt vilket det enligt rättspraxis i flera av Europeiska unionens medlemsstater och i Förenta staterna krävs att moderbolagets utövande av ett avgörande inflytande över ett dotterbolag ska

styrkas av konkreta indicier. Förutom den omständigheten att rättspraxis i dessa stater inte är bindande för kommissionen och inte utgör den relevanta rättsliga ram med hänsyn till vilken det angripna beslutets lagenlighet ska prövas, innebär det förhållandet att rättspraxis i dessa stater inte erkänner presumtionen om att moderbolaget har utövat ett avgörande inflytande, även om den skulle vara riktig, under alla förhållanden inte att den är rättsstridig enligt gemenskapsrätten.

63 Mot bakgrund av det ovan anförda kan talan inte vinna bifall på den första grundens första del, eftersom den delvis är ogrundad och delvis är verkningslös.

Den andra delgrunden: Åsidosättande av principerna om bolags rättsliga och ekonomiska självständighet

— Parternas argument

64 Sökanden har gjort gällande att om presumtionen om att moderbolaget har utövat ett avgörande inflytande inte, såsom varit fallet i kommissionens beslutspraxis före antagandet av MCAA-beslutet, styrkts av ytterligare indicier som bekräftar att moderbolaget har varit inblandat i dotterbolagets verksamhet på den marknad som överträdelsen berör, strider denna presumtion mot principen om en juridisk persons självständighet. Den medför nämligen att moderbolaget automatiskt ansvarar för dotterbolagets överträdelser.

65 Sökanden har för det första gjort gällande att ett moderbolag endast genom ett vederbörligen motiverat undantag från principen om en juridisk persons självständighet kan erkännas som en del av företagskretsen, i den mening som avses i artikel 81 EG.

Ett moderbolag kan i ett sådant undantagsfall således tillskrivas ansvaret för dotterbolagets överträdelse och solidariskt förpliktas till att betala de böter som påförts detta dotterbolag. Moderbolaget kan dock inte personligen förpliktas att betala böter.

66 Sökanden har påpekat att bolagsrätten i unionens medlemsstater innefattar principen om juridiska personers rättsliga självständighet, däri inbegripet för de dotterbolag vars aktiekapital i sin helhet innehas av deras moderbolag. Denna princip följer av den juridiska personens egenskaper och innebär bland annat att varje bolag ges full rättslig handlingsförmåga och egna tillgångar. Bolaget är fullt ansvarigt för sitt eget handlande, däri inbegripet följderna av dess ekonomiska verksamhet på marknaden. Sökanden har i detta avseende angett att principen om ett dotterbolags ekonomiska självständighet, vilken följer av dotterbolagets rättsliga självständighet, har erkänts av rättspraxis. Denna princip är även grundläggande för att moderna ekonomier ska fungera väl. Sökanden och Arkema France har följaktligen båda två, i sin egenskap av skilda juridiska personer, en rättslig och ekonomisk självständighet.

67 Sökanden har för det andra påpekat att principen om dotterbolagets ekonomiska självständighet är ett konkret uttryck för att dotterbolaget utnyttjar den juridiska personens samtliga rättsliga egenskaper. En analys av lagstiftningen i merparten av unionens medlemsstater visar att principen om den juridiska personens självständighet ingår i de grundläggande rättsliga grunderna som deras sociala organisation vilar på och avsteg från denna princip kan endast göras i undantagsfall, såsom det framgår av de olika nationella domstolarnas praxis. Kommissionen är då den tillämpar konkurrensrätten vidare skyldig att inte bortse från domstolarnas praxis i unionens medlemsstater. Risken är annars att den nödvändiga samordningen mellan de olika konkurrenslagstiftningarna inom de europeiska och internationella konkurrensnätverken äventyras.

68 Kommissionen har bestritt sökandens argument.

— Tribunalens bedömning

69 Sökanden har gjort gällande att kommissionen åsidosatte principerna om bolags rättsliga och ekonomiska självständighet när den tillskrev sökanden ansvaret för den aktuella överträdelsen.

70 Tribunalen konstaterar – utan att det är nödvändigt att den uttalar sig om räckvidden av principerna om bolags rättsliga och ekonomiska självständighet, eller ens huruvida principen om ekonomisk självständighet föreligger – emellertid att dessa principer i alla händelser inte kan innebära att ett bolag vars hela eller nästan hela kapital innehas av ett annat bolag med nödvändighet agerar självständigt på marknaden endast på grund av att det är en juridisk person eller har egna ekonomiska medel. Ett sådant antagande skulle helt bortse från de många möjligheter som i praktiken föreligger för ett moderbolag som innehar hela eller nästan hela kapitalet i ett dotterbolag att formellt eller informellt påverka dotterbolagets beteende.

71 Kommissionen har följaktligen inte åsidosatt de principer om rättslig och ekonomisk självständighet som sökanden har gjort gällande i förevarande fall.

72 Sökanden kan inte vinna framgång med de argument som den har åberopat i detta avseende. Vad gäller de argument enligt vilka presumtionen om att moderbolaget har utövat ett avgörande inflytande strider mot den rätt som är tillämplig i vissa av unionens medlemsstater kan de inte godtas, eftersom de saknar grund. Skälen därtill är desamma som de skäl som det har redogjorts för ovan i punkt 62, det vill säga bland annat att rätten i dessa stater inte utgör den relevanta rättsliga ramen med hänsyn till

vilken det angripna beslutets lagenlighet ska bedömas. I den mån som sökanden har gjort gällande att kommissionen åsidosatte den bolagsrätt som är tillämplig i unionens medlemsstater när den tillskrev sökanden ansvaret för den aktuella överträdelsen och följaktligen subsidiaritetsprincipen, konstaterar tribunalen att när en ekonomisk enhet har överträtt konkurrensreglerna ankommer det, i enlighet med artikel 81.1 EG, på denna enhet att ansvara för överträdelsen mot vilken kommissionen har befogenhet att vidta sanktionsåtgärder med stöd av artikel 23.2 i förordning nr 1/2003.

73 Mot bakgrund av det ovan anförda kan talan inte vinna bifall på den första grundens andra del.

Den tredje delgrunden: Fel som avser att de indicier som kommissionen använde i det angripna beslutet inte styrker presumtionen om att moderbolaget utövat ett avgörande inflytande

— Parternas argument

74 Sökanden har gjort gällande att kommissionen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning och en uppenbart oriktig bedömning när den ansåg att de tre ytterligare omständigheter som det redogjorts för i skäl 386 i det angripna beslutet (se ovan punkt 41) styrker presumtionen om att moderbolaget utövat ett avgörande inflytande. Sökanden har i detta avseende påpekat att den omständigheten att det var den som utsåg medlemmarna i dotterbolagets styrelse och att fem medlemmar i Arkema

Frances allmänna verkställande kommitté eller styrelse ingick i dess allmänna verkställande kommitté eller dess styrelse inte gör det möjligt att styrka denna presumtion.

75 Kommissionen har bestritt sökandens argument.

— Tribunalens bedömning

76 Kommissionen är enligt den rättspraxis som det redogjorts för ovan i punkterna 52–55 inte skyldig att genom ytterligare uppgifter styrka den presumtion om att moderbolaget har utövat ett avgörande inflytande som den har rätt att tillämpa om ett moderbolag innehar hela eller nästan hela aktiekapitalet i ett dotterbolag. Däremot är det sökanden som, för att motbevisa denna presumtion, ska förete tillräcklig bevisning som kan visa att dotterbolaget agerade självständigt på marknaden.

77 Även om det, såsom sökanden har påstått, ska anses att kommissionen i skäl 386 i det angripna beslutet felaktigt grundade sig på indicier som inte kunde styrka presumtionen om att moderbolaget utövat ett avgörande inflytande, kan ett sådant fel i alla händelser följaktligen inte innebära att den inte hade rätt att endast grunda sig på konstaterandet att sökanden innehade nästan hela aktiekapitalet i sitt dotterbolag för att anta att den utövade ett avgörande inflytande över dotterbolaget.

78 Den tredje delgrunden ska således avfärdas för att den är verkningslös, utan att det är nödvändigt att pröva sökandens argument som syftar till att bestrida att de indicier som kommissionen grundade sig på i det angripna beslutet för att styrka presumtionen om att moderbolaget utövat ett avgörande inflytande är relevanta.

Den fjärde delgrunden: Kommissionen ansåg felaktigt att sökanden inte hade lämnat någon bevisning som motbevisade presumtionen om att moderbolaget utövat ett avgörande inflytande

— Parternas argument

79 Sökanden har gjort gällande att kommissionen felaktigt ansåg att den inte hade lagt fram några samstämmiga indicier som kunde motbevisa presumtionen om att moderbolaget utövat ett avgörande inflytande och styrka att Arkema France agerade självständigt på marknaden och att det inte blandade sig i dotterbolagets affärspolicy. Sökanden har angett att, tvärtemot vad kommissionen har påpekat, de indicier som den lagt fram inte endast avsåg att styrka den omständigheten att den inte hade deltagit i kartellen eller att den inte hade kännedom om denna.

80 Sökanden har för det första gjort gällande att den genom samstämmiga indicier visade att Arkema France agerade självständigt på marknaden.

81 Sökanden erinrade för det första om att kommissionen, såsom den påpekat i den första grundens första del (se ovan punkt 37), i beslutet om organiska peroxider medgav att Arkema France agerade självständigt på marknaden. Sökanden har dessutom påpekat att även om kommissionen i sitt beslut av den 3 maj 2006, Väteperoxid och perborat (ärende COMP/F/C.38.620) (EGT L 353, s. 54) (nedan kallat väteperoxidbeslutet), inte vid något tillfälle genom någon som helst konkret uppgift sökt styrka presumtionen om att moderbolaget utövat ett avgörande inflytande, var skälet härtill att den då ansåg att det inte förelåg något indicium som gjorde det möjligt att styrka denna

presumtion. Eftersom natriumklorid tillhör samma produktfamilj som de produkter som avses i beslutet om organiska peroxider och i väteperoxidbeslutet och eftersom produkten inom Elf Aquitaine-koncernen hanterades på exakt samma sätt som de produkter som berördes av dessa två beslut, kan kommissionen inte med framgång påstå att sökanden i detta ärende blandade sig i Arkema Frances affärsstrategi.

82 Sökanden har för det andra påpekat att Arkema France tillhörde en koncern som kännetecknas av en decentraliserad förvaltning av dotterbolagen och att sökanden i koncernledningen följaktligen endast var verksam i sin egenskap av ett icke-rörelsedrivande holdingbolag som på intet sätt ingrep i sina dotterbolags operativa ledning. Kommissionen borde av den anledningen inte ha tillskrivit sökanden ansvaret för den aktuella överträdelsen, på samma sätt som kommissionen av samma anledning inte hade tillskrivit något ansvar för ett av de moderbolag mot vilka sanktionsåtgärder vidtogs i dess beslut av den 20 oktober 2004 om ett förfarande enligt artikel 81[EG] (ärende COMP/C.38.238/B.2 – Råtobak – Spanien) (EUT L 102, 2007, s. 14) (nedan kallat beslutet om råtobak i Spanien).

83 Sökanden har för det tredje påpekat att Arkema France alltid på ett självständigt sätt fastställde sin affärsstrategi.

84 Sökanden har, tvärtemot vad kommissionen påpekade i punkt 324 i meddelandet om invändningar och som denna erkände under förhörsombudets förhör, aldrig fastställt eller godkänt verksamhetsplanen eller budgeten för den verksamhet i Arkema France som specifikt avsåg natriumklorid. Arkema France förfogade tvärtom vid tiden för de faktiska omständigheterna över alla medel och organisatoriska, rättsliga och finansiella resurser som var nödvändiga för att fastställa affärsstrategin för verksamheten på området för natriumklorid samt för förvaltningen av denna verksamhet.

85 Sökanden har vidare anfört en rad argument som syftar till att fastställa att Arkema France agerade självständigt på marknaden. För det första kunde Arkema France självständigt ingå avtal utan föregående tillstånd från sitt moderbolag, vilket gav företaget möjlighet att driva sin affärspolicy fullt självständigt. Vidare fastställde Arkema France alltid fritt det produktsortiment eller de tjänster som företaget saluförde på marknaden för natriumklorid. Sökanden riktade nämligen aldrig några instruktioner eller något direktiv till sitt dotterbolag angående dess produktion, de priser som tillämpades och avsättningsmöjligheterna för dess produktion. Arkema France hade dessutom full frihet att utan ingripande från sitt moderbolag fastställa sina försäljningsmål och sina försäljningsmarginaler, eftersom ingen i sökandens personal kunde vara inblandad i denna typ av beslut. Sökanden var för övrigt aldrig närvarande på marknaderna, vare sig i ett tidigare eller senare led av de marknader på vilka dotterbolaget var verksamt. Arkema France agerade slutligen på marknaden för natriumklorid i eget namn och för egen räkning och inte som sökandens företrädare eller handelsagent.

86 För det fjärde åtnjöt Arkema France enligt sökanden fullständig finansiell självständighet. Ett sådant konstaterande följer av de överväganden som det redogjorts för ovan i punkterna 81–85 samt av att verksamheten avseende natriumklorid inom koncernen vid tiden för de omtvistade faktiska omständigheterna var mycket liten. Sökanden har tillagt att den finansiella kontroll som den utövade över Arkema France var mycket allmän och således inte kunde gälla verksamheten avseende natriumklorid.

87 Sökanden har för det femte påpekat att Arkema France inte underrättade den om sin verksamhet på marknaden och att den enda redovisning som Arkema France lämnade sökanden strikt stannade inom gränserna för ett holdingbolags skyldigheter med avseende på tillämpliga redovisningsregler och reglerna om finansiell reglering. Denna redovisning var följaktligen mycket allmän och avsåg inte Arkema Frances affärspolicy.

88 Sökanden har för det sjätte påpekat att mot bakgrund av samtliga överväganden som det redogjorts för ovan i punkterna 81–87 borde kommissionen ha konstaterat att verksamheten i Arkema France inte var beroende av instruktioner från sitt moderbolag. Det framgår vidare av såväl rättspraxis som kommissionens beslutspraxis att samtliga indicier som sökanden har lagt fram för att motbevisa presumtionen om att moderbolaget utövat ett avgörande inflytande var relevant för att visa dotterbolagets självständighet. Kommissionen har genom att avvisa de indicier som sökanden lämnat i praktiken förnekat den möjlighet att motbevisa presumtionen.

89 Sökanden har för det andra gjort gällande att kommissionen i skäl 370 i det angripna beslutet felaktigt avvisade bevisvärdet av det förhållandet att sökanden inte deltog i dotterbolagets överträdelse samt av den omständigheten att sökanden inte kände till denna överträdelse som grund för att frita den från dess ansvar och detta trots att kommissionen i det angripna beslutet uttryckligen medgav att sökanden aldrig varit direkt eller indirekt inblandad i den aktuella överträdelsen. Deltagande i eller kännedom om en överträdelse godtas emellertid som ett relevant indicium av kommissionen och unionsdomstolarna när ansvaret för denna överträdelse tillskrivs ett moderbolag.

90 Sökanden har för det tredje påpekat att kommissionen i skäl 403 i det angripna beslutet felaktigt ansåg att den omständigheten att sökanden inte ingrep på marknaden för natriumklorid inom EES eller i ett tidigare eller senare led av marknaderna för denna produkt inte utgjorde ett bevis på dess självständighet. En sådan ståndpunkt strider mot rättspraxis, såsom den framgår av förstainstansrättens dom av den 12 oktober 2007 i mål T-30/05, Prym och Prym Consumer mot kommissionen (ej publicerad i rättsfallssamlingen).

91 Kommissionen har bestritt sökandens argument.

— Tribunalens bedömning

92 Sökanden har påpekat att den lagt fram indicier som visar att Arkema France agerade självständigt på marknaden för natriumklorid och att sökanden inte blandade sig i dotterbolagets affärspolicy.

93 Tribunalen erinrar om att när kommissionen grundar sig på presumtionen om att moderbolaget har utövat ett avgörande inflytande för att tillskriva ett moderbolag ansvaret för en överträdelse ankommer det – såsom framgår av den rättspraxis som det har redogjorts för ovan i punkterna 52–55 – på moderbolaget att motbevisa denna presumtion genom att lägga fram tillräcklig bevisning som kan visa att dotterbolaget agerar självständigt på marknaden. För att styrka dotterbolagets självständighet på marknaden och således motbevisa denna presumtion ankommer det vidare på moderbolaget att åberopa samtliga omständigheter som rör sambandet i organisatoriskt, ekonomiskt och juridiskt hänseende mellan moderbolaget och dotterbolaget och som kan visa att de inte utgör en enda ekonomisk enhet.

94 I förevarande fall ska det således prövas huruvida kommissionen gjorde en riktig bedömning när den ansåg att de indicier som sökanden lagt fram inte gjorde det möjligt att styrka att Arkema France agerade självständigt på marknaden och att motbevisa presumtionen om att moderbolaget utövat ett avgörande inflytande.

95 Vad för det första gäller sökandens argument, enligt vilket kommissionens ståndpunkt i beslutet om organiska peroxider och i väteperoxidbeslutet visar att Arkema France agerade självständigt på marknaden, kan det inte godtas, eftersom det saknar grund. Det ska för det första påpekas att sökanden har tolkat dessa beslut felaktigt, eftersom

kommissionen på intet sätt drog slutsatsen att Arkema France agerade självständigt vare sig särskilt på marknaden för natriumklorid eller allmänt på andra marknader för produkter som företaget saluförde. Såsom det bland annat framgår av artikel 1 i beslutet om organiska peroxider nöjde sig kommissionen med att vidta sanktionsåtgärder mot Arkema France (tidigare Atofina), utan att uttala sig om frågan huruvida ansvaret för denna överträdelse skulle tillskrivas sökanden. Det ska vidare konstateras att kommissionen i väteperoxidbeslutet, bland annat i skäl 427 i detta beslut, drog slutsatsen att ansvaret för den aktuella överträdelsen i detta beslut skulle tillskrivas sökanden. Inget av dessa beslut gör det följaktligen möjligt att dra slutsatsen att kommissionen under omständigheter som var likartade med dem i förevarande fall ansåg att Arkema France agerade självständigt på marknaden.

96 Eftersom kommissionen, såsom konstaterats ovan i punkt 60, har en möjlighet, men inte en skyldighet, att tillskriva ett moderbolag ansvaret för en överträdelse och eftersom kommissionen i förevarande fall, på grundval av en exakt tolkning av artikel 81 EG, har tillskrivit sökanden ansvaret för den aktuella överträdelsen, gör ett eventuellt konstaterande av att kommissionen i tidigare ärenden antingen har ansett att moderbolaget inte skulle tillskrivas något ansvar – eller styrkt presumtionen om att moderbolaget har utövat ett avgörande inflytande genom ytterligare indicier – det i alla händelser inte möjligt att i förevarande fall dra slutsatsen att kommissionen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den tillskrev sökanden ansvaret för den aktuella överträdelsen.

97 Vad för det andra gäller sökandens argument, enligt vilka Arkema Frances självständighet visas genom Elf Aquitaine-koncernens decentraliserade förvaltning och genom att sökanden endast var ett ”icke-rörelsedrivande holdingbolag” som inte ingrep i sina dotterbolags operativa verksamhet och, följaktligen, att kommissionen inte borde ha tillskrivit sökanden ansvaret för överträdelsen, vilket den för övrigt avstått från att göra med avseende på ett annat moderbolag, i beslutet om råtobak i Spanien, kan de inte heller godtas, eftersom de saknar grund.

98 Det ska för det första påpekas att påståendet att sökanden är ett ”icke-rörelsedrivande holdingbolag” inte stöds av någon konkret uppgift som kan styrka att sökanden inte utövade något avgörande inflytande över sitt dotterbolag. Såsom det vidare följer av den rättspraxis som det har redogjorts för i punkt 60 ovan kan den omständigheten att kommissionen i beslutet om råtobak i Spanien inte tillskrev ett moderbolag ansvaret för en överträdelse, under alla förhållanden inte innebära att konstaterandet att villkoren för ett sådant ansvar i det angripna beslutet var uppfyllda måste ifrågasättas.

99 Dessutom, och i alla händelser, ska ett holdingbolag inom en koncern ha till uppdrag att samla andelarna i olika bolag och till syfte att säkerställa en enhetlig ledning av dotterbolagen i koncernen. Det kan därför inte uteslutas att sökanden har utövat ett avgörande inflytande över dotterbolagets beteende när det bland annat samordnat kapitalinvesteringarna inom Elf Aquitaine-koncernen. Den interna fördelningen av sökandens olika verksamheter, som liknar en decentraliserad förvaltning, mellan olika divisioner eller avdelningar är dessutom en normal företeelse inom bolagskoncerner såsom den bolagskoncern som sökanden leder. Detta argument motbevisar ingalunda presumtionen om att sökanden och Arkema France utgör ett enda företag, i den mening som avses i artikel 81 EG.

100 För det tredje ska det påpekas att, i den mån som sökanden har gjort gällande att Arkema France alltid på ett självständigt sätt fastställde sin affärsstrategi på marknaden för natriumklorid, eftersom sökanden aldrig fastställde eller godkände verksamhetsplanen och budgeten för den verksamhet i Arkema France som specifikt var knuten till denna produkt och att Arkema France hade behörighet att agera självständigt på marknaden och vidare att Arkema France hade en fullständig finansiell självständighet, eftersom kontrollen som sökanden utövade över dotterbolaget var mycket allmän, kan dessa argument inte heller godtas, eftersom de saknar grund.

101 Förutom den omständigheten att sökandens argument inte stöds av någon konkret omständighet ska det för det första påpekas att den omständigheten att sökanden aldrig har fastställt eller godkänt verksamhetsplanen och budgeten för Arkema Frances verksamhet inte gör det möjligt att fastställa att sökanden varken kunde ändra dem, eller avvisa dem, eller kontrollera hur de tillämpades.

102 Det kan inte heller uteslutas att sökanden har utövat ett avgörande inflytande över dotterbolagets beteende när den bland annat samordnat kapitalinvesteringarna inom Elf Aquitaine-koncernen.

103 Även om sökanden, såsom den för övrigt har påpekat i sitt svar på meddelandet om invändningar (se sidan 71 i detta svar) och såsom det framgår av skäl 392 i det angripna beslutet, kontrollerade dotterbolagets viktigaste åtaganden förstärker slutligen denna omständighet endast kommissionens slutsats att detta dotterbolag inte var självständigt i förhållande till sökanden.

104 För det fjärde kan sökandens argument att Arkema France inte underrättade den om sin verksamhet på marknaden och endast i mycket allmänna ordalag lämnade den en redovisning, i enlighet med fransk rätt och dess stadgar, inte godtas, eftersom det saknar grund. Förutom den omständigheten att det ska påpekas att detta argument inte stöds av någon konkret omständighet, synes sökandens erkännande, såsom det redogjorts för ovan i punkt 103, att den kontrollerade dotterbolagets viktigaste åtaganden, i detta avseende motsäga detta argument.

105 För det femte ska det, i den mån sökanden har gjort gällande att den aldrig deltagit i överträdelsen, att den inte hade kännedom därom och att den inte ingrep vare sig i ett tidigare eller i ett senare led av marknaden för natriumklorid och inte heller på denna marknad som för den var mindre viktig, konstateras att sådana omständigheter

inte kan styrka att Arkema France var självständigt. Det ska för det första erinras om att, såsom det framgår av rättspraxis, det varken krävs att moderbolaget förmått dotterbolaget att begå en överträdelse eller, i ännu mindre grad, att moderbolaget varit delaktigt i överträdelsen, utan det är det faktum att moderbolaget och dotterbolaget utgör ett enda företag, i den mening som avses i artikel 81 EG, som ger kommissionen behörighet att rikta ett beslut om påförande av böter till moderbolaget i en bolagskoncern (domen i det ovan i punkt 55 nämnda målet Michelin mot kommissionen, punkt 290). Någon slutsats kan inte heller dras av den omständigheten att sökanden och Arkema France var verksamma på skilda marknader eller att marknaden för natriumklorid för sökanden var mindre viktig. Det ska anses att i en koncern som den som sökanden leder är en uppdelning av uppgifterna en normal företeelse som inte gör det möjligt att motbevisa presumtionen om att sökanden och Arkema France utgjorde ett enda företag, i den mening som avses i artikel 81 EG. Dessa argument ska därför underkännas såsom verkningslösa.

106 Vad för det sjätte gäller sökandens argument, enligt vilket kommissionen i praktiken nekade den rätten att motbevisa presumtionen om att den utövat ett avgörande inflytande genom att anse att de indicier som den lagt fram inte gjorde det möjligt att fastställa att Arkema France agerade självständigt, kan det inte godtas, eftersom det saknar grund. Kommissionen har i det angripna beslutet inte endast inte bestritt sökandens rätt att lägga fram indicier som kan motbevisa presumtionen om att den har utövat ett avgörande inflytande, utan det var efter att ha undersökt de indicier som sökanden hade lämnat som kommissionen, såsom det framgår av vad som konstaterats ovan i punkterna 95–105, gjorde en riktig bedömning när den drog slutsatsen att uppgifterna i dessa indicier inte gjorde det möjligt att motbevisa denna presumtion.

107 Mot bakgrund av samtliga ovanstående överväganden ska slutsatsen dras att kommissionen hade rätt i sin bedömning att sökanden inte hade åberopat någon bevisning som kunde motbevisa presumtionen om att moderbolaget utövat ett avgörande inflytande.

108 Talan kan följaktligen inte vinna bifall på den första grundens fjärde del, eftersom den delvis är ogrundad och delvis är verkningslös.

Den femte delgrunden: Presumtionen om att moderbolaget har utövat ett avgörande inflytande har förvandlats till en icke motbevisbar presumtion

— Parternas argument

109 Sökanden har påpekat att kommissionen genom att underkänna de indicier som sökanden lämnade till den har förvandlat presumtionen om att sökanden har utövat ett avgörande inflytande, vilken borde vara en motbevisbar presumtion, till en icke motbevisbar presumtion.

110 Sökanden har för det första gjort gällande att förvandlingen av en motbevisbar presumtion till en icke motbevisbar presumtion innebär ett åsidosättande av principen om oskuldspresumtion. Denna förvandling utgör för det första en bevisning för något som inte kan bevisas (*probatio diabolica*), det vill säga ett bevis som inte kan ifrågasättas och således ett bevis som inte kan godtas med hänsyn till rättspraxis. Sökanden angav därefter vid förhandlingen att en sådan presumtion strider mot principen om oskuldspresumtion som stadfästs dels av Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad Europakonventionen), såsom den tolkats av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna i dess dom av den 7 oktober 1988, Salabiaku mot Frankrike (serie A nr 141-A § 28), dels av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, som proklamerades den 7 december 2000 i Nice (EGT C 364, s. 1), och som enligt artikel 6.1 första stycket FEU har samma rättsliga värde som fördragen. Sökanden angav slutligen, som svar på tribunalens frågor vid

förhandlingen, att den ansåg att domen i det ovan i punkt 45 nämnda målet Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen var oförenlig med de ovannämnda bestämmelserna.

111 Sökanden har för det andra påpekat att kommissionen har gjort det omöjligt att motbevisa den presumtion om att sökanden har utövat ett avgörande inflytande som den uppställde i det angripna beslutet.

112 Det framgår för det första av skälen 396 och 412 i det angripna beslutet att kommissionen erkände att det är praktiskt taget omöjligt att motbevisa presumtionen om att moderbolaget utövat ett avgörande inflytande, eftersom kommissionen i dessa skäl bland annat angett att ”denna presumtion bekräftas i nästan samtliga fall”.

113 Kommissionen har för det andra vägrat att beakta de indicier som sökanden har anfört för att motbevisa presumtionen om att sökanden utövat ett avgörande inflytande, trots att dessa indicier då de åberopas av kommissionen gör det möjligt för denna att styrka denna presumtion.

114 För det tredje framgår det av skäl 401 *in fine* i det angripna beslutet att kommissionen felaktigt anser att ett moderbolag ska hållas skyldigt för en överträdelse, oavsett om det har ingripit i dotterbolagets verksamhet eller inte, oavsett om det har låtit dotterbolaget agera fritt eller inte och oavsett om det hade kännedom om dotterbolagets överträdelser eller inte.

115 Kommissionen har för det fjärde underlåtit att dra de lämpliga konsekvenserna av sin felaktiga tolkning – som den medgav under förhörsombudets förhör – av det yttrande som Arkema France lämnade den 18 oktober 2004, som svar på en begäran om upplysningar som kommissionen den 10 september 2004 hade riktat till den och i vilket den hade förväxlat Elf Atochem med sökanden.

116 Kommissionen har för det femte i det angripna beslutet inte grundat sig på konkreta omständigheter som visar att sökanden faktiskt har utövat ett avgörande inflytande över Arkema Frances affärsverksamhet, utan på enkla påståenden utan grund som utgör andra presumtioner och antaganden som den aldrig har kontrollerat.

117 För det sjätte ska det av underkännandet av samtliga indicier som sökanden har åberopat dras slutsatsen att kommissionen kräver negativa skriftliga bevis på att ett moderbolag inte har blandat sig i sitt dotterbolags affärspolicy.

118 Kommissionen har bestritt sökandens argument.

— Tribunalens bedömning

119 Sökanden har gjort gällande att kommissionen genom att underkänna de indicier som den lämnat har förvandlat presumtionen om ett avgörande inflytande till en icke motbevisbar presumtion. En sådan presumtion är emellertid olaglig enligt Europakonventionen och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och även enligt rättspraxis från Europeiska unionens domstolar och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

120 Det ska i detta avseende påpekas att det enligt den rättspraxis som angetts ovan i punkt 52 inte krävs att sökanden ska lägga fram ett bevis på att den inte har blandat sig i dotterbolagets verksamhet, utan endast att den företer tillräcklig bevisning för att visa att dotterbolaget agerade självständigt på den aktuella marknaden.

121 Den omständigheten att sökanden i förevarande fall inte har företett någon bevisning som kan motbevisa presumtionen om att den utövat ett avgörande inflytande, såsom det framgår av prövningen av den första grundens fjärde del (se ovan punkterna 95–106) innebär emellertid inte att denna presumtion under inga förhållanden kan motbevisas.

122 För det första ska av denna anledning sökandens argument som det redogjorts för ovan i punkt 110 underkännas. Enligt detta argument strider den presumtion om att sökanden har utövat ett avgörande inflytande som kommissionen har uppställt i det angripna beslutet, och vars lagenlighet domstolen har fastställt i domen i det ovan i punkt 45 nämnda målet Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen mot principen om oskuldpresumtion, såsom denna princip har fastställts i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och i Europakonventionen, och såsom den vidare har tolkats av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna och av unionsdomstolarna. För det andra kan de argument som det redogjorts för ovan i punkterna 112–117 inte godtas, eftersom de saknar grund. Enligt dessa argument ansåg kommissionen felaktigt att de indicier som sökanden lämnat och som styrkte att den inte utövade ett avgörande inflytande över Arkema France, eftersom, såsom det konstaterats vid prövningen av den första grundens fjärde del (se ovan punkterna 95–106), det var på grund av att inget av de indicier som sökanden åberopat gjort det möjligt att i förevarande fall dra slutsatsen att Arkema France agerade självständigt på marknaden som kommissionen i det angripna beslutet tillskrev sökanden ansvaret för överträdelsen.

123 Talan kan således inte vinna bifall på den första grundens femte del, eftersom den delvis är ogrundad och delvis är verkningslös. Talan kan följaktligen inte vinna bifall på den första grunden i sin helhet.

Den andra grunden: Åsidosättande av sex grundläggande principer som följer av att sökanden tillskrivits ansvaret för den aktuella överträdelsen

124 Sökanden har gjort gällande att kommissionen har åsidosatt sex grundläggande principer genom att tillskriva den ansvaret för Arkema Frances överträdelse. Förevarande grund består således av sex delar.

Den första delgrunden: Åsidosättande av sökandens rätt till försvar

— Parternas argument

125 Sökanden anser att dess rätt till försvar har åsidosatts före och efter det att meddelandet om invändningar delgavs sökanden.

126 Sökanden har för det första gjort gällande att kommissionens bedömning i skäl 406 i det angripna beslutet, enligt vilken den inte var skyldig att vidta några särskilda åtgärder gentemot sökanden före delgivningen av meddelandet om invändningar, står i strid med den rättspraxis som framgår av domstolens dom av den 2 oktober 2003 i mål C-194/99 P, Thyssen Stahl mot kommissionen (REG 2003, s. I-10921), och av den 21 september 2006 i mål C-105/04 P, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mot kommissionen (REG 2006, s. I-8725). Sökanden anser att kommissionen borde ha använt sina utredningsbefogenheter innan meddelandet om invändningar skickades för att från sökanden inhämta indicier

som styrkte presumtionen om att den utövat ett avgörande inflytande, i stället för att nöja sig med de indicier som Arkema France hade lämnat. Sökanden angav vid förhandlingen att denna skyldighet även framgår av förstainstansrättens dom av den 8 juli 2008 i mål T-99/04, AC-Treuhand mot kommissionen (REG 2008, s. II-1501), och av kommissionens tillkännagivande om bästa praxis för förfaranden som rör artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget (nedan kallat tillkännagivandet om bästa praxis), vilket vid tidpunkten för förhandlingen fanns tillgängligt på kommissionens webbplats.

127 Då det inte vidtagits några utredningsåtgärder gentemot sökanden fråntogs den vidare sin rätt att, före antagandet om meddelandet om invändningar få förklara Elf Aquitaine-koncernens sätt att fungera, dess förhållande till Arkema France och dess rent passiva roll i dotterbolagets verksamhet avseende natriumklorid. Sökanden kunde inte heller kontrollera att de uppgifter som Arkema France hade lämnat var riktiga, beträffande vilka dotterbolaget hade begärt konfidentiell behandling, såsom uppgift om sökandens omsättning som Arkema France hade lämnat till kommissionen som svar på en begäran om upplysningar.

128 Eftersom utredningen avsåg perioden efter det att Arkema France den 18 maj 2006 hade lämnat Elf Aquitaine-koncernen kunde kommissionen inte heller ha inhämtat fullständiga svar på de frågor som den hade ställt till Arkema France. Sökanden har följaktligen förlorat en möjlighet att dels säkerställa att de invändningar som rests mot den ändrades, genom att redan i utredningsskedet visa att den inte kunde tillskrivas ansvaret för Arkema Frances överträdelse, dels att hindra att två skilda böter påfördes den. Sökanden tillade vid förhandlingen att eftersom den mottog meddelandet om invändningar vid en tidpunkt då Arkema France inte längre ingick i Elf Aquitaine-koncernen, och fyra år hade förflutit sedan utredningen inleddes, hade den inte längre några bevis som gjorde att den effektivt kunde försvara sig den dag då detta meddelande delgavs.

129 Slutligen försämrades sökandens möjlighet att försvara sig av att kommissionen hade intagit en inkonsekvent och motstridande ståndpunkt i MCAA-beslutet, i beslut K(2006) 2098 slutlig av den 31 maj 2006 om ett förfarande enligt artikel 81 [EG] och artikel 53 i EES-avtalet (ärende nr COMP/F/38.645 – Metakrylater) (EUT L 322, 2006, s. 20) (nedan kallat metakrylatbeslutet), i väteperoxidbeslutet och i det angripna beslutet.

130 Sökanden har vid förhandlingen dessutom påpekat att domstolen i sina domar av den 8 juli 1999 i mål C-199/92 P, Hüls mot kommissionen (REG 1999, s. I-4287), av den 22 maj 2008 i mål C-266/06 P, Evonik Degussa mot kommissionen och rådet (ej publicerad i rättsfallssamlingen), och av den 23 december 2009 i mål C-45/08, Spector Photo Group och Van Raemdonck (REG 2009, s. I-12073) medgav att böterna på konkurrensområdet hade en straffrättslig karaktär och vidare att Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna som trädde i kraft den 1 december 2009 skulle tillämpas omedelbart och således rörde de mål som pågick vid tribunalen. Sökanden har härvid gjort gällande att dess grundläggande rättigheter har åsidosatts, eftersom kommissionen felaktigt ansåg att ”det är företaget och inte var och en av de juridiska personerna betraktade var för sig som ska ha grundläggande rättigheter”.

131 Sökanden har för det andra påpekat att det framgår av skälen 402–406 i det angripna beslutet att kommissionen underlät att med åsidosättande av kraven enligt rättspraxis omsorgsfullt pröva samtliga indicier som sökanden hade åberopat för att motbevisa presumtionen om att den utövat ett avgörande inflytande. Kommissionen nöjde sig med att underkänna dessa omständigheter med icke motiverade påståenden, antaganden och rent teoretiska presumtioner som inte motsvarar hur Elf Aquitaine-koncernen verkligen fungerade vid tidpunkten för de aktuella faktiska omständigheterna.

132 Kommissionen har bestritt sökandens argument.

— Tribunalens bedömning

133 Sökanden har gjort gällande att kommissionen har åsidosatt dess rätt till försvar genom att inte vidta någon utredningsåtgärd gentemot sökanden innan kommissionen delgav den meddelandet om invändningar och vidare genom att inte efter meddelandets delgivning omsorgsfullt pröva samtliga indicier som sökanden åberopat för att motbevisa presumtionen om att den utövat ett avgörande inflytande.

134 Enligt fast rättspraxis förutsätter iakttagandet av rätten till försvar att det berörda företaget har getts tillfälle att under det administrativa förfarandet på ett meningsfullt sätt framföra sina synpunkter på huruvida de påstådda omständigheterna och förhållandena verkligen föreligger och är relevanta och på de handlingar som enligt kommissionen styrker dess påstående om att fördraget har överträtts (domstolens dom av den 7 juni 1983 i de förenade målen 100/80–103/80, Musique Diffusion française m.fl. mot kommissionen (REG 1983, s. 825; svensk specialutgåva, volym 7, s. 133, punkt 10, och av den 6 april 1995 i mål C-310/93, BPB Industries och British Gypsum mot kommissionen, REG 1995, s. I-865, punkt 21).

135 I likhet med vad som gällde enligt rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, Första förordningen om tillämpning av artiklarna [81 EG] och [82 EG] (EGT 13, 1962, s. 204; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8), som upphävts och ersatts av förordning nr 1/2003, måste enligt artikel 27.1 i sistnämnda förordning ett meddelande om invändningar till parterna innehålla alla viktiga faktorer på vilka kommissionen stöder sig i detta skede i förfarandet (domen i de ovan i punkt 45 nämnda förenade målen Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen, punkt 67) för att de som berörs verkligen ska kunna få kännedom om vilka beteenden kommissionen klandrar dem för och för att de på ett ändamålsenligt sätt ska kunna försvara sig innan denna fattar ett slutligt beslut. Ett sådant meddelande om invändningar utgör ett processrättsligt skydd som är ett utflöde av den grundläggande gemenskapsrättsliga principen om iakttagande av rätten till försvar i varje förfarande (domstolens dom av den 3 september 2009 i de förenade målen C-322/07 P, C-327/07 P och C-338/07 P, Papierfabrik August Koehler m.fl. mot kommissionen, REG 2009, s. I-7191, punkt 35).

136 Enligt denna princip ska ett meddelande om invändningar, som kommissionen riktar till ett företag beträffande vilket den avser att vidta sanktionsåtgärder på grund av att konkurrensreglerna har överträtts, innehålla de väsentliga omständigheter som åberopas mot detta, såsom de faktiska omständigheter som kritiseras, hur dessa omständigheter ska kvalificeras och de bevis som kommissionen grundar sig på, detta för att företaget ska ha möjlighet att framföra sina argument inom ramen för det administrativa förfarande som inletts mot det (se domen i de ovan i punkt 135 nämnda förenade målen Papierfabrik August Koehler m.fl. mot kommissionen, punkt 36 och där angiven rättspraxis).

137 I ett meddelande om invändningar ska i synnerhet den juridiska person som kan komma att åläggas böter klart anges i meddelandet, det ska vara riktat till denna person och det ska i detta anges i vilken egenskap denna person klandras för de åberopade omständigheterna (se, för ett liknande resonemang, domen i de ovan i punkt 135 nämnda förenade målen Papierfabrik August Koehler m.fl. mot kommissionen, punkterna 37 och 38).

138 Det är nämligen genom meddelandet om invändningar som det berörda företaget underrättas om samtliga väsentliga omständigheter som kommissionen grundar sig på i detta skede av förfarandet. Följaktligen är det endast efter det att nämnda meddelande skickats som det berörda företaget kan göra gällande sin rätt till försvar fullt ut (se domstolens dom av den 25 januari 2007 i mål C-407/04 P, Dalmine mot kommissionen, REG 2007, s. I-829, punkt 59 och där angiven rättspraxis, och domen i det ovan i punkt 126 nämnda målet AC-Treuhand mot kommissionen, punkt 48).

139 Vad gäller sökandens första invändning, enligt vilken kommissionen har åsidosatt dess rätt till försvar genom att inte vidta någon utredningsåtgärd gentemot sökanden innan meddelandet om invändningar delgavs den, ska det påpekas att även om parterna inte har tillhandahållit tribunalen detta meddelande om invändningar framgår det av sökandens yttrande av den 27 september 2007 som svar på detta meddelande dock otvetydigt att kommissionen underrättade sökanden om att den avsåg att tillskriva sökanden ansvaret för Arkema Frances överträdelse på grundval av presumtionen om att sökanden utövat ett avgörande inflytande. Sökanden hade således kännedom om

de invändningar som rests mot den i meddelandet om invändningar och hade getts tillfälle att besvara, och hade faktiskt skriftligen besvarat, meddelandet. Sökanden har inte heller bestritt att den gavs tillfälle att inkomma med, och att den faktiskt inkom med, sina synpunkter på detta meddelande under förhörsombudets förhör.

140 Den omständigheten att kommissionen inte vidtog någon utredningsåtgärd gentemot sökanden innan den delgav sökanden meddelandet om invändningar, eller att, såsom sökanden för övrigt har påpekat, kommissionen i tidigare beslut tillskrev eller inte tillskrev den ansvaret för andra överträdelser som dotterbolaget begått, kan inte innebära ett ifrågasättande av slutsatsen att kommissionen för första gången i det ovannämnda meddelandet kunde underrätta den om de invändningar som rests mot den. Sökanden gavs tillfälle att under det administrativa förfarandet på ett meningsfullt sätt framföra sina synpunkter på huruvida de omständigheter och förhållanden som kommissionen åberopade i sitt meddelande om invändningar verkligen förelåg och var relevanta, såväl i sitt yttrande som svar på detta meddelande som under förhörsombudets förhör.

141 Kommissionen har följaktligen inte åsidosatt sökandens rätt till försvar genom att inte vidta någon utredningsåtgärd gentemot sökanden innan den delgav sökanden meddelandet om invändningar.

142 De andra argument som sökanden har åberopat påverkar inte denna slutsats.

143 Vad för det första gäller det argument som sökanden har åberopat vid förhandlingen, enligt vilket kommissionen har åsidosatt dess grundläggande rättigheter, såsom de är fastställda i gemenskapens rättspraxis och i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, när den felaktigt ansåg att det var företaget, och inte var och en av de juridiska personer betraktade var för sig som skulle åtnjuta dessa grundläggande rättigheter, kan det inte godtas, eftersom det saknar grund. Förutom den omständigheten att det varken av det angripna beslutet eller av kommissionens skrivelser framgår att den har formulerat ett sådant övervägande, ska det, såsom det

framgår av skäl 66 i det angripna beslutet och av artikel 4 i artikeldelen av detta beslut, konstateras att det är till sökanden och till Arkema France, var för sig, som kommissionen riktade meddelandet om invändningar samt det angripna beslutet. Kommissionen har således både under det administrativa förfarandet samt efter detta iakttagit vart och ett av de två bolagens rätt till försvar.

144 För det andra kan argumentet att det framgår av den rättspraxis som angetts ovan i punkt 126 att kommissionen i förevarande fall felaktigt ansåg att den inte var skyldig att vidta några särskilda åtgärder gentemot sökanden inte heller godtas, eftersom det saknar grund.

145 Domstolen fastslog för det första i domen i det ovan i punkt 126 nämnda målet Thyssen Stahl mot kommissionen (punkt 31) att det ska konstateras att kommissionen har åsidosatt ett företags rätt till försvar när kommissionens administrativa förfarande skulle ha kunnat leda till ett annat resultat på grund av kommissionens felaktiga handlande. Domstolen ansåg i ovannämnda punkt även att ett företag styrkte att ett sådant åsidosättande har skett, inte genom att bevisa att kommissionens beslut skulle ha haft ett annat innehåll, utan genom att bevisa att det hade kunnat försvara sig bättre om kommissionen inte hade handlat fel, exempelvis genom att det hade kunnat åberopa handlingar till sitt försvar som det hade nekats tillgång till under det administrativa förfarandet. Det ska i förevarande fall konstateras att sökanden inte har styrkt att den omständigheten att kommissionen inte vidtog någon utredningsåtgärd gentemot sökanden innan kommissionen delgav sökanden meddelandet om invändningar skulle ha kunnat leda till att kommissionen kom fram till ett annat resultat i det angripna beslutet. Tvärtemot vad sökanden har hävdat har den haft möjlighet att på grundval av meddelandet om invändningar framföra sitt yttrande om hur Elf Aquitaine-koncernen fungerade, om sina förbindelser med Arkema France samt om sin påstådda rent passiva roll i dotterbolagets affärsverksamhet avseende natriumklorid.

146 Domstolen fastslog därefter, i domen i det ovan i punkt 126 nämnda målet Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mot kommissionen (punkterna 48–50 och 56), bland annat att det är betydelsefullt att förhindra att rätten till försvar ohjälpligt kan äventyras på grund av att ett utredningsskede blir utdraget och att denna tidsåtgång kan utgöra hinder för att skaffa fram bevis för att vederlägga ett påstående om att det har förekommit sådana beteenden som kan medföra ansvar för de berörda företagen. Det ska i förevarande fall emellertid påpekas att sökanden inte har åberopat någon konkret omständighet som styrker att förfarandets utredningsskede som ledde till att det angripna beslutet antogs varit utdraget och på grund härav utgjort ett hinder för sökanden att kunna lämna indicier som kunde motbevisa presumtionen om att den utövat ett avgörande inflytande.

147 Förstainstansrätten fann, i domen i det ovan i punkt 126 nämnda målet AC-Treuhand mot kommissionen (punkt 56), slutligen att kommissionen vid den tidpunkt då den första åtgärden vidtogs mot det ifrågavarande företaget var skyldig att lämna upplysningar till detta företag om bland annat föremålet för och ändamålet med den pågående utredningen. I punkt 58 i denna dom erinrade förstainstansrätten även om att det framgår av rättspraxis att det endast är om kommissionens lagstridiga agerande varit sådant att det konkret påverkat det aktuella företagets rätt till försvar i det administrativa förfarandet som ett sådant lagstridigt agerande kan leda till att kommissionens slutliga beslut ogiltigförklaras. I förevarande fall måste det – förutom den omständigheten att det av den ovannämnda domen inte kan dras slutsatsen att kommissionen, såsom sökanden har påstått, är skyldig att vidta utredningsåtgärder gentemot ett företag innan den skickar ett meddelande om invändningar, om den anser att den för övrigt har uppgifter som motiverar att ett sådant meddelande ska skickas – emellertid påpekas att sökanden inte har åberopat någon konkret omständighet som styrker att den på grund härav har fråntagits möjligheten att styrka att den inte utövade ett avgörande inflytande över Arkema France.

148 Vad för det tredje gäller argumentet enligt vilket kommissionen har åsidosatt tillkännagivandet om bästa praxis genom att inte vidta någon utredningsåtgärd gentemot sökanden ska det konstateras att detta tillkännagivande, som enligt punkt 6 i detsamma endast ska gälla pågående och framtida ärenden och tillämpas från och med dagen för offentliggörandet i *Europeiska unionens officiella tidning*, antogs efter det angripna beslutet och därför inte är tillämpligt på de faktiska omständigheterna

i förevarande fall. Det ska vidare och i alla händelser påpekas att det i punkt 15 i detta tillkännagivande, med hänvisning till domen i det i punkt 126 ovan nämnda målet AC-Treuhand mot kommissionen (punkt 56) föreskrivs att ”[n]är de företag som utredningen avser blir föremål för den första åtgärden (i regel en begäran om upplysningar eller en inspektion) underrättas de om det faktum att de är föremål för en preliminär utredning samt om föremålet för och syftet med en sådan utredning”. Det ska följaktligen utan att det är nödvändigt att uttala sig om tillkännagivandets rättsliga räckvidd konstateras att detta inte skapar någon skyldighet för kommissionen att vidta utredningsåtgärder gentemot företag innan den antar meddelandet om invändningar.

149 Sökandens första invändning ska därför underkännas, eftersom den saknar grund.

150 Vad gäller sökandens andra invändning, enligt vilken kommissionen åsidosatte dess rätt till försvar när den inte omsorgsfullt prövade samtliga de indicier som sökanden hade lagt fram för att motbevisa presumtionen om att den utövat ett avgörande inflytande, ska det konstateras att, såsom kommissionen har påpekat, sökanden inte har identifierat någon faktisk eller rättslig omständighet som åberopats i det angripna beslutet beträffande vilken den inte har kunnat förklara sig i svaret på meddelandet om invändningar. Av skälen 397–415 i det angripna beslutet framgår vidare att kommissionen på ett motiverat och uttömmande sätt besvarade de argument som Arkema France och sökanden åberopat i sina yttranden som svar på meddelandet om invändningar. Kommissionen har följaktligen inte åsidosatt sökandens rätt till försvar i detta avseende.

151 Sökandens andra invändning kan således inte godtas, eftersom den saknar grund. Talan kan följaktligen inte vinna bifall på den andra grundens första del i sin helhet.

Den andra delgrunden: Åsidosättande av principen om parternas likställdhet i processen

Parternas argument

152 Sökanden har gjort gällande att kommissionen har åsidosatt principen om parternas likställdhet i processen. Detta åsidosättande är i förevarande fall en följd av att kommissionen, i stället för att åberopa konkreta omständigheter som gjorde det möjligt att kasta ett annat ljus över de faktiska omständigheterna i förevarande fall, såsom de framgår av de indicier som sökanden hade lämnat, nöjde sig med att anföra nya antaganden och presumtioner, trots att sökanden i enlighet med rättspraxis hade angett en annan rimlig förklaring än den förklaring som kommissionen angav.

153 Sökanden tillade vid förhandlingen att den omständigheten att kommissionen hade underlåtit att inleda en utredning rörande sökanden medförde att principen om parternas likställdhet i processen hade åsidosatts. Sökanden hade nämligen kunnat ”bevara bevisen” och ”skydda sig mot en anklagelse om inblandning i dotterbolaget”.

154 Kommissionen har bestritt sökandens argument.

Tribunalens bedömning

155 Sökanden har gjort gällande att kommissionen har åsidosatt principen om parternas likställdhet i processen. Eftersom sökanden hade lämnat indicier som utgjorde en rimlig förklaring på den omständigheten att Arkema France utövat sin verksamhet på ett självständigt sätt ankom det på kommissionen att förete konkreta omständigheter som styrkte presumtionen om att sökanden utövat ett avgörande inflytande.

156 Tribunalen erinrar om att principen om parternas likställdhet i processen, i likhet med exempelvis principen om ett kontradiktoriskt förfarande, endast är en naturlig följd av själva begreppet rättvis rättegång (se, analogt, domstolens dom av den 26 juni 2007 i mål C-305/05, Ordre des barreaux francophones et germanophone m.fl., REG 2007, s. I-5305, punkt 31, av den 2 december 2009 i mål C-89/08 P, kommissionen mot Irland m.fl., REU 2009, s. I-11245, punkt 50, och av den 17 december 2009, i mål C-197/09 RX-II, Réexamen M mot EMEA, REU 2009, s. I-12033, punkterna 39 och 40). Det innebär bland annat en skyldighet att ge varje part en rimlig möjlighet att lägga fram sin sak på villkor som inte ger honom väsentliga nackdelar gentemot sin motpart (se Europadomstolens dom av den 27 oktober 1993 i målet Dombo Beheer BV mot Nederländerna, serie A nr 274, § 33, av den 15 juli 2003 i målet Ernst m.fl. mot Belgien, § 60, och av den 18 april 2006 i målet Vezon mot Frankrike, § 31).

157 I förevarande fall befann sig sökanden, tvärtemot vad den har hävdat, inte i en klart ofördelaktig situation jämfört med kommissionen på grund av att denna hade tillämpat presumtionen om att sökanden utövat ett avgörande inflytande som grundats på de äganderättsliga sambanden med Arkema France.

158 Eftersom kommissionen, såsom det har konstaterats ovan i punkt 57, gjorde en riktig bedömning när den antog att sökanden utövat ett avgörande inflytande över Arkema France på grundval av att sökanden innehade nästan hela aktiekapitalet i dotterbolaget och vidare, såsom det framgår av vad som konstaterats ovan i punkterna 139 och 140, sökanden hade rätt att i sitt yttrande som svar på meddelandet om invändningar och under förhörsombudets förhör åberopa alla rättsliga och faktiska omständigheter för att motbevisa denna presumtion, har kommissionen i förevarande fall inte åsidosatt principen om parternas likställdhet i processen.

159 Sökandens argument som åberopats vid förhandlingen och enligt vilket kommissionen har åsidosatt principen om parternas likställdhet i processen genom att sökanden, om det hade inletts en utredning gentemot den, hade kunnat ”bevara sina bevis” på att Arkema France agerade självständigt och således ”skydda sig mot en anklagelse om inblandning i dotterbolaget”, kan inte godtas, eftersom det saknar grund. Det ska

för det första erinras om att sökanden som var moderbolag till Arkema France när kommissionen den 10 september 2004 riktade en begäran om upplysningar till detta dotterbolag från och med denna dag kunde samla eventuella bevis på dotterbolagets självständighet. Sökandens argument i detta avseende stöds inte heller av någon konkret omständighet som styrker att bevis som hade varit av nytta för dess försvar har försvunnit eller att det angripna beslutet skulle ha varit annorlunda om det före meddelandet om invändningar hade vidtagits en utredningsåtgärd gentemot sökanden. Slutligen och i alla händelser påverkar detta argument inte slutsatsen som angetts ovan i punkt 158 att sökanden i sitt yttrande som svar på meddelandet om invändningar och under förhörsombudets förhör hade rätt att anföra alla de rättsliga och faktiska omständigheter som var ändamålsenliga för att motbevisa presumtionen om att sökanden utövat ett avgörande inflytande.

160 Talan kan följaktligen inte vinna bifall på den andra grundens andra del.

Den tredje delgrunden: Åsidosättande av oskuldspresumtionen

— Parternas argument

161 Sökanden har gjort gällande att kommissionen har åsidosatt oskuldspresumtionen som är en grundläggande rättighet som garanteras i EG-fördraget och i artikel 6.2 i Europakonventionen.

162 Sökanden har för det första påpekat att kommissionen i skälen 409–411 i det angripna beslutet vidtog sanktionsåtgärder mot sökanden för en överträdelse av artikel 81 EG på grundval av en presumtion som inte stöds av någon konkret omständighet och som ledde till att kommissionen bortsåg från bevis för motsatsen som sökanden hade inkommit med. Ett sådant formellt konstaterande av ansvar grundas på rena antydningar, vilket förstainstansrätten fördömde i domen av den 6 oktober 2005 i de förenade målen T-22/02 och T-23/02, Sumitono Chemical och Sumika Fine Chemicals mot kommissionen (REG 2005, s. II-4065, punkt 106).

163 Kommissionen borde för det första ha bevisat dels att Arkema France var skyldigt, dels att sökanden var skyldig, specifikt och individuellt. Därefter, och under alla förhållanden, hade det inte bevisats att sökanden var skyldig, eftersom dess ansvar fastställts med åsidosättande dels av de regler enligt vilka ett moderbolag tillskrivs ansvaret för en överträdelse, dels av sökandens rätt till försvar.

164 Sökanden har vid förhandlingen slutligen påpekat att det förhållandet att det inte har vidtagits någon utredningsåtgärd gentemot sökanden visar att kommissionen har handlat på grundval av en förutfattad mening, som ”har stått sig på grund av förfarandet vid kommissionen som [är] fullständigt oacceptabelt idag med hänsyn till kraven i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna”, eftersom det slutliga beslutet antagits av en institution som samtidigt är ”ansvarig för utredningen, handläggningen av ärendet och beslutet”.

165 Sökanden har för det andra först påpekat att kommissionen genom att automatiskt tillämpa presumtionen om att sökanden har utövat ett avgörande inflytande har pålagt sökanden en icke motbevisbar presumtion om skuld som utgör ett krav på bevisning om något som inte kan bevisas (*probatio diabolica*) och inte kan godtas. Sökanden har påpekat att enligt Europadomstolens rättspraxis ska varje presumtion omfattas av gränser som bevarar rätten till försvar (se Europadomstolens dom i det ovan i punkt 110 nämnda målet Salabiaku mot Frankrike, § 28, och dom av den 23 juli 2002 i mål Janosevic mot Sverige, nr 34619/97, § 101). Enligt gemenskapens

rättspraxis måste vidare varje systematisk användning av presumtion om skuld uteslutas och varje presumtion om skuld effektivt kunna motbevisas av den person på vilken den tillämpats.

166 Kommissionen har bestritt sökandens argument.

— Tribunalens bedömning

167 Sökanden har gjort gällande att kommissionen har åsidosatt oskuldspresumtionen genom att vidta sanktionsåtgärder mot den för en överträdelse som Arkema France hade begått, utan att det fanns något stöd för presumtionen om att sökanden hade utövat ett avgörande inflytande och med bortseende från de indicier som sökanden hade tagit upp, som enligt sökanden kunde motbevisa denna presumtion, samt åsidosatt sökandens rätt till försvar.

168 Enligt rättspraxis innebär oskuldspresumtionen att var och en som har blivit anklagad för en lagöverträdelse ska betraktas som oskyldig till dess att hans eller hennes skuld lagligen fastställts. Oskuldspresumtionen utgör således hinder mot ett formellt fastställande av, och till och med mot en antydan om, att en anklagad person är skyldig till en bestämd överträdelse i ett beslut som avslutar förfarandet, när personen i fråga inte har kommit i åtnjutande av alla de garantier som normalt beviljas vid utövandet av rätten till försvar inom ramen för ett förfarande som handläggs på sedvanligt sätt och som mynnar ut i ett beslut om huruvida anklagelsen var välgrundad (förstainstansrättens dom av den 12 oktober 2007 i mål T-474/04, Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse mot kommissionen, REG 2007, s. II-4225, punkt 76).

169 Det är i förevarande fall utrett att sökandens dotterbolag har medgett den aktuella överträdelsen. Kommissionen gjorde, såsom det har redogjorts för ovan i punkt 57, i det angripna beslutet därefter en riktig bedömning att sökanden var ansvarig för

dotterbolagets beteende på grund av att sökanden innehade mer än 97 procent av aktiekapitalet i dotterbolaget. Eftersom, såsom det konstaterats ovan i punkt 197, sökanden inte har motbevisat presumtionen om att den har utövat ett avgörande inflytande gjorde kommissionen således en riktig bedömning när den tillskrev sökanden ansvaret för den aktuella överträdelsen.

170 Sökanden har, såsom det påpekats vid prövningen av den andra grundens första del, som avser det påstådda åsidosättandet av dess rätt till försvar (se ovan punkterna 139 och 140), dessutom getts tillfälle att under det administrativa förfarandet på ett meningsfullt sätt framföra sina synpunkter på huruvida de omständigheter och förhållanden som kommissionen åberopade i sitt meddelande om invändningar verkligen förelåg och var relevanta, såväl i sitt yttrande som svar på detta meddelande som under förhörsombudets förhör. Sökanden har således kommit i åtnjutande av alla de garantier som normalt beviljas vid utövandet av rätten till försvar inom ramen för ett förfarande som handläggs på sedvanligt sätt och som mynnar ut i ett beslut om huruvida anklagelsen var välgrundad.

171 Slutligen innebär, såsom har angetts vid prövningen av den första grundens femte del (se ovan punkt 121), den omständigheten att sökanden i förevarande fall inte har företett någon bevisning som kan motbevisa presumtionen om att den har utövat ett avgörande inflytande inte att denna presumtion under inga omständigheter kan motbevisas och att kommissionen, såsom sökanden även har påpekat, har pålagt den en icke motbevisbar presumtion om skuld som utgör ett krav på att något som inte kan bevisas ska bevisas (*probatio diabolica*) eller att kommissionen har vidtagit sanktionsåtgärder mot sökanden enbart på grundval av en ”förutfattad mening” som sökanden inte haft möjlighet att motbevisa.

172 Av detta följer att kommissionen inte åsidosatte oskuldspresumtionen när den antog att sökanden utövat ett avgörande inflytande över sitt dotterbolag.

173 Vad avser sökandens påstående vid förhandlingen att oskuldspresumtionen, såsom den fastställts i Europeiska stadgan om de grundläggande rättigheterna, har åsidosatts i förevarande fall, eftersom kommissionen är en institution med ansvar ”för utredningen, handläggningen av ärendet och beslutet”, konstaterar tribunalen dessutom, såsom kommissionen muntligen har gjort gällande, att denna invändning har framförts för sent, eftersom den formulerades för första gången i förhandlingsskedet och eftersom den inte kan anses som en utvidgning av förevarande grund, såsom den anförts i ansökan, enligt vilken den presumtion om att sökanden har utövat ett avgörande inflytande som kommissionen grundat sig på i det angripna beslutet strider mot oskuldspresumtionen. Denna invändning kan i enlighet med artikel 48.2 i tribunalens rättegångsregler således inte tas upp till sakprövning.

174 Den andra grundens tredje del kan därför inte godtas, eftersom den delvis saknar grund och delvis inte kan tas upp till sakprövning.

Den fjärde delgrunden: Åsidosättande av principen om ansvar för eget handlande och principen om att straff ska vara individuella

— Parternas argument

175 Sökanden har gjort gällande att kommissionen åsidosatte principen om personligt ansvar och som en följd av denna, principen om att straff ska vara individuella, när den fastslog att det företag som påstås ha bildats av sökanden och Arkema France existerade och var ansvarigt, och när den förpliktade sökanden att för det första betala de böter som påförts sökanden solidariskt med Arkema France och för det andra betala personliga böter. Kommissionen borde ha medgett att det i brist på konkreta omständigheter som kunde styrka presumtionen om att sökanden utövat ett avgörande inflytande förelåg två från varandra skilda ekonomiska enheter. Åsidosättandet

av dessa principer bekräftas i skälen 313 och 315 i det angripna beslutet, i vilka det hänvisas till begreppen medskyldig och skyldig till överträdelsen. Kommissionen kvalificerade därmed felaktigt sökanden som medskyldig till den aktuella överträdelsen.

176 Kommissionen har bestritt sökandens argument.

— Tribunalens bedömning

177 Sökanden har gjort gällande att kommissionen åsidosatte principen om ansvar för eget handlande och principen om att straff ska vara individuella när den tillskrev sökanden ansvaret för den aktuella överträdelsen.

178 Enligt principen att straff och påföljder ska vara individuella kan ett företag endast påföras sanktionsåtgärder för gärningar som är hänförliga till detta företag (förstainstansrättens dom av den 13 december 2001 i de förenade målen T-45/98 och T-47/98, Krupp Thyssen Stainless och Acciai speciali Terni mot kommissionen, REG 2001, s. II-3757, punkt 63). Den principen gäller i varje administrativt förfarande som kan leda till påföljder enligt konkurrensbestämmelserna (förstainstansrättens dom av den 4 juli 2006 i mål T-304/02, Hoek Loos mot kommissionen, REG 2006, s. II-1887, punkt 118).

179 Denna princip ska, såsom det framgår av den rättspraxis som det redogjorts för ovan i punkterna 45–50, dock tillämpas med beaktande av hur begreppet företag i artikel 81 EG ska förstås. Då en ekonomisk enhet har överträtt konkurrensreglerna ska denna enhet, enligt principen om personligt ansvar, således ansvara för denna överträdelse.

180 Det krävs emellertid, såsom har angetts ovan i punkt 105, varken att moderbolaget har förmått dotterbolaget att begå en överträdelse eller, i ännu mindre grad, att moderbolaget har varit delaktigt i överträdelsen, utan det är det faktum att moderbolaget och dotterbolaget utgör ett enda företag, i den mening som avses i artikel 81 EG, som ger kommissionen behörighet att rikta ett beslut om påförande av böter till moderbolaget i en bolagskoncern (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovan i punkt 55 nämnda målet Michelin mot kommissionen, punkt 292). Sökanden ålades således personligen böter för en överträdelse som den ansågs själv ha begått på grund av de ekonomiska och rättsliga band som band det samman med Arkema France och som gjorde det möjligt för den att bestämma dotterbolagets beteende på marknaden.

181 Av detta följer att den omständigheten att sökanden tillskrivits ansvaret för den aktuella överträdelsen inte innebär att principen om att straff och påföljder ska vara individuella har åsidosatts.

182 Sökandens argument enligt vilket det framgår av skälen 313 och 315 i det angripna beslutet att kommissionen felaktigt ansåg att den var medskyldig eller skyldig till överträdelsen kan i detta avseende inte godtas, eftersom det saknar grund. Förutom den omständigheten att kommissionen i dessa skäl inte har utpekat sökanden på sådant sätt, framgår det klart av en jämförelse mellan skälen 367–375, 386, 387, 396 och 415 i det angripna beslutet att kommissionen ansåg att eftersom sökanden utövade ett avgörande inflytande över Arkema France, och de två bolagen således utgjorde ett enda företag, i den mening som avses i artikel 81 EG, skulle dessa bolag som utgjorde företaget, i den mening som avses i artikel 81 EG, vilket hade begått överträdelsen hållas ansvariga för denna.

183 Talan kan följaktligen inte vinna bifall på den andra grundens fjärde del.

Den femte delgrunden: Åsidosättande av den straffrättsliga legalitetsprincipen

— Parternas argument

184 Sökanden har gjort gällande att kommissionen åsidosatte den straffrättsliga legalitetsprincipen när den åsidosatte principen om ansvar för eget handlande och principen om att straff ska vara individuella. Sökanden har påpekat att den ålades böter trots att det inte finns någon lagbestämmelse enligt vilken böter åläggs för en överträdelse som inte har fastställts mot ett företag. Enligt artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 får kommissionen endast ålägga företag böter ”som deltagit i [en] överträdelse”. I riktlinjerna föreskrivs att kommissionens befogenhet att ålägga böter endast ska utövas ”[i] nom de gränser som fastställs i förordning nr 1/2003”.

185 Kommissionen har bestritt sökandens argument.

— Tribunalens bedömning

186 Sökanden har gjort gällande att kommissionen åsidosatte den straffrättsliga legalitetsprincipen när den vidtog sanktionsåtgärder mot sökanden, trots att det i artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 och i riktlinjerna inte föreskrivs någon sådan sanktionsåtgärd.

187 Den straffrättsliga legalitetsprincipen kräver enligt rättspraxis att brotten och de påföljder som de leder till tydligt måste definieras i lag. Detta villkor är uppfyllt när en enskild av den relevanta bestämmelsens lydelse och, vid behov, med hjälp av domstolarnas tolkning av lydelsen, kan utläsa vilka handlingar och underlåtenhetshandlingar som leder till straffrättsligt ansvar (domen i det ovan i punkt 130 nämnda målet Evonik Degussa mot kommissionen och rådet, punkt 39).

188 Det ska påpekas att kommissionen enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 genom beslut får ålägga företag böter vilka bland annat överträder artikel 81 EG.

189 Med hänsyn till de bestämmelser som angetts ovan i punkt 188 och i den mån som det ansågs att sökanden och dess dotterbolag Arkema France utgjorde ett enda företag, i den mening som avses i artikel 81 EG, kunde kommissionen i förevarande fall utan att åsidosätta den straffrättsliga legalitetsprincipen, i enlighet med den rättspraxis som det redogjorts för ovan i punkt 50, påföra juridiska personer som ingick i detta företag böter.

190 Talan kan följaktligen inte vinna bifall på den andra grundens femte del.

Den sjätte delgrunden: Åsidosättande av likabehandlingsprincipen

— Parternas argument

191 Sökanden har hävdat att likabehandlingsprincipen, enligt vilken lika situationer enligt rättspraxis inte får behandlas olika, i förevarande fall har åsidosatts i två avseenden.

192 Sökanden har för det första gjort gällande att kommissionen åsidosatte likabehandlingsprincipen, eftersom ansvaret för den överträdelse i vilken Arkema France hade

deltagit inte i beslutet om organiska peroxider tillskrevs sökanden, trots att Elf Aquitaine-koncernen vid tiden för de faktiska omständigheter som var aktuella i detta beslut leddes på samma sätt som vid tiden för de faktiska omständigheter som var aktuella i det angripna beslutet. Sökanden har i detta avseende tillagt att kommissionen på grund härav även har åsidosatt rättssäkerhetsprincipen.

193 Sökanden har i synnerhet påpekat att kommissionens argument att den omständigheten att kommissionen inte tidigare tillskrivit sökanden ansvaret för den aktuella överträdelsen inte hindrar den från att tillskriva ett sådant ansvar i det angripna beslutet, att kommissionen förfogar över ett stort utrymme i fråga om böter och att kommissionen inte är bunden av sin egen beslutspraxis, inte kan godtas. Det vore ologiskt om kommissionen i identiska situationer kunde välja mellan att tillskriva sökanden ansvaret för en överträdelse eller inte göra det. En sådan möjlighet omfattas dock inte av kommissionens befogenhet att företa skönsmässiga bedömningar för att säkerställa en effektiv tillämpning av konkurrensreglerna, utan vore rent godtycklig och skulle ligga utanför unionsdomstolarnas kontroll.

194 Sökanden har för det andra gjort gällande att principen om likabehandling mellan å ena sidan sökanden och å andra sidan Akzo Nobel och ELSA har åsidosatts. Sökanden har härvid anfört att kommissionen i skälen 378–382 och 481–483 i det angripna beslutet har använt konkreta indicier för att styrka presumtionen om att det har utövats ett avgörande inflytande i förhållande till EKA och ELSA, men har underlåtit att lägga fram konkreta bevis gentemot sökanden för att tillskriva den ansvaret för Arkema Frances överträdelse. Det finns emellertid ingenting som motiverar en sådan skillnad i behandling.

195 Kommissionen har bestritt sökandens argument.

— Tribunalens bedömning

196 Enligt fast rättspraxis innebär likabehandlingsprincipen att lika situationer inte får behandlas olika och olika situationer inte får behandlas lika, såvida det inte finns sakliga skäl för en sådan behandling (se domstolens dom av den 3 maj 2007 i mål C-303/05, Advocaten voor de Wereld, REG 2007, s. I-3633, punkt 56 och där angiven rättspraxis).

197 Vad gäller sökandens första invändning att kommissionen har åsidosatt såväl likabehandlingsprincipen som rättssäkerhetsprincipen, eftersom kommissionen inte i beslutet om organiska peroxider tillskrev sökanden ansvaret för den aktuella överträdelsen ska den underkännas, eftersom den saknar grund. Eftersom kommissionen mellan antagandet av beslutet om organiska peroxider och antagandet av det angripna beslutet redan hade tillskrivit sökanden ansvaret för överträdelser som konstaterats i tre beslut, det vill säga MCAA-beslutet, väteperoxidbeslutet och metakrylatbeslutet, kunde den inte vara ovetande om förutsättningarna för ett sådant ansvar. Det ska vidare, såsom angetts ovan i punkt 60, erinras om att eftersom kommissionen har en möjlighet, men inte en skyldighet, att tillskriva ett moderbolag ansvaret för en överträdelse och förutsättningarna för ett sådant ansvar var uppfyllda i förevarande fall innebär inte enbart den omständigheten att kommissionen inte har tillskrivit ett sådant ansvar i beslutet om organiska peroxider att den är skyldig att göra samma bedömning i det angripna beslutet.

198 Sökandens argument att den omständigheten att kommissionen har ett stort utrymme för skönsmässig bedömning som ger den rätt att tillskriva ett moderbolag ansvaret för en överträdelse som ett dotterbolag har begått är godtycklig kan inte godtas, eftersom det saknar grund. Även om kommissionen enligt den rättspraxis som angetts ovan i punkt 60 har ett stort utrymme för skönsmässig bedömning för att besluta om ett moderbolag ska tillskrivas ansvaret för en överträdelse, kvarstår dock faktum att dessa beslut att tillskriva ett sådant ansvar, såsom i förevarande fall,

inte undgår unionsdomstolarnas prövning, vilka ska pröva att villkoren för ett sådant ansvar är uppfyllda.

199 Sökandens första invändning ska följaktligen underkännas, eftersom den saknar grund.

200 Vad gäller sökandens andra invändning, enligt vilken den i det angripna beslutet har behandlats på ett diskriminerande sätt i förhållande till Akzo Nobel och ELSA, eftersom kommissionen, till skillnad från de sistnämnda företagen, i fråga om sökanden underlät att lägga fram konkreta omständigheter för att tillskriva den ansvaret för den aktuella överträdelsen, ska den underkännas, eftersom den saknar grund.

201 Denna invändning bygger på en felaktig tolkning av det angripna beslutet. På samma sätt som kommissionen har anfört ytterligare indicier för att styrka presumtionen om att Akzo Nobel utövat ett avgörande inflytande över sitt dotterbolag EKA (skäl 378 i det angripna beslutet) och att ELSA utövat ett avgörande inflytande över sitt dotterbolag Finnish Chemicals (skäl 481 i det angripna beslutet), har kommissionen även anfört indicier i syfte att styrka presumtionen om att sökanden utövat ett avgörande inflytande över Arkema France (skäl 386 i det angripna beslutet).

202 Även om kommissionen i det angripna beslutet endast styrkte presumtionen om utövande av ett avgörande inflytande med hänsyn till Akzo Nobel och dess dotterbolag EKA, samt med hänsyn till ELSA och dess dotterbolag Finnish Chemicals, men inte med hänsyn till sökanden och dess dotterbolag, innebär detta inte att det angripna beslutets lagenlighet ifrågasätts. Såsom det följer av bedömningen ovan i punkt 77, var kommissionen inte skyldig att styrka denna presumtion, med hänsyn till att Elf Aquitaine innehade nästan hela aktiekapitalet i sitt dotterbolag. Även om det antas att de ovannämnda företagen befinner sig i en jämförbar situation kan den omständigheten att kommissionen beslutade att endast i förhållande till vissa av dessa företag

styrka presumtionen om utövande av ett avgörande inflytande inte leda till att det angripna beslutet ogiltigförklaras.

203 Sökandens andra invändning samt den andra grundens sjätte del i sin helhet ska följaktligen underkännas, eftersom de saknar grund.

204 Eftersom den andra grundens sex delar delvis ska avfärdas som grundlösa, delvis inte kan tas upp till sakprövning och delvis är verkningslösa, kan talan inte vinna bifall på denna grund i sin helhet.

Den tredje grunden: Förvanskning av de indicier som sökanden har lagt fram

— Parternas argument

205 Sökanden har gjort gällande att de skäl som kommissionen har redogjort för i skälen 400–404 i det angripna beslutet för att underkänna indicierna som sökanden lagt fram visar att kommissionen förvanskade vissa av dessa indicier när den använde extrapoleringar, antaganden och presumtioner som inte hade bevisats. Kommissionens påstående i skäl 404 i det angripna beslutet, enligt vilket de faktiska omständigheterna i förevarande fall motsvarar dessa presumtioner, bekräftar dessutom att den har förvanskat dessa indicier.

206 Kommissionen har bestritt denna argumentation.

— Tribunalens bedömning

207 Tribunalen konstaterar för det första att sökanden till stöd för denna grund inte har anfört någon konkret omständighet som styrker dess påstående att kommissionen förvanskade de indicier som sökanden lagt fram för att motbevisa presumtionen om att den utövat ett avgörande inflytande. I den mån som sökanden har hävdat att kommissionen felaktigt ansåg att de indicier som sökanden lämnat inte motbevisade presumtionen om att den utövat ett avgörande inflytande ska det därefter konstateras att denna grund utgör en omformulering av den första grundens fjärde del och att den, av samma skäl som dem som angetts ovan i punkterna 95–107, enligt vilka det slogs fast att de indicier som sökanden lagt fram inte gjorde det möjligt att motbevisa denna presumtion, därför inte kan godtas.

208 Talan kan följaktligen inte vinna bifall på den tredje grunden.

Den fjärde grunden: Förekomsten av motstridiga skäl i det angripna beslutet

209 Sökanden har gjort gällande att det angripna beslutet innehåller tre motsägelser som gör att beslutet är ogiltigt. Sökanden har som svar på tribunalens frågor vid förhandlingen bekräftat att den i detta avseende åberopade bristande motivering. Denna grund består av tre delar.

Den första delgrunden: Motstridiga skäl vad gäller tillämpningen av begreppet företag, i den mening som avses i artikel 81.1 EG

— Parternas argument

210 Sökanden har påpekat att det föreligger motstridiga skäl i det angripna beslutet vad gäller tillämpningen av begreppet företag, i den mening som avses i artikel 81.1 EG.

211 Sökanden har för det första påpekat att även om kommissionen i skälen 1 och 320 i det angripna beslutet ansåg att sanktionsåtgärder hade vidtagits gentemot adressaterna av detta beslut på grund av deras deltagande i den aktuella överträdelsen, påpekade kommissionen samtidigt, på ett motsägelsefullt sätt, i skälen 69, 384 och 385 i samma beslut, att sökanden aldrig hade deltagit i den aktuella överträdelsen.

212 Sökanden har för det andra gjort gällande att det angripna beslutet innehåller motstridiga skäl som avser företagets ”omkrets”, i den mening som avses i artikel 81.1 EG, och som kommissionen tillämpade.

213 Kommissionen definierade för det första, i skälen 16 och 385 i det angripna beslutet, Arkema France som det enda företag som var ansvarigt för överträdelsen, trots att kommissionen, i skälen 375 och 415 i detta beslut, ansåg att sökanden skulle tillskrivas ansvaret för Arkema Frances överträdelse.

214 Det föreligger för det andra motstridiga skäl i det angripna beslutet som avser beräkningen av de böter som sökanden påförts. Sökanden har härvid gjort gällande att kommissionen i det angripna beslutet påfört den personliga böter, trots att den inte deltog i överträdelsen och inte haft kännedom om denna och att de två olika böter som den påförts beräknades på grundval av parametrar som gällde Arkema France och som den inte kunnat utöva något inflytande över.

215 Kommissionen har bestritt sökandens argument.

— Tribunalens bedömning

216 Den motivering som krävs enligt artikel 253 EG ska enligt fast rättspraxis vara anpassad till rättsaktens beskaffenhet. Av motiveringen ska vidare klart och tydligt framgå hur den institution som har antagit rättsakten har resonerat, så att de som berörs därav kan få kännedom om skälen för den vidtagna åtgärden och så att behörig domstol ges möjlighet att utföra sin prövning. Det krävs inte att alla relevanta faktiska och rättsliga omständigheter anges i motiveringen, eftersom bedömningen av om motiveringen av ett beslut uppfyller kraven i artikel 253 EG inte ska ske endast utifrån rättsaktens ordalydelse utan även utifrån sammanhanget och samtliga rättsregler på det ifrågavarande området (se domstolens dom av den 2 april 1998 i mål C-367/95 P, kommissionen mot Sytraval och Brink's France, REG 1998, s. I-1719, punkt 63 och där angiven rättspraxis, och domen i det ovan i punkt 178 nämnda målet Hoek Loos mot kommissionen, punkt 58).

217 Det framgår likaså av rättspraxis att när ett beslut om tillämpning av artikel 81 EG rör flera mottagare och innehåller ett problem angående vilka företag som ska göras ansvariga för överträdelsen, ska beslutet innehålla en tillräcklig motivering i förhållande till var och en av mottagarna, i synnerhet i förhållande till de mottagare som enligt beslutet ska bära ansvaret för överträdelsen (förstainstansrättens dom av den 28 april 1994 i mål T-38/92, AWS Benelux mot kommissionen, REG 1994, s. II-211,

punkt 26). För att ett kommissionsbeslut ska anses vara tillräckligt motiverat gentemot moderbolagen till de dotterbolag som har begått överträdelsen, måste det således innehålla en utförlig redogörelse för skälen till att dessa bolag ska tillskrivas ansvaret för överträdelsen (se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 14 maj 1998 i mål T-327/94, SCA Holding mot kommissionen, REG 1998, s. II-1373, punkt 80).

218 I förevarande fall ska det, utan att det är nödvändigt att pröva vart och ett av de skäl i det angripna beslutet som sökanden har åberopat, konstateras att det otvetydigt framgår av skälen 386 och 387 i det angripna beslutet som det redogjorts för ovan i punkterna 41 och 42, att konstaterandet att sökanden och Arkema France utgjorde ett enda företag, i den mening som avses i artikel 81 EG, låg till grund för kommissionens beslut att tillskriva sökanden ansvaret för Arkema Frances överträdelse och att påföra sökanden böter.

219 Även om sökanden har rätt i sitt påstående att det angripna beslutet innehåller motstridigheter, så har motiveringen i detta beslut icke desto mindre gjort det möjligt dels för sökanden att få kännedom om skälen till att den ålagts ansvar och påförts böter, vilket har styrkts av att sökanden bland annat i sina två första grunder bestritt det angripna beslutets lagenlighet i den mån som kommissionen tillskrev den ansvaret för den aktuella överträdelsen och i sina åttonde och nionde grunder bestritt den omständigheten att böter påförts sökanden solidariskt med Arkema France och personligen, dels för tribunalen att utföra sin prövning.

220 I den mån som sökanden har gjort gällande motstridiga skäl som följer av att de böter som den påförts i artikel 2 c och e i det angripna beslutet beräknades på grundval av ”parametrar som var specifika” för Arkema France ska vidare detta argument underkännas, eftersom det saknar grund. Det ska i detta avseende påpekas att, förutom den omständigheten att sökanden inte har angett i vilket avseende denna beräkning av böterna var motstridig, är det förhållandet att personliga böter påförts och att dessa beräknats på grundval av för Arkema France specifika parametrar en direkt följd av att riktlinjerna tillämpats och kräver således inte någon särskild motivering i

det angripna beslutet. Under dessa omständigheter kan talan inte vinna bifall på den fjärde grundens första del.

Den andra delgrunden: Motstridiga skäl i det angripna beslutet med avseende på sökandens kännedom om den aktuella överträdelsen

— Parternas argument

221 Sökanden har gjort gällande att det föreligger motstridiga skäl i det angripna beslutet vad gäller den kännedom som sökanden kunde ha om den överträdelse som Arkema France begått. Kommissionen angav i detta beslut först att sökanden med nödvändighet var underrättad om verksamheten i Arkema France, på grund av att samma personer förekom i sökandens och i Arkema Frances personal. Kommissionen påpekade därefter i skäl 401 i det angripna beslutet på ett motstridigt sätt att sökanden kanske inte varit medveten om dotterbolagets konkurrensbegränsande agerande.

222 Kommissionen har bestritt sökandens argumentation.

— Tribunalens bedömning

223 I den mån som sökanden har påpekat att vissa skäl i det angripna beslutet är motstridiga med hänsyn till att sökanden hade kännedom om den aktuella överträdelsen,

konstaterar tribunalen att även om dessa motsägelser var bevisade påverkar det inte den omständigheten att då Arkema France och sökanden utgjorde ett enda företag, i den mening som avses i artikel 81.1 EG, kunde kommissionen, i enlighet med den rättspraxis som det redogjorts för ovan i punkterna 45–55, tillskriva sökanden ansvaret för den aktuella överträdelsen, oberoende av om den hade kännedom om denna eller om den direkt hade deltagit i denna överträdelse, vilket kommissionen inte var skyldig att styrka. Eventuellt motstridiga skäl i det angripna beslutet i detta avseende påverkar i alla händelser följaktligen inte det angripna beslutets lagenlighet.

224 Den fjärde grundens andra del ska därför underkännas såsom verkningslös.

Den tredje delgrunden: Motstridiga skäl med avseende på arten av den kontroll som ett moderbolag utövar över sitt dotterbolag för att tillskrivas ansvaret för dotterbolagets överträdelse

— Parternas argument

225 Sökanden har gjort gällande att det angripna beslutet innehåller en dubbel motsägelse.

226 Sökanden har för det första påpekat att kommissionen i skäl 407 i det angripna beslutet med rätta bekräftade att det för att ett moderbolag ska tillskrivas ansvaret för en överträdelse krävs bevis på att det faktiskt har bestämt dotterbolagets affärspolicy. Kommissionens undersökning av de indicier som sökanden lagt fram, såsom det

framgår av skälen 403 och 404 i det angripna beslutet, visar emellertid att kommissionen har utvidgat tillämpningsområdet för sökandens faktiska kontroll över dotterbolagets affärspolicy.

227 Sökanden har för det andra påpekat att skälen 403 och 404 i det angripna beslutet strider mot skäl 413 i detta beslut. Kommissionen har i detta skäl hävdat att den i väteperoxidbeslutet endast grundat sig på en presumtion om att sökanden utövat ett avgörande inflytande över dotterbolagets affärspolicy.

228 Kommissionen har bestritt sökandens argument.

— Tribunalens bedömning

229 Sökanden har genom de två invändningar som den har åberopat gjort gällande att det föreligger motstridiga skäl i det angripna beslutet med avseende på arten av den kontroll som ett moderbolag ska utöva över sitt dotterbolag för att kommissionen ska kunna tillskriva moderbolaget ansvaret för en överträdelse.

230 Tribunalen konstaterar i förevarande fall att även om de motstridiga skälen i det angripna beslutet var bevisade, påverkar de inte konstaterandet att kommissionen inte har åsidosatt sin motiveringsskyldighet i detta avseende. Sökanden har nämligen, såsom det framgår av prövningen av den första grundens fjärde del (se ovan punkterna 95–107), kunnat få kännedom om skälen som fick kommissionen att dra slutsatsen att de indicier som sökanden hade lagt fram inte gjorde det möjligt att motbevisa

presumtionen om att den utövat ett avgörande inflytande och följaktligen att bestrida dess lagenlighet. Vidare kunde tribunalen utföra sin prövning.

231 Den fjärde grundens tredje del kan inte godtas, eftersom den saknar grund. Talan kan följaktligen inte vinna bifall på den fjärde grunden i sin helhet, eftersom den delvis saknar grund och delvis är verkningslös.

Den femte grunden: Åsidosättande av principen om god förvaltningssed

— Parternas argument

232 Sökanden har gjort gällande att kommissionen har åsidosatt principen om god förvaltningssed.

233 Kommissionen har för det första inte omsorgsfullt och opartiskt prövat alla relevanta omständigheter och i synnerhet de upplysningar som sökanden lämnat i sitt yttrande som svar på meddelandet om invändningar, vilka klart och tydligt styrkte att Arkema France var ekonomiskt självständigt på marknaden. Kommissionen har inte heller gjort någon konkret och individuell prövning av sökandens situation.

234 För det andra kräver principen om god förvaltningssed att kommissionen på företagen tillämpar de regler som gäller den själv. Kommissionen har i skäl 358 i det angripna beslutet emellertid erinrat om att den hade rätt att grunda sig på indicier för att fastställa en överträdelse, även om den de facto har nekat sökanden denna bevisform

i förevarande fall. Sökanden har i detta avseende hänvisat till den första grundens fjärde och femte delar.

235 Sökanden har för det tredje gjort gällande att tvärtemot vad kommissionen påpekade i skäl 314 i det angripna beslutet kräver, såsom sökanden angav i sitt yttrande som svar på meddelandet om invändningar, principen om god förvaltningssed att kommissionen uppskjuter antagandet av det angripna beslutet till dess att tribunalen har avgjort den talan som sökanden väckt mot MCAA-beslutet, mot väteperoxidbeslutet och mot metakrylatbeslutet. Sökanden har i detta avseende erinrat om att den omständigheten att sökanden tvingas att väcka en ny talan om ogiltigförklaring riktad mot ett beslut av kommissionen kan strida mot processekonomiska krav, såsom förstainstansrätten konstaterat i sin dom av den 21 oktober 2004 i mål T-36/99, Lenzing mot kommissionen (REG 2004, s. II-3597).

236 Kommissionen har bestritt sökandens argument.

— Tribunalens bedömning

237 Enligt fast rättspraxis bör när unionens institutioner – för att dessa ska kunna fullgöra sina uppgifter – ges utrymme för en skönsmässig bedömning särskilt stor vikt läggas vid att de garantier som tillhandahålls av gemenskapens rättsordning i fråga om administrativa förfaranden uppfylls. Dessa garantier innebär bland annat att den behöriga institutionen är skyldig att omsorgsfullt och opartiskt pröva alla omständigheter som är relevanta i det aktuella fallet (domstolens dom av den 21 november 1991 i mål C-269/90, Technische Universität München, REG 1991, s. I-5469, svensk specialutgåva, volym 11, s. 453, punkt 14, förstainstansrättens dom av den 24 januari 1992 i mål T-44/90, La Cinq mot kommissionen, REG 1992, s. II-1, punkt 86, och av den 20 mars 2002 i mål T-31/99, ABB Asea Brown Boveri mot kommissionen, REG 2002, s. II-1881, punkt 99).

238 Tribunalen ska i förevarande fall pröva var och en av sökandens tre invändningar som syftar till att visa att kommissionen har åsidosatt principen om god förvaltningssed.

239 Vad för det första gäller sökandens invändning att kommissionen inte omsorgsfullt och opartiskt undersökte de indicier som sökanden anfört för att motbevisa presumtionen om att den utövat ett avgörande inflytande och inte undersökte sökandens konkreta situation, kan den inte godtas, eftersom den saknar grund. Förutom den omständigheten att sökanden inte har anfört något argument eller något specifikt bevis som stöder denna invändning, framgår det av skälen 396–415 i det angripna beslutet att kommissionen undersökte och uttryckligen avvisade de argument som sökanden åberopat för att motbevisa denna presumtion.

240 Vad för det andra gäller sökandens invändning att kommissionen har åsidosatt principen om god förvaltningssed, eftersom den i förevarande fall de facto underkände bevisformen att genom indicier motbevisa presumtionen om att sökanden utövat ett avgörande inflytande, trots att kommissionen använde en sådan bevisform, kan den inte godtas, eftersom den saknar grund. Det är i detta avseende av betydelse att, såsom det har redogjorts för inom ramen för den första grundens fjärde del (se ovan punkterna 95–107), slå fast att det var efter undersökningen av de indicier som sökanden lagt fram som kommissionen ansåg att dessa indicier inte kunde motbevisa presumtionen om att sökanden hade utövat ett avgörande inflytande. Kommissionen har således inte åsidosatt principen om god förvaltningssed i detta avseende.

241 Vad för det tredje gäller sökandens invändning att kommissionen, enligt principen om god förvaltningssed och principen om processekonomi, borde ha uppskjutit det förfarande som inletts mot sökanden i förevarande ärende till dess att tribunalen avgjort den talan som sökanden väckt mot MCAA-beslutet, mot väteperoxidbeslutet och mot metakrylatbeslutet, kan den inte godtas, eftersom den saknar grund. Det ska för det första konstateras att förutom den omständigheten att kommissionsbeslut presumeras vara giltiga så länge de inte har ogiltigförklarats eller återkallats

(domstolens dom av den 15 juni 1994 i mål C-137/92 P, kommissionen mot BASF m.fl., REG 1994, s. I-2555; svensk specialutgåva, volym 15, s. 201, punkt 48), finns det ingen lagbestämmelse som ålägger kommissionen att uppskjuta antagandet av beslut i ärenden som avser olika faktiska omständigheter. Vidare framgår det inte, tvärtemot vad sökanden har påstått, av domen i det ovan i punkt 236 nämnda målet Lenzing mot kommissionen (punkt 56) att kommissionen i förevarande fall var skyldig att av processekonomiska krav uppskjuta antagandet av det angripna beslutet till dess att tribunalen avgjorde den talan som sökanden väckt mot andra beslut i vilka sanktionsåtgärder vidtagits mot sökanden. Förstainstansrätten fastslog i punkt 58 i ovannämnda dom att när ett beslut som överklagats har ändrats kan parterna tillåtas att justera sina yrkanden på grund av att denna nya omständighet inträffat, med hänvisning till att ”[d]et skulle strida mot god domstolsförvaltning och mot processekonomiska krav att tvinga sökanden att väcka en ny talan vid förstainstansrätten” under sådana omständigheter.

242 Talan kan följaktligen inte vinna bifall på sökandens tredje invändning eller på den femte grunden i sin helhet.

Den sjätte grunden: Åsidosättande av rättssäkerhetsprincipen

— Parternas argument

243 Sökanden har gjort gällande att det angripna beslutet allvarligt äventyrar den rättssäkerhet som sökanden, med hänsyn till den fasta rättspraxis som den har åberopat inom ramen för den första grunden, hade rätt att förvänta sig.

244 För det första har den omständigheten att sökanden i det angripna beslutet tillskrivits ansvaret för den aktuella överträdelsen grundats på ett lika nytt som oförståeligt kriterium som beror på kommissionens välvilja då det saknas varje konkret bevis på att moderbolaget eventuellt blandat sig i dotterbolagets affärspolicy.

245 För det andra har kommissionen i det angripna beslutet för första gången och utan någon rättslig grund ålagt sökanden två olika men kumulativa böter, varav den ena är personlig, för samma faktiska omständigheter.

246 Sökanden har för det tredje, såsom den redan gjort gällande inom ramen för den fjärde grundens första del, påpekat att eftersom de band som binder sökanden samman med Arkema France är identiska i förevarande ärende och i det ärende som ledde till att kommissionen antog beslutet om organiska peroxider, är det oförståeligt att kommissionen har valt fullständigt olika lösningar i dessa två ärenden.

247 Kommissionen har bestritt dessa argument.

— Tribunalens bedömning

248 Vad för det första gäller sökandens invändning att kommissionen har åsidosatt rättssäkerhetsprincipen, eftersom den beslutade att tillskriva sökanden ansvaret för den aktuella överträdelsen enligt ett ”nytt” och ”oförståeligt” kriterium kan den inte godtas, eftersom den saknar grund. Såsom konstaterats ovan i punkt 197 tillskrev kommissionen, innan den antog det angripna beslutet, sökanden ansvaret för överträdelser mot

vilka sanktionsåtgärder vidtogs i tre beslut, det vill säga MCAA-beslutet, väteperoxidbeslutet och metakrylatbeslutet. Sökanden kan därför inte med framgång påstå att den inte kände till förutsättningarna för att tillskriva ett moderbolag ansvaret för en överträdelse. Vidare är, såsom det framgår av den rättspraxis som det redogjorts för ovan i punkterna 45–55, i alla händelser den presumtion om att sökanden utövat ett avgörande inflytande som kommissionen grundat sig på i det angripna beslutet för att vidta sanktionsåtgärder mot sökanden varken ”ny” eller ”oförståelig”.

249 Vad för det andra gäller sökandens invändning att kommissionen har åsidosatt rättssäkerhetsprincipen när den för första gången, och utan någon rättslig grund, ålade sökanden två olika, men kumulativa böter, varav den ena var personlig, för samma faktiska omständigheter, konstaterar tribunalen för det första att enligt sanktionsåtgärderna i artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 får kommissionen genom beslut ålägga företag som överträder artikel 81 EG böter. Det är fastslaget att sanktionsåtgärderna i artikel 15 i förordning nr 17 och artikel 23 i förordning nr 1/2003 syftar både till att bestraffa rättsstridiga beteenden och att förebygga en upprepning (se förstainstansrättens dom av den 15 mars 2006 i mål T-15/02, BASF mot kommissionen, REG 2006, s. II-497, punkt 218 och där angiven rättspraxis).

250 Det framgår av fast rättspraxis att det i princip ankommer på den fysiska eller juridiska person som ledde det berörda företaget när överträdelsen begicks att ansvara för densamma, även om driften av företaget har överlåtits på en annan person när beslutet om fastställelse av överträdelsen antas (domstolens dom av den 16 november 2000 i mål C-279/98 P, Cascades mot kommissionen, REG 2000, s. I-9693, punkt 78).

251 De beslut som fattas enligt artikel 81 EG ska för att tillämpas och verkställas riktas till en enhet som är en juridisk person (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovan i punkt 45 nämnda målet Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, punkt 59, och de ovan i punkt 60 nämnda målen PVC II, punkt 978). När kommissionen antar ett beslut

enligt artikel 81.1 EG ska den således identifiera den eller de, fysiska eller juridiska, personer, vilka kan hållas ansvariga för det aktuella företagets beteende och mot vilka sanktionsåtgärder kan vidtas på grund härav, som beslutet ska riktas till (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 12 juli 1984 i mål 170/83, Hydrotherm Gerätebau, REG 1984, s. 2999, punkt 11).

252 Det ska dessutom erinras om att de riktlinjer som kommissionen har antagit för att beräkna bötesbeloppet innebär att företagens rättssäkerhet säkerställs, eftersom den metod som kommissionen har åtagit sig att följa vid fastställandet av böterna slås fast däri (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 8 februari 2007 i mål C-3/06 P, Groupe Danone mot kommissionen, REG 2007, s. I-1331, punkt 23, nedan kallad domstolens dom i målet Groupe Danone mot kommissionen). Administrationen kan, i ett enskilt fall, inte avvika från dessa riktlinjer utan att ange skäl som är förenliga med likabehandlingsprincipen (domstolens dom av den 18 maj 2006 i mål C-397/03 P, Archer Daniels Midland och Archer Daniels Midland Ingredients mot kommissionen, REG 2006, s. I-4429, punkt 91).

253 Fastställandet av bötesbeloppet sker enligt punkterna 9–11 i riktlinjerna i två steg. Kommissionen ska med stöd av punkterna 12–26 i dessa riktlinjer i första hand fastställa grundbeloppet för böterna som beräknas från en procentandel av de aktuella företagens försäljningsvärde multiplicerat med den tid som deltagandet i kartellen pågått och till vilket ett belopp läggs som motsvarar en procentandel av värdet av denna försäljning för att avskräcka företagen från att delta i karteller. Kommissionen kan med stöd av punkterna 27–29 i dessa riktlinjer i andra hand beakta omständigheter som leder till en sänkning eller till en höjning av bötesbeloppet. I punkt 28 i riktlinjerna anges särskilt att upprepade överträdelser kan leda till att böternas grundbelopp höjs med 100 procent för varje identisk eller liknande överträdelse som konstaterats tidigare. Enligt punkterna 30 och 31 i riktlinjerna kan under vissa omständigheter bötesbeloppet dessutom höjas ytterligare. Enligt punkt 30 i riktlinjerna fäster kommissionen ”särskild vikt vid att böterna har en tillräckligt avskräckande effekt” och ”[d]

ärför kan kommissionen höja böterna för företag som har en särskilt stor omsättning som härrör från försäljningen av andra varor eller tjänster än de som berörs av överträdelsen". Det är av betydelse att i detta avseende erinra om att förstainstansrätten har ansett att i den mån som ett företag som har en total omsättning som är betydligt större än de andra kartellmedlemmarnas omsättning lättare kan uppbringa de medel som behövs för att betala sina böter, har kommissionen rätt att på grund härav höja dessa böter för att säkerställa en tillräckligt avskräckande effekt för detta företag (se, för ett liknande resonemang, dom av den 29 april 2004 i de förenade målen T-236/01, T-239/01, T-244/01–T-246/01, T-251/01 och T-252/01, Tokai Carbon m.fl. mot kommissionen, REG 2004, s. II-1181, punkt 241).

254 Det ska i förevarande fall erinras om att, såsom det framgår ovan av punkterna 18–23, kommissionen i det angripna beslutet, enligt bestämmelserna i riktlinjerna, vars innehåll har sammanfattats ovan i punkt 253, för det första solidariskt ålade Arkema France och sökanden ett belopp på 22 700 000 euro, vilket motsvarar böternas grundbelopp (se artikel 2 c i detta beslut), för det andra ålade enbart Arkema France ett belopp på 20 430 000 euro, vilket motsvarar en höjning med 90 procent av böternas grundbelopp på grund av förekomsten av upprepade överträdelser (artikel 2 d i detta beslut) och för det tredje ålade enbart sökanden ett belopp på 15 890 000 euro (se artikel 2 e i detta beslut), vilket motsvarar en höjning med 70 procent av böternas grundbelopp och som har samband med dess stora omsättning, utöver försäljningen av varor som överträdelsen avser.

255 Det är vidare viktigt att påpeka att även om sökanden och Arkema France vid tiden för den aktuella överträdelsen bildade ett enda företag, i den mening som avses i artikel 81 EG, existerade detta företag inte längre den dag då det angripna beslutet antogs, eftersom, såsom angetts ovan i punkt 1, Arkema France från och med år 2006 inte längre kontrollerades av sökanden.

256 Det var enligt artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 som kommissionen under dessa omständigheter solidariskt kunde ålägga sökanden och Arkema France böter, vilka vid tiden för de omtvistade faktiska omständigheterna var de två bolag som utgjorde företaget, i den mening som avses i artikel 81 EG, och som skulle ansvara för den aktuella överträdelsen. Enligt samma artikel kunde kommissionen, för att ta hänsyn till den omständighet som angetts ovan i punkt 255, enbart för sökanden höja böternas grundbelopp enligt punkt 30 i riktlinjerna. Sökandens omsättning var, såsom kommissionen med rätta konstaterade i skälen 548 och 549 i det angripna beslutet, särskilt stor jämfört med de andra enheter som bötfälldes den dag då det angripna beslutet antogs, vilket gjorde det möjligt för sökanden att lättare uppbringa de medel som behövdes för att betala böterna.

257 Kommissionen har när den solidariskt påförde Arkema France och sökanden böter, vilka böter den därefter enbart för sökanden höjde med 70 procent, följaktligen handlat enligt sin befogenhet att fastställa böter enligt artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 och som den åtagit sig att tillämpa enligt riktlinjernas bestämmelser. Sökandens invändning att kommissionen har åsidosatt rättssäkerhetsprincipen när den utan någon rättslig grund ålade sökanden två olika, men kumulativa böter, ska således underkännas, eftersom den saknar grund.

258 Vad för det tredje gäller sökandens invändning att kommissionen har åsidosatt rättssäkerhetsprincipen på grund av ”det skiftande resonemanget” som den fört i det angripna beslutet och i väteperoxidbeslutet kan den inte godtas, eftersom den saknar grund. Förutom den omständigheten att kommissionen i dessa två beslut på identiskt sätt har tillskrivit sökanden ansvaret för de aktuella överträdelserna på grundval av presumtionen om att den utövat ett avgörande inflytande, ska det i alla händelser erinras om att, såsom det framgår av den rättspraxis som det redogjorts för ovan i punkt 60, även om kommissionen i ett tidigare beslut inte hade tillskrivit sökanden ett sådant ansvar hindrade detta den på intet sätt från att göra så i ett senare beslut.

259 Talan kan följaktligen inte vinna bifall på den sjätte grunden.

Den sjunde grunden: Maktmissbruk

— Parternas argument

260 Sökanden har gjort gällande att kommissionen gjorde sig skyldig till maktmissbruk med hänsyn till sin befogenhet enligt förordning nr 1/2003 när den tillskrev sökanden ansvaret för den aktuella överträdelsen och ålade den två kumulativa böter. De böter som ålagts sökanden saknade en objektiv motivering i förhållande till denna förordning, eftersom kommissionen sökte maximera sanktionsåtgärderna för ett annat företag än sökanden, i förevarande fall dess dotterbolag, vilket har medgett sitt ansvar i den aktuella överträdelsen.

261 Kommissionen har bestritt denna argumentation.

— Tribunalens bedömning

262 Enligt fast rättspraxis innebär ett beslut endast maktmissbruk om det på grundval av objektiva, relevanta och samstämmiga uppgifter framgår att det har antagits för att uppnå andra mål än de som angetts (se förstainstansrättens dom av den 16 september 1998 i de förenade målen T-133/95 och T-204/95, IECC mot kommissionen, REG 1998, s. II-3645, punkt 188 och där angiven rättspraxis).

263 I den mån som sökanden har gjort gällande att kommissionen gjorde sig skyldig till maktmissbruk när den tillskrev sökanden ansvaret för den aktuella överträdelsen erinrar tribunalen om att kommissionen, såsom prövats inom ramen för den första grundens fem delar, gjorde en riktig bedömning när den tillskrev sökanden ett sådant ansvar, eftersom Arkema France och sökanden utgjorde ett enda företag, i den mening som avses i artikel 81 EG.

264 I den mån som sökanden har gjort gällande att kommissionen gjorde sig skyldig till maktmissbruk när den ålade sökanden personliga böter i artikel 2 e i det angripna beslutet, ska det erinras om att det, såsom slagits fast inom ramen för prövningen av den sjätte grundens andra invändning, var med stöd av artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 och enligt punkt 30 i riktlinjerna som kommissionen höjde böternas grundbelopp enbart för sökanden.

265 Talan kan följaktligen inte vinna bifall på den sjunde grunden.

Den åttonde grunden: De personliga böter som påförts sökanden saknar grund

— Parternas argument

266 Sökanden har gjort gällande att de böter som den påförts i artikel 2 e i det angripna beslutet saknar rättslig grund.

267 Sökanden anser för det första att de böter på 15 890 000 euro som den påförts saknar rättslig grund och innebär ett åsidosättande av flera gemenskapsrättsliga bestämmelser och principer.

268 Den omständigheten att sökanden påförts personliga böter strider för det första mot artikel 81.1 EG och artikel 23.2 i förordning nr 1/2003. Då det inte föreligger någon ekonomisk enhet med Arkema France kan de personliga böter som påförts sökanden inte motiveras, eftersom sökanden inte har deltagit i den aktuella överträdelsen. Det skulle vidare vara motstridigt att både hävda att sökanden och Arkema France är ett och samma företag och personligen ådöma sökanden ansvar, vilket skulle innebära ett godtagande av att det finns två företag inom samma koncern. Dessutom kan endast ett direkt deltagande i en överträdelse innebära ett ansvar vilket kräver personliga sanktionsåtgärder. Sökanden påpekade vid förhandlingen även att sådana böter ledde till att den ådömts ansvar två gånger för en och samma överträdelse, vilket strider mot Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

269 Den omständigheten att sökanden har påförts personliga böter innebär för det andra ett åsidosättande av punkt 30 i riktlinjerna. I denna punkt hänvisas det nämligen endast till en möjlighet att ”höja böterna för företag” och det enda företag inom Elf Aquitaine-koncernen som i förevarande fall är ”relevant” är Arkema France.

270 Sökanden anser för det tredje att de personliga böter som den har påförts, i avsaknad av varje rättslig grund, innebär ett åsidosättande av oskuldspresumtionen, principen om juridiska personers självständighet, legalitetsprincipen, principen om ansvar för eget handlande och principen om att straff ska vara individuella. Kommissionen har i detta avseende dessutom gjort sig skyldig till ett andra åsidosättande av legalitetsprincipen. I punkt 30 i riktlinjerna preciseras nämligen inte parametrarna för beräkning av den ”[s]ärskild[a] höjning[en] i avskräckande syfte”. Den höjning av bötesbeloppet med 70 procent som har ålagts sökanden bygger således inte på någon rättslig grund, vilket strider mot legalitetsprincipen som kräver att en bestämmelse i vilken

det föreskrivs sanktionsåtgärder måste ha en tillräcklig grad av precision. Sökanden påpekade vid förhandlingen även att de ovannämnda riktlinjerna i alla händelser inte har samma rättskraft som en lagbestämmelse.

271 Sökanden har för det andra gjort gällande att kommissionen överträdde gemenskapsrätten i två avseenden när den i skälen 545–549 i det angripna beslutet grundade de personliga böter som ålades Arkema France på det påstådda behovet av att säkerställa en avskräckande verkan ”på grund av storleken av företagets totala omsättning som härrör från försäljningen av andra varor eller tjänster än de som berörs av överträdelsen”.

272 Det är för det första orättvist att ålägga sökanden personliga böter i avskräckande syfte, när dessa böter beräknats i förhållande till grundbeloppet för de böter som har ålagts Arkema France och som redan inbegriper en särskild höjning i avskräckande syfte. Vidare saknar det relevans att sökanden har påförts personliga böter, eftersom det företag som Arkema France och sökanden enligt kommissionen utgör sedan år 2006 inte längre existerade. Även om avskräckningen är en omständighet som kommissionen kan beakta vid beräkningen av bötesbeloppet utgör den dock inte den rättsliga grunden för själva böterna.

273 Sökanden anser för det andra att kommissionen inte endast kunde grunda sig på sökandens totala omsättning för att påföra denne personliga böter och att kommissionen för att fastställa bötesbeloppet endast borde ha beaktat den obetydliga andel i företagets totala omsättning som den aktuella produktens omsättning utgjorde. Sökanden har härvid erinrat om att enligt rättspraxis utgör storleken på företagets totala omsättning endast ett ungefärligt och ofullständigt kriterium för att fastställa

bötesbeloppet. Eftersom sökanden inte varit närvarande på marknaden för natriumklorid inom EES var dess ekonomiska kapacitet att skada konkurrensen lika med noll.

274 Sökanden har för det tredje påpekat att kommissionen inte kunde hänvisa till metakrylatbeslutet för att motivera behovet av böter som ålades sökanden personligen, eftersom detta beslut för närvarande är föremål för en talan om ogiltigförklaring vid tribunalen.

275 Sökanden har för det fjärde gjort gällande att det är orättvist att beräkna de böter som har påförts sökanden personligen utifrån de faktorer avseende allvaret, varaktigheten och den avskräckande verkan som angetts i skälen 511–523 i det angripna beslutet, vars parametrar undgått sökanden, eftersom den inte hade kännedom om den aktuella överträdelsen och inte kunde påverka dessa parametrar.

276 Kommissionen har för det femte, i beräkningen av de böter som påförts sökanden, inte tillräckligt beaktat fyra faktorer. Den borde för det första ha beaktat den omständigheten att Arkema France var inblandat i den aktuella överträdelsen under en kortare period än EKA och Finnish Chemicals. Kommissionen borde därefter ha beaktat den förmildrande omständighet som påpekades i skäl 401 i det angripna beslutet och som avsåg att sökanden eventuellt hade agerat försumligt gentemot sitt dotterbolag. Det borde dessutom ha tagits hänsyn till de fel i förfarandet som utgjorde ett åsidosättande av de grundläggande rättigheter som angetts i sökandens andra grund. Kommissionen borde slutligen ha tagit hänsyn till det samarbete som Arkema France tillhandahöll under det administrativa förfarandet.

277 För det sjätte innebär den omständigheten att sökanden har påförts personliga böter att legalitetsprincipen har åsidosatts i två avseenden.

278 Sökanden är för det första det enda moderbolag, bland de andra moderbolag som är ifrågasatta i det angripna beslutet, det vill säga Akzo Nobel, ELSA och Uralita, som ålagts personliga böter i avskräckande syfte, trots att dessa böter på ett orättvist sätt grundats på att det två gånger tagits hänsyn till det avskräckande syftet.

279 Sökanden har för det andra påpekat att det framgår av skäl 524 i det angripna beslutet att kommissionen avrundade grundbeloppet nedåt för de böter som påfördes Arkema France och sökanden med endast 54 000 euro, medan grundbeloppet för de böter som påförts Finnish Chemicals och EKA hade avrundats nedåt med 660 000 euro respektive 213 500 euro. De böter som ålagts sökanden personligen har emellertid beräknats på grundval av detta första grundbelopp.

280 Kommissionen har bestritt sökandens argument.

— Tribunalens bedömning

281 Sökanden har bestritt de böter på 15 890 000 euro som kommissionen påförde den i artikel 2 e i det angripna beslutet. Sökanden har i detta sammanhang åberopat sex invändningar.

282 Sökanden har med sin första invändning framfört tre argument avseende avsaknaden av rättslig grund som gör det möjligt för kommissionen att påföra sökanden personliga böter.

283 Sökanden har, för det första, gjort gällande att de böter på 15 890 000 euro som den påförts i artikel 2 e i det angripna beslutet inte bygger på någon rättslig grund och innebär ett åsidosättande av artikel 81.1 EG och artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 då det inte föreligger någon ekonomisk enhet med Arkema France och påförandet av dessa böter innebär ett åsidosättande av punkt 30 i riktlinjerna, eftersom det i denna punkt endast hänvisas till en möjlighet att höja ”böterna för företag” och att det enda företag inom Elf Aquitaine-koncernen som i förevarande fall är ”relevant” är Arkema France. Tribunalen konstaterar att detta argument är en omformulering av den sjätte och den sjunde grundens andra invändning som av samma skäl som de som angetts ovan i punkterna 249–257 och 264 inte kan godtas. Det är i enlighet med kommissionens befogenhet enligt artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 att fastställa bötesbeloppet, vilken den åtagit sig att tillämpa enligt bestämmelserna i riktlinjerna, som den har påfört sökanden en höjning med 70 procent av böternas grundbelopp, med hänsyn till att sökandens särskilt stora omsättning vid den tidpunkt då det angripna beslutet antogs gjorde att den lättare kunde uppbringa de medel som behövdes för att betala böterna.

284 Vad för det andra gäller sökandens argument att den omständigheten att den har påförts böter på 15 890 000 euro innebär ett åsidosättande av oskuldspresumtionen, principen om juridiska personers självständighet, principen om ansvar för eget handlande och principen om att straff ska vara individuella, ska det påpekas att förutom den omständigheten att de åsidosättanden som sökanden har åberopat inte stöds av något särskilt argument, ska detta argument underkännas av samma skäl som dem som angetts inom ramen för den första grundens andra del (se ovan punkterna 69–73) samt inom ramen för den andra grundens tredje del (se ovan punkterna 167–174), fjärde del (se ovan punkterna 177–183) och femte del (se ovan punkterna 186–190). Eftersom Arkema France och sökanden utgjorde ett enda företag, i den mening som avses i artikel 81 EG, kunde kommissionen, utan att åsidosätta principen om juridiska personers självständighet, principen om oskuldspresumtion, principen om ansvar för eget handlande och principen om att straff ska vara individuella, endast påföra sökanden en höjning av böternas grundbelopp på grund av dess särskilt stora omsättning vid den tidpunkt då det angripna beslutet antogs.

285 Vad för det tredje gäller sökandens argument att åsidosättandet av legalitetsprincipen är desto mer uppenbart i förevarande fall, eftersom det i punkt 30 i riktlinjerna inte med en tillräckligt hög grad av precision anges att en höjning med 70 procent av böternas grundbelopp kan påföras under sådana omständigheter, ska det erinras om att riktlinjerna inte utgör den rättsliga grunden för fastställandet av böter, utan endast innebär att tillämpningen av artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 förtydligas (se, analogt, domstolens dom i det ovan i punkt 252 nämnda målet Danone, punkt 28). Det ska vidare erinras om att medan grundbeloppet för böterna fastställs utifrån överträdelsen, bedöms allvaret av denna med hänsyn till en rad andra omständigheter. Kommissionen förfogar härvid över ett utrymme för skönsmässig bedömning (domstolens dom i det ovan i punkt 252 nämnda målet Danone, punkt 25). Det är således med stöd av artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 och i enlighet med punkt 30 i riktlinjerna som kommissionen har åtagit sig att tillämpa inom ramen för sitt utrymme för skönsmässig bedömning som kommissionen kunde påföra sökanden en höjning med 70 procent av böternas grundbelopp på grund av att sökanden på grund av sin särskilt stora omsättning lättare kunde uppbringa medel för att betala böterna än de andra enheter som ålagts böter i förevarande fall.

286 Kommissionen har följaktligen inte åsidosatt legalitetsprincipen i sitt agerande i förevarande fall. Talan kan således inte vinna bifall på sökandens första invändning, eftersom den saknar grund.

287 Sökanden har med sin andra invändning bestritt beloppet för de personliga böter som den ålagts i artikel 2 e i det angripna beslutet.

288 Vad för det första gäller sökandens argument att det var ”orättvist” att påföra den personliga böter i avskräckande syfte, även om dessa böter beräknades i förhållande till grundbeloppet för de böter som solidariskt ålades Arkema France och sökanden

och som redan inbegrep en särskild höjning i avskräckande syfte, ska det erinras om att såsom det framgår av skäl 523 i det angripna beslutet motsvarar de böter på 22 700 000 euro som solidariskt påförts sökanden och Arkema France grundbeloppet för de böter som inbegriper ett ytterligare belopp på 19 procent av Arkema Frances försäljningsvärde (se ovan punkt 18), i enlighet med punkt 25 i riktlinjerna ”för att avskräcka företagen från att över huvud taget delta i horisontella avtal om fastställande av priser, uppdelning av marknaden och produktionsbegränsningar”. De böter på 15 890 000 euro som enbart påförts sökanden motsvarar däremot 70 procent av böternas grundbelopp och syftar enligt punkt 30 i dessa riktlinjer till att säkerställa att ”böterna har en tillräckligt avskräckande effekt” för de företag vars omsättning som härrör från försäljningen av andra varor eller tjänster än de som berörs av överträdelsen är särskilt stor.

289 Det ska följaktligen slås fast att det ytterligare belopp på 19 procent av Arkema Frances försäljningsvärde som beaktades vid beräkningen av böternas grundbelopp, i enlighet med punkt 25 i riktlinjerna, och den särskilda höjning som påfördes sökanden med stöd av punkt 30 i dessa riktlinjer är uttryck för två olika avskräckningssyften som kommissionen med fog kunde ta hänsyn till vid fastställandet av de böter som skulle åläggas sökanden. Sökandens argument i detta avseende kan således inte godtas, eftersom det saknar grund.

290 I den mån som sökanden för det andra har gjort gällande att kommissionen endast borde ha beaktat den obetydliga andel av företagets totala omsättning som den aktuella produktens omsättning utgjorde för att fastställa beloppet för de personliga böter som den påfördes kan detta resonemang inte godtas, eftersom det saknar grund. Såsom det framgår av punkt 30 i riktlinjerna är det just i det fall då det totala beloppet av företagets omsättning är ”särskilt stort” i förhållande till värdet av försäljningen av

de varor som berörs av kartellen som kommissionen har rätt att påföra ett ytterligare belopp i avskräckande syfte.

291 Talan kan följaktligen inte vinna bifall på sökandens andra invändning, eftersom den saknar grund.

292 Sökanden har med sin tredje invändning gjort gällande att kommissionen inte kunde hänvisa till metakrylatbeslutet för att motivera behovet att påföra den personliga böter, eftersom detta beslut för närvarande är föremål för en talan om ogiltigförklaring vid tribunalen. Det ska i detta avseende påpekas att kommissionsbeslut, såsom framgår av i punkt 241 ovan angiven rättspraxis, presumeras vara giltiga så länge de inte har ogiltigförklarats eller återkallats. Ingen lagbestämmelse hindrar följaktligen kommissionen från att i det angripna beslutet hänvisa till metakrylatbeslutet för att stödja sitt resonemang. Även om metakrylatbeslutet ogiltigförklarades av unionsdomstolarna, så skulle detta inte påverka det angripna beslutets lagenlighet, eftersom det, såsom angetts ovan i punkterna 256 och 257, i alla händelser är med stöd av artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 och enligt punkt 30 i riktlinjerna som kommissionen i förevarande fall påförde sökanden personliga böter.

293 Talan kan följaktligen inte vinna bifall på sökandens tredje invändning, eftersom den saknar grund.

294 Sökanden har med sin fjärde invändning hävdat att det var orättvist att beräkna de personliga böter som den påförts utifrån de faktorer avseende allvaret, varaktigheten och den avskräckande verkan som är hänförliga till Arkema France, vars parametrar undgått sökanden och detta trots att sökanden saknade kännedom om den aktuella överträdelsen och inte kunde påverka dessa parametrar.

295 Det ska i detta avseende konstateras att sökanden inte har framfört något argument eller bevis i syfte att ifrågasätta att det, såsom det slagits fast i punkterna 256 och 257, är med stöd av artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 och enligt punkt 30 i riktlinjerna som kommissionen påförde sökanden personliga böter. Den omständigheten att sökanden hade kännedom om den aktuella överträdelsen eller inte och att de personliga böter som påfördes sökanden har grundats på uppgifter som gäller Arkema France kan inte innebära att denna slutsats ifrågasätts.

296 Den fjärde invändningen ska följaktligen underkännas, eftersom den saknar grund.

297 Sökanden har med sin femte invändning gjort gällande att kommissionen underlät att beakta fyra faktorer vid beräkningen av de personliga böter som den påfördes. Enligt sökanden borde kommissionen ha beaktat för det första att Arkema France var inblandat i den aktuella överträdelsen under en kortare period än EKA och Finnish Chemicals, för det andra den förmildrande omständighet som kommissionen medgav i skäl 401 i det angripna beslutet och som avsåg att sökanden eventuellt hade agerat försumligt gentemot sitt dotterbolag, för det tredje de fel i förfarandet som utgör ett åsidosättande av dess grundläggande rättigheter som angetts i den andra grunden och, för det fjärde, det samarbete som Arkema France tillhandahöll under det administrativa förfarandet.

298 Det ska i detta avseende erinras om att, såsom angetts ovan i punkt 254, de böter på 15 890 000 euro som påförts sökanden endast motsvarar höjningen med 70 procent av böternas grundbelopp enligt punkt 30 i riktlinjerna. Även om de omständigheter som angetts ovan i punkt 297 visade sig föreligga var kommissionen på intet sätt skyldig att beakta dem för att fastställa en sådan höjning.

299 Talan kan följaktligen inte vinna bifall på den femte invändningen.

300 Sökanden har med sin sjätte invändning gjort gällande att den omständigheten att den påfördes personliga böter innebär att likabehandlingsprincipen har åsidosatts i två avseenden.

301 Sökanden har för det första påpekat att likabehandlingsprincipen har åsidosatts, eftersom sökanden är det enda moderbolag, bland de andra moderbolagen som ifrågasatts i det angripna beslutet, det vill säga Akzo Nobel, ELSA och Uralita, som ålagts personliga böter med stöd av punkt 30 i riktlinjerna, trots att dessa böter på ett orättvist sätt har grundats på att det två gånger tagits hänsyn till det avskräckande syftet.

302 Det ska i detta avseende erinras om att enligt fast rättspraxis innebär likabehandlingsprincipen att lika situationer inte får behandlas olika och olika situationer inte får behandlas lika, såvida det inte finns sakliga skäl för en sådan behandling (se domen i det ovan i punkt 196 nämnda målet Advocaten voor de Wereld, punkt 56 och där angiven rättspraxis).

303 Det ska i förevarande fall emellertid konstateras, såsom kommissionen påpekade i skälen 548 och 549 i det angripna beslutet utan att sökanden har bestritt detta, att sökanden har en omsättning som vida överstiger omsättningen hos de andra företagen som påförts böter i det angripna beslutet. Sökandens omsättning uppgick nämligen till 139 389 miljoner euro medan omsättningen hos EKA, ELSA och Uralita uppgick till respektive 550 miljoner euro, 509 000 euro och 1 095 miljoner euro. På grund av sin omsättning som klart översteg omsättningen i de andra företagen mot vilka sanktionsåtgärder vidtagits befann sig sökanden således inte i en situation som kunde jämföras med situationen i dessa andra företag, vilket motiverar att kommissionen behandlade sökanden på ett annat sätt än dessa företag.

304 Kommissionen åsidosatte följaktligen inte likabehandlingsprincipen när den enligt punkt 30 i riktlinjerna höjde de böter som påförts sökanden. Sökandens första argument kan således inte godtas, eftersom det saknar grund.

305 Vad för det andra gäller sökandens argument, enligt vilket det framgår av skäl 524 i det angripna beslutet att kommissionen endast med 54 000 euro avrundade nedåt det bötesbelopp som solidariskt påförts sökanden och Arkema, medan de bötesbelopp som påförts Finnish Chemicals och EKA hade avrundats nedåt med 666 000 euro respektive 213 500 euro, ska det för det första erinras om att enligt punkt 26 i riktlinjerna ”avrundar [kommissionen] siffrorna när den fastställer grundbeloppet för böterna”.

306 Såsom det framgår av kommissionens svar på tribunalens skriftliga frågor och av den interna handling som kommissionen lade fram i detta avseende, i vilken den förklarade den metod som använts för att avrunda nedåt de bötesbelopp som i det angripna beslutet påförts de aktuella enheterna, ska det konstateras att kommissionen satte ned bötesbeloppet för EKA och Akzo Nobel från 116 243 541 euro till 116 000 000 euro, bötesbeloppet för Finnish Chemicals från 68 773 445 euro till 68 000 000 euro, bötesbeloppet för ELSA från 42 322 120 euro till 42 000 000 euro, bötesbeloppet för Arkema France och sökanden från 22 754 000 euro till 22 700 000 euro och, slutligen, bötesbeloppet för Aragonesas och Uralita från 9 969 300 euro till 9 900 000 euro. Det framgår vidare av dessa avrundningar nedåt att kommissionen, såsom den förklarat i den ovannämnda handlingen, har avrundat beloppen för var och en av de aktuella böterna nedåt till närmaste miljoner euro, om avrundningen nedåt inte medförde att detta bötesbelopp sattes ned med mer än 2 procent och till närmaste hundratals miljoner euro i de fall då avrundningen nedåt till närmaste miljoner euro hade medfört att detta bötesbelopp sattes ned med mer än 2 procent.

307 Även om EKA och Akzo Nobel, Finnish Chemicals och ELSA medgetts nedsättningar av böterna, det vill säga med ett belopp på respektive 243 541 euro, 773 445 euro och 322 120 euro, som i absoluta termer är större än de nedsättningar som dels Arkema France och sökanden, dels Aragonesas och Uralita har erhållit, det vill säga 54 400 euro respektive 69 300 euro, efter tillämpningen av punkt 26 i riktlinjerna, har således kommissionens metod icke desto mindre tillämpats konsekvent på vart och ett av de företag som ålagts böter. Denna metod är vidare objektivt motiverad, eftersom kommissionen enligt dess utrymme för skönsmässig bedömning vid fastställandet av bötesbelopp kunde anse att avrundningen nedåt av dessa bötesbelopp i alla händelser inte skulle medföra att böterna sattes ned med mer än 2 procent.

308 Det ska följaktligen slås fast att kommissionen inte åsidosatte likabehandlingsprincipen när den avrundade nedåt det bötesbelopp som solidariskt hade ålagts sökanden och Arkema France. Mot bakgrund av samtliga ovanstående överväganden kan talan inte vinna bifall på den åttonde grunden i sin helhet.

Den nionde grunden: Åsidosättande av de principer och de bestämmelser som reglerade beräkningen av de böter som solidariskt påfördes Arkema France och sökanden

309 Sökanden har bestritt det bötesbelopp som i artikel 2 c i det angripna beslutet solidariskt påförts sökanden och Arkema France. Denna grund består av två delar.

Den första delgrunden: Fel i beräkningen av det bötesbelopp som solidariskt påförts Arkema France och sökanden

— Parternas argument

310 Sökanden har påstått att kommissionen underlät att ta hänsyn till vissa omständigheter vid beräkningen av det bötesbelopp som i artikel 2 c i det angripna beslutet solidariskt påfördes sökanden och Arkema France.

311 Sökanden har för det första bestritt det bötesbelopp som i artikel 2 c i det angripna beslutet påfördes sökanden solidariskt med Arkema France och hänvisat till fyra argument som den åberopat i den åttonde grundens femte invändning, i vilken den bestred de böter som den påförts i artikel 2 e i det angripna beslutet (se ovan punkt 297). Sökanden har för det första således gjort gällande att kommissionen borde ha beaktat den omständigheten att Arkema France var inblandat i den aktuella överträdelsen under en kortare period än EKA och Finnish Chemicals. För det andra borde kommissionen ha tagit hänsyn till den förmildrande omständighet som den påpekade i skäl 401 i det angripna beslutet och som avsåg att sökanden eventuellt hade agerat försumligt gentemot sitt dotterbolag. För det tredje borde kommissionen ha beaktat de fel i förfarandet som utgjorde ett åsidosättande av de grundläggande rättigheter som angetts i sökandens andra grund. Sökanden anser för det fjärde att kommissionen borde ha tagit hänsyn till det samarbete som Arkema France tillhandahöll under det administrativa förfarandet.

312 Sökanden har för det andra hänvisat till det första argumentet som den åberopade i den åttonde grundens sjätte invändning (se ovan punkt 278). Sökanden gjorde genom denna invändning gällande att kommissionen åsidosatte likabehandlingsprincipen när den enbart påförde sökanden personliga böter medan de andra moderbolagen i det angripna beslutet endast påfördes böter solidariskt med sina dotterbolag.

313 Kommissionen har bestritt denna argumentation.

— Tribunalens bedömning

314 Vad för det första gäller de fyra argument som sökanden åberopat i syfte att bestrida beräkningen av det bötesbelopp som påförts i artikel 2 c i det angripna beslutet, kan för det första sökandens argument att dessa böter borde sättas ned på grund av att sökanden var inblandad i den aktuella överträdelsen under en kortare period än EKA och Finnish Chemicals inte godtas, eftersom det saknar grund. Tribunalen konstaterar i detta avseende att, såsom det uttryckligen framgår av skäl 522 i det angripna beslutet, kommissionen i enlighet med punkt 24 i riktlinjerna beaktade multiplikationsfaktor 5 för Arkema France och sökanden som motsvarade ett deltagande i kartellen under en period på fyra år och åtta månader, medan kommissionen använde multiplikationsfaktor 5,5 för EKA och dess moderbolag samt för Finnish Chemicals och dess moderbolag på grund av deras deltagande i den aktuella överträdelsen under en period på fem år och fyra månader. Sökandens argument i detta avseende kan inte godtas, eftersom det saknar grund.

315 I den mån som sökanden för det andra har åberopat den förmildrande omständighet som kommissionen medgav i skäl 401 i det angripna beslutet och som följer av ”den eventuella försumlighet” som sökanden visat prov på gentemot sitt dotterbolag, ska

det konstateras att detta argument bygger på en felaktig tolkning av det ovannämnda skälet. Kommissionen angav i detta skäl inte, tvärtemot vad sökanden har hävdat, att den försumlighet som sökanden visat prov på vid kontrollen av dotterbolagets ageranden utgör en förmildrande omständighet, utan tvärtom att ”den brist på omsorg som ledningen i [Arkema France] och hos [sökanden] visat prov på vid fullgörandet av sina uppgifter och som har konkretiserats i att de två bolagens stadgeenliga organ och förvaltningsorgan påstått vara helt ovetande om sina anställdas agerande kan inte användas av dem som argument för att undgå ansvar för sådana ageranden”. Sökanden har vidare och i alla händelser inte framfört något argument till stöd för sitt påstående att kommissionen felaktigt ansåg att dess ”eventuella försumlighet” vid övervakningen av dotterbolaget kunde motivera att böterna sattes ned. Detta argument kan följaktligen inte godtas, eftersom det saknar grund.

316 Sökanden har för det tredje hävdat att kommissionen borde ha beaktat att dennes grundläggande rättigheter åsidosatts, såsom framgår av sökandens andra grund, och därför bevilja sökanden en nedsättning av de böter som kommissionen solidariskt ålagt sökanden och Arkema France. Såsom konstaterats vid prövningen av ovannämnda grund (se ovan punkt 204) har kommissionen emellertid inte gjort sig skyldig till något av de åsidosättanden som sökanden har åberopat. Detta argument kan således inte heller godtas, eftersom det saknar grund.

317 Vad för det fjärde gäller argumentet att kommissionen borde ha beaktat det samarbete som Arkema France tillhandahöll under det administrativa förfarandet, ska det konstateras att sökanden i förevarande grund inte har framfört något specifikt argument i syfte att bestrida kommissionens bedömningar i skälen 543 och 544 och 561–580 i det angripna beslutet. Enligt dessa skäl motiverade inte Arkema Frances samarbete att sökanden skulle beviljas en nedsättning av böterna inom eller utanför ramen för tillämpningen av 2002 års meddelande om samarbete. Detta argument kan följaktligen inte godtas, eftersom det saknar grund.

318 Vad därefter gäller sökandens argument att kommissionen har åsidosatt likabehandlingsprincipen i den mån som sökanden är det enda moderbolag, bland de andra moderbolag som har ålagts böter, som påförts personliga böter, kan det inte godtas, eftersom det saknar grund. Det ska erinras om att, såsom det konstaterats inom ramen för den sjätte grunden (se ovan punkt 254), de böter som påförts sökanden i artikel 2 e i det angripna beslutet motsvarar den höjning med 70 procent av böternas grundbelopp som i artikel 2 c i det angripna beslutet påfördes den solidariskt med Arkema France, på grund av dess särskilt stora omsättning i förhållande till omsättningen i de andra enheter som ålagts böter vid den tidpunkt då det angripna beslutet antogs, som gjorde det möjligt för sökanden att lättare uppbringa de medel som behövdes för att betala dessa böter. Eftersom det är utrett att de andra moderbolagen som ålades böter i det angripna beslutet inte hade en omsättning som motiverade en sådan höjning, konstaterar tribunalen att sökanden inte befann sig i en situation som kunde likställas med situationen för de ovannämnda bolagen och som skulle ha lett till att kommissionen behandlade dem på samma sätt.

319 Talan kan följaktligen inte vinna bifall på den nionde grundens första del.

Den andra delgrunden: Åsidosättande av likabehandlingsprincipen i samband med de böter som solidariskt påfördes Arkema France och sökanden

— Parternas argument

320 Sökanden har gjort gällande att kommissionen har åsidosatt likabehandlingsprincipen med hänsyn till att de böter som solidariskt påfördes sökanden och Arkema France är de högsta bland de böter som ålades de företag mot vilka sanktionsåtgärder vidtogs i det angripna beslutet.

321 För det första var, såsom sökanden dessutom gjort gällande inom ramen för den åttonde grundens sjätte invändning (se ovan punkt 279), avrundningen nedåt av grundbeloppet för de böter som solidariskt påfördes sökanden och Arkema France mycket mindre än avrundningen nedåt av grundbeloppen för de böter som ålades Finnish Chemicals och EKA.

322 För det andra har det i de böter som solidariskt ålagts Arkema France och sökanden inte i enlighet med riktlinjerna tagits tillräcklig hänsyn till två faktorer. För det första har kommissionen inte tillräckligt tagit hänsyn till Arkema Frances låga omsättning på EES-marknaden för natriumklorid i förhållande till EKA:s omsättning, vilket bolag beviljades immunitet från böter och Finnish Chemicals som ålades böter som är fyra gånger lägre än de böter som ålagts Arkema France. För det andra har kommissionen inte tillräckligt beaktat Arkema Frances låga marknadsandel, vilken uppgår till 9 procent på marknaden för natriumklorid, i förhållande till dels EKA:s marknadsandel som är fem gånger högre, dels Finnish Chemicals marknadsandel som är tre gånger högre. Sökanden har i detta avseende även påpekat att det endast föreligger en skillnad på fyra punkter mellan Arkema Frances marknadsandel och Aragonesas och Solvays marknadsandelar.

323 Sökanden har för det tredje påpekat att det i de böter som påförts den solidariskt med Arkema France inte tagits tillräcklig hänsyn till att Arkema France deltog i den aktuella överträdelsen i mindre utsträckning i förhållande till EKA och Finnish Chemicals.

324 Kommissionen har bestritt dessa argument.

— Tribunalens bedömning

325 Vad för det första gäller sökandens invändning att avrundningen nedåt av beloppet för de böter som solidariskt påförts sökanden och Arkema France var mycket lägre än avrundningen nedåt av beloppen för de böter som ålagts Finnish Chemicals och EKA, konstaterar tribunalen att denna invändning är fullt identisk med den åttonde grundens sjätte invändning (se ovan punkt 279). Denna invändning kan således inte godtas, eftersom den saknar grund, av samma skäl som de skäl som angetts ovan i punkterna 305–308, enligt vilka det konstaterades att metoden att avrunda beloppet nedåt för dessa böter hade tillämpats konsekvent för vart och ett av de företag som ålades böter i det angripna beslutet och att denna metod var objektivt motiverad.

326 Vad för det andra gäller sökandens invändning att kommissionen har åsidosatt likabehandlingsprincipen, eftersom den inte tillräckligt beaktade dels Arkema Frances låga omsättning på EES-marknaden för natriumklorid i förhållande till EKA och Finnish Chemicals, dels Arkema Frances låga marknadsandel på denna marknad, kan den inte godtas, eftersom den saknar grund.

327 Det ska konstateras att sökanden inte har framfört vare sig argument eller bevis som syftar till att, med hänsyn till de omständigheter som kommissionen beaktade för att fastställa de böter som solidariskt påfördes sökanden och Arkema France, styrka att kommissionen i det angripna beslutet på ett diskriminerande sätt tillämpade riktlinjernas bestämmelser. Även om det föreligger en betydande skillnad mellan beloppet för de böter som påfördes Arkema France och sökanden och beloppen för de böter som solidariskt påfördes EKA och Akzo Nobel samt ELSA och Finnish Chemicals, trots att Arkema France hade en andel av natriumkloridmarknaden inom EES som var lägre än EKA:s och Finnish Chemicals andelar, motiverades detta vidare på grund av att EKA och Akzo Nobel helt befriades från böter och att den övre gräns på 10 procent av omsättningen för Finnish Chemicals som erhöll en nedsättning med

50 procent av böterna enligt 2002 års meddelande om samarbete var nästan hälften av sökandens (se tabellerna i skälen 524 och 552 i det angripna beslutet).

328 Vad för det tredje gäller sökandens invändning att det i de böter som kommissionen påförde den solidariskt med Arkema France inte tagits tillräcklig hänsyn till att Arkema France deltog i överträdelsen i mindre utsträckning i förhållande till EKA och Finnish Chemicals, ska det påpekas att sökanden, förutom den omständigheten att den inte har framfört något argument eller bevis i sina skrivelser som stöder denna invändning, inte har bestritt de skäl som kommissionen angav i skäl 536 i det angripna beslutet för att avvisa sökandens argument i detta avseende. Enligt dessa argument har ”[sökanden] upprätthållit frekventa kontakter med sina konkurrenter under hela den tid den deltagit i kartellen”, ”dessa inledande kontakter visar redan att den aktivt deltagit i de [aktuella] konkurrensbegränsande avtalen”, eller också att sökandens påstående att ”den inte har kunnat spela rollen av förmedlare mellan EKA och Finnish Chemicals på grund av sin begränsade marknadsandel motbevisas klart av den bevisning som lagts fram [i det angripna beslutet]”.

329 Den tredje invändningen kan följaktligen inte godtas, då den saknar grund. Talan kan således inte vinna bifall på den nionde grunden i sin helhet.

Den tionde grunden: Åsidosättande av bestämmelserna i 2002 års meddelande om samarbete

330 Sökanden har gjort gällande att kommissionen gjorde sig skyldig till en felaktig bedömning av de faktiska omständigheterna och till felaktig rättstillämpning när den inte beviljade sökanden en nedsättning av böterna med stöd av 2002 års meddelande om samarbete. Denna grund består av två delar.

Den första delgrunden: Vägran att bevilja en nedsättning av böterna enligt 2002 års meddelande om samarbete

— Parternas argument

331 Sökanden har gjort gällande att kommissionen åsidosatte 2002 års meddelande om samarbete när den inte satte ned de böter som solidariskt påförts sökanden och Arkema France på grund av att de bevis som Arkema France lämnat var otillräckliga. Sökanden anser i detta avseende att i den mån som kommissionen är bunden av bestämmelserna i detta meddelande saknade den fog för att antingen omotiverat eller på ett abstrakt och ”nyckfullt” sätt avvisa varje nedsättning för de två böter som ålagts sökanden.

332 För det första är det, såsom det framgår av skälen 554, 561, 581 och 584 i det angripna beslutet, utrett att Arkema France var det första företaget, efter EKA, som lämnade kommissionen bevis på kartellen.

333 För det andra framgår det enligt sökanden av själva skälen i det angripna beslutet att kommissionen, tvärtemot dess bedömningar i skälen 568–580 i det angripna beslutet, grundade sig på de bevis som Arkema France lämnat för att styrka den aktuella överträdelsen. Sökanden har i detta avseende i det angripna beslutet hänvisat till skälen 38 och 46 och fotnot 63, skäl 76 och fotnot 116, skäl 94 och fotnot 136, skäl 98 och fotnot 142, skälen 243 och 251 och fotnot 302, skälen 254, 255, 259, 260, 273, 314, 344, 355, 589, 593 och 594 och fotnoterna 118, 259, 293, 337, 540 och 542. Enligt sökanden har de bevis som Arkema France lagt fram dessutom gjort det möjligt att bekräfta ett visst antal faktiska omständigheter som avser den aktuella överträdelsen, såsom det framgår av skälen 568, 569, 571–573, 575 och 576 i det angripna beslutet. Dessutom

framgår det av skäl 344, i början, i det angripna beslutet att Aragonesas ansåg att de uppgifter som Arkema France lämnat hade ett betydande mervärde.

334 Kommissionen har bestritt sökandens argument.

— Tribunalens bedömning

335 Sökanden har gjort gällande att kommissionen åsidosatte bestämmelserna i 2002 års meddelande om samarbete när den inte beviljade Arkema France en nedsättning av böterna med 30–50 procent, trots att sökanden var det första företaget, efter EKA vilket befriades från böter, som lämnade kommissionen bevisning av ett betydande mervärde.

336 Med stöd av punkt 20 i 2002 års meddelande om samarbete kan ”[f]öretag som inte uppfyller villkoren [för att befrias från böter] ... beviljas nedsättning av böter som annars skulle ha ålagts dem”.

337 I punkt 21 i 2002 års meddelande om samarbete anges att ”[f]ör att uppfylla villkoren [för att beviljas en nedsättning av böter enligt punkt 20 i detta meddelande] måste ett företag förse kommissionen med bevis på den misstänkta överträdelsen som har ett betydande mervärde jämfört med dem som kommissionen redan har samlat in. Dessutom måste det upphöra med sin inblandning i den misstänkta överträdelsen senast vid den tidpunkt då företaget inkommer med bevismaterialet”.

338 I punkt 23 b första stycket i 2002 års meddelande om samarbete anges tre kategorier för nedsättning av böter. Det första företaget som uppfyller villkoren i punkt 21 i detta meddelande har rätt att få en nedsättning av böterna med mellan 30 och 50 procent, det andra företaget en nedsättning av böterna med mellan 20 och 30 procent och de följande företagen en nedsättning av böterna med högst 20 procent.

339 I punkt 23 b andra stycket i 2002 års meddelande om samarbete anges att ”[f]ör att bestämma nivån av nedsättning inom dessa kategorier kommer kommissionen att beakta tidpunkten för inlämnandet av bevismaterialet som uppfyller villkoren i punkt 21 [i detta meddelande] och i vilken omfattning det representerar mervärde. Den kan också beakta i vilken grad och med vilken kontinuitet företaget samarbetar efter det datum bevismaterialet lämnats in”.

340 Enligt rättspraxis har kommissionen ett stort utrymme för skönsmässig bedömning vad gäller hur den beräknar böterna och kan härvid beakta ett stort antal olika faktorer, däribland berörda företags samarbete under institutionens undersökning. Kommissionen måste härvid göra komplicerade bedömningar av de faktiska omständigheterna, exempelvis vad rör respektive företags samarbete (domstolens dom av den 10 maj 2007 i mål C-328/05 P, SGL Carbon mot kommissionen, REG 2007, s. I-3921, punkt 81, och tribunalens dom av den 28 april 2010 i de förenade målen T-456/05 och T-457/05, Gütermann och Zwicky mot kommissionen, REG 2010, s. II-1443, punkt 219).

341 Inom ramen för bedömningen av det samarbete som tillhandahålls av medlemmarna i en konkurrensbegränsande samverkan kan dessutom endast en uppenbart oriktig bedömning från kommissionens sida ifrågasättas med framgång, eftersom kommissionen har ett stort utrymme att skönsmässigt bedöma kvaliteten på och nyttan av det samarbete som tillhandahålls av ett företag, exempelvis i förhållande till andra företags samarbete (domen i det ovan i punkt 340 nämnda målet SGL Carbon mot

kommissionen, punkt 88). Det ska även erinras om att även om kommissionen är skyldig att förklara varför den anser att de uppgifter som företag lämnar till följd av ett meddelande om samarbete utgör ett bidrag som motiverar eller inte motiverar en nedsättning av de böter som åläggs, ankommer det på de företag som avser att bestrida kommissionens beslut i detta hänseende att visa att kommissionen, om den inte hade haft sådana uppgifter som lämnats frivilligt av företagen, inte skulle ha varit i stånd att styrka de väsentliga delarna av överträdelsen och följaktligen att anta ett beslut om åläggande av böter (domen i de ovan i punkt 60 nämnda förenade målen Erste Group Bank m.fl. mot kommissionen, punkt 297).

342 Nedsättning av böter på grund av samarbete från de företag som deltagit i överträdelsen av konkurrensrätten har dessutom sin grund i uppfattningen att sådant samarbete underlättar kommissionens uppgift att fastställa överträdelsen och i förekommande fall få den att upphöra (domen i de ovan i punkt 45 nämnda förenade målen Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, punkt 399, och förstainstansrättens dom av den 14 maj 1998 i mål T-338/94, Finnboard mot kommissionen, REG 1998, s. II-1617, punkt 363). Med hänsyn till syftet med nedsättningen kan kommissionen inte bortse från nyttan av de tillhandahållna upplysningarna. Nyttan beror nödvändigtvis på det bevismaterial som kommissionen redan förfogar över (domen i de ovan i punkt 340 nämnda förenade målen Gütermann och Zwicky mot kommissionen, punkt 220).

343 Det framgår dessutom av rättspraxis att när ett företag genom samarbetet, på ett mindre precist och tydligt sätt, endast bekräftar vissa upplysningar som redan har lämnats av ett annat företag som en samarbetsåtgärd, kan den grad av samarbete som det förstnämnda företaget har bidragit med, trots att det inte helt saknar intresse för kommissionen, inte betraktas som jämförbar med det samarbete som det företag har bidragit med som var först med att tillhandahålla nämnda upplysningar. Ett uttalande som endast innehåller en begränsad bekräftelse av uppgifter som kommissionen redan hade tillgång till underlättar nämligen inte kommissionens uppgift på ett väsentligt sätt och räcker därför inte för att motivera en nedsättning av bötesbeloppet på grund av samarbete (se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 8 juli 2004 i mål T-44/00, Mannesmannröhren-Werke mot kommissionen, REG 2004, s. II-2223, punkt 301, av den 25 oktober 2005 i mål T-38/02, Groupe Danone

mot kommissionen, REG 2005, s. II-4407, punkt 455, nedan kallad förstainstansrättens dom i målet Danone, och domen i de ovan i punkt 340 nämnda förenade målen Gütermann och Zwicky mot kommissionen, punkt 222).

344 Slutligen medför inte ett företags samarbete under utredningen någon rätt till en nedsättning av böterna, när samarbetet inte går längre än vad som följer av företagets skyldigheter enligt artikel 18 i förordning nr 1/2003 (förstainstansrättens dom av den 10 mars 1992 i mål T-12/89, Solvay mot kommissionen, REG 1992, s. II-907, punkterna 341 och 342, och förstainstansrättens dom i det ovan i punkt 343 nämnda målet Danone, punkt 451).

345 I förevarande fall ska det inledningsvis påpekas att det, såsom det framgår av skäl 561 i det angripna beslutet, är utrett att Arkema France var det andra företag efter EKA som ingav en ansökan enligt 2002 års meddelande om samarbete. Det ska således prövas huruvida det, såsom sökanden har hävdat, framgår av vart och ett av de skäl i det angripna beslutet, som sökanden har räknat upp och som angetts ovan i punkt 333, att Arkema France lämnade kommissionen uppgifter av ett betydande mervärde, i den mening som avses i punkt 21 i 2002 års meddelande om samarbete.

346 Vad för det första gäller sökandens invändning att den borde ha erhållit en nedsättning av böterna i enlighet med 2002 års meddelande om samarbete, eftersom sökanden var det första företag som lämnade de uppgifter som angetts i skälen 38, 46, 344, 355 och 589 i det angripna beslutet, samt i fotnot 63 som hänför sig till dessa skäl, ska det konstateras att kommissionen inte gjorde sig skyldig till någon uppenbart oriktig bedömning när den fann att dessa uppgifter inte hade ett betydande mervärde.

347 Vad för det första gäller skälen 38 och 46 i det angripna beslutet, samt fotnot 63, som hänför sig till dessa skäl, ska det påpekas att de avser de uppgifter som Arkema France

lämnade avseende sina produktionskapaciteter samt försäljningsvärdet och marknadsandelarna för företagen på EES-marknaden för natriumklorid. Eftersom dessa uppgifter, i den mening som avses i den rättspraxis som angetts ovan i punkt 344, inte går utöver vad som följer av de skyldigheter som åligger Arkema France enligt artikel 18 i förordning nr 1/2003, ska det emellertid konstateras att de inte har ett betydande mervärde.

348 Vad för det andra gäller skäl 344 i det angripna beslutet ska det påpekas att kommissionen däri har hänvisat till ett argument som Aragonesas framfört enligt vilket ”[d]en bevisning som kommissionen har framlagt i huvudsak är baserad på de ansökningar [enligt 2002 års meddelande om samarbete] som ingetts av EKA, Finnish Chemicals och [Arkema France]”. Det ska i detta avseende påpekas att eftersom kommissionen i detta skäl begränsade sig till att erinra om ett argument som framförts av Aragonesas kan detta argument inte anses vara ett erkännande från kommissionen att Arkema France lämnade kommissionen uppgifter av ett betydande mervärde eller styrka att kommissionen gjorde en uppenbart oriktig bedömning när den fann att de uppgifter som sökanden lämnat inte hade ett betydande mervärde.

349 Vad för det tredje gäller skäl 355 i det angripna beslutet har kommissionen däri påpekat att ”uttalanden som går emot den som avgett dem ska i princip anses utgöra särskilt trovärdig bevisning”. Det ska i detta avseende konstateras att en sådan allmän bedömning av kommissionen inte gör det möjligt att dra slutsatsen att de uppgifter som Arkema France lämnade i förevarande fall underlättade kommissionens uppgift på ett väsentligt sätt genom att göra det möjligt för kommissionen att fastställa överträdelsens faktiska omständigheter, och följaktligen att de hade ett betydande mervärde.

350 Vad för det fjärde gäller skäl 589 i det angripna beslutet har kommissionen däri påpekat att ”det för bedömningen av värdet av den bevisning som Finnish Chemicals lämnat ska påpekas att vid den tidpunkt då [detta företag] tog kontakt med kommissionen hade [denna] redan bevisning som framlagts av EKA, [av] Finnish Chemicals (i dess svar på begäran om upplysningar av den 10 september 2004, i den mån som [Finnish Chemicals] inte överskred gränsen för vad som hade begärts av företaget) och [av Arkema France]”. Det ska i detta avseende påpekas att även om ordalydelsen av detta skäl skulle kunna tolkas så att kommissionen ansåg att Arkema France hade lämnat ”bevisning” kan en sådan tolkning dock inte försvaras i förevarande fall, med hänsyn till det sammanhang i vilket kommissionen formulerade denna bedömning och vad den för övrigt konstaterade i det angripna beslutet. I den mån som denna bedömning av kommissionen gjordes i samband med att mervärdet av de uppgifter som Finnish Chemicals framlagt bedömdes, syftar den för det första till att framhålla att det är mot bakgrund av redan tillgängliga uppgifter i ärendet som kommissionen är skyldig att undersöka huruvida de uppgifter som lämnats av Finnish Chemicals har ett betydande mervärde men inte att ange att Arkema France har lämnat uppgifter av ett betydande mervärde. Denna bedömning innebär vidare inte ett ifrågasättande av vad kommissionen i skälen 561–580 i det angripna beslutet konstaterade. Kommissionen fann att sökandens och Arkema Frances alla argument som det redogjorts för i det angripna beslutet och som syftade till att göra gällande att Arkema France hade framlagt uppgifter som hade ett betydande mervärde inte kunde godtas. Slutligen och i alla händelser innebär kommissionens bedömning i skäl 589 i det angripna beslutet inte att det är styrkt att kommissionen med hänsyn till de uppgifter som Arkema France lämnat gjorde en uppenbart oriktig bedömning när den fann att dessa uppgifter inte hade ett betydande mervärde.

351 Vad för det andra gäller skälen 76, 254, 255, 259 och 273 i det angripna beslutet, samt fotnoterna 116 och 337 som hänför sig till dessa skäl, som sökanden har hänvisat till, ska det konstateras att kommissionen inte gjorde någon uppenbart oriktig bedömning när den fann att de inte hade ett betydande mervärde.

352 Vad för det första gäller skäl 76 i det angripna beslutet och fotnot 116, som hänför sig till detta skäl, har kommissionen däri beskrivit hur kartellen allmänt fungerade. Kartellen kännetecknades bland annat av ”frekventa kontakter i form av bilaterala eller multilaterala möten och telefonsamtal, dock utan att en specifik plan följdes”. Kommissionen tillade att ”[enligt Arkema France] hade en förteckning över gemensamma kunder och de försäljningsvolymer som var och en av de natriumkloridproducenter som var medlemmar av kartellen hade rätt att leverera till dem upprättats alldeles i början av kartellen” och att ”[sökanden] dock inte har ingett den aktuella förteckningen till kommissionen”. Förutom den omständigheten att det framgår av EKA:s muntliga begäran om immunitet att EKA redan hade underrättat kommissionen om arten av kontakterna mellan de aktuella företagen, hade denna information som Arkema France inte underbyggt med någon skriftlig bevisning, i den mening som avses i den rättspraxis som angetts ovan i punkt 343, inte ett betydande mervärde.

353 Vad för det andra gäller skäl 254 i det angripna beslutet och fotnot 305 har kommissionen däri påpekat att Arkema France hade förklarat att ”[dess företrädare L.] tror sig minnas ett möte mellan Finnish Chemicals och [Arkema France] för att förstå varför de regler om fördelning som är tillämpliga på [kunden] MODO inte längre iakttogs” och att ”under detta möte som [L.] tror ägde rum under det första kvartalet 1999 i Finland förklarade Finnish Chemicals att företaget blivit exklusiv leverantör för [MODO], efter ett avtal mellan dess moderbolag och MODO varigenom det existerande avtalet mellan EKA, Finnish Chemicals och [Arkema France] angående denna kund således bröts”. Det ska härvidlag påpekas att kommissionen i skäl 255 i det angripna beslutet tillade att ”eftersom avtalet mellan MODO och Finnish Chemicals slöts först i september 1999 anser kommissionen dock att [L.] har förväxlat datumen och platserna och att han i själva verket åberopar mötet den 9 november 1999 i Köpenhamn”. Förutom den omständigheten att den muntliga information som Arkema France lämnat enligt den själv är oviss (”[L.] tror sig minnas”), men även inexakt ska det i alla händelser konstateras att kommissionen i skäl 255 i det angripna beslutet uttryckligen påpekat att denna information är felaktig, vilket sökanden för övrigt inte

har bestritt. Kommissionen gjorde följaktligen inte någon uppenbart oriktig bedömning när den fann att en sådan information inte hade ett betydande mervärde.

354 Vad för det tredje gäller skäl 259 i det angripna beslutet har kommissionen däri hänvisat till sammanställningar av reseutgifter för Arkema Frances företrädare, L., som täcker perioden oktober–december 1999 och som Arkema France lämnat till den. Det har i detta skäl även angetts att dessa handlingar innehåller anteckningen ”15/12 EKA Roissy” och att Arkema France av detta drog slutsatsen att ”denna anteckning kan avse ett möte med företrädarna för EKA på flygplatsen Roissy-Charles de Gaulle i Paris den 15 december 1999”. Det ska konstateras att kommissionen i detta skäl påpekade att EKA inte kan erinra sig ett sådant möte. Kommissionen gjorde följaktligen inte någon uppenbart oriktig bedömning när den ansåg att denna information, som Arkema France är osäker på och som inte har styrkts, inte hade ett betydande mervärde. Det bör i detta avseende understrykas att den omständigheten att kommissionen med hänsyn till att det saknas tillräcklig bevisning för att styrka denna information inte inkluderade mötet som skulle ha ägt rum på flygplatsen Roissy-Charles de Gaulle i förteckningen över möten och telefonsamtal rörande kartellen (se bilaga 1 till det angripna beslutet) bekräftar att denna information inte har ett betydande mervärde.

355 Vad för det fjärde gäller skäl 273 i det angripna beslutet angav kommissionen däri att Arkema France hänvisat till ett möte mellan EKA, Finnish Chemicals och Arkema France ”våren 2000”. Det ska emellertid påpekas att kommissionen i detta skäl även konstaterade att varken EKA eller Finnish Chemicals bekräftat att detta möte hade ägt rum. Kommissionen har i detta skäl dessutom påpekat att det på grundval av de uppgifter som EKA lämnat och som det redogjorts för i skäl 283 i det angripna beslutet i själva verket är fråga om det möte som hölls den 9 februari 2000. Förutom den omständigheten att denna information från Arkema France är inexakt påpekade kommissionen följaktligen, utan att sökanden bestred detta, att den inte styrktes av andra uppgifter som gjorde det möjligt för kommissionen att bevisa den. Kommissionen

gjorde följaktligen inte någon uppenbart oriktig bedömning när den fann att denna information inte hade ett betydande mervärde.

356 Vad för det femte gäller fotnot 337 i det angripna beslutet ska det konstateras att kommissionen däri har preciserat innehållet i skäl 284 i det angripna beslutet. Kommissionen påpekade i detta skäl bland annat att ”även om några telefonsamtal och möten mellan konkurrenter fortfarande ägde rum i januari och februari 2000 ..., återupplivades den [vanliga] samarbetsnivån som i huvudsak omfattade ansträngningarna att sinsemellan fördela försäljningsvolymerna inte [år 2000] på grund av förlusten av ömsesidigt förtroende och härmed sammanhängande orsaker som konkurrenterna har nämnt i sina olika uttalanden”. Kommissionen har i fotnot 337 i detta beslut vad avser tidpunkten för kartellens upphörande angett att ”EKA och [Arkema France] hänvisar till sina respektive program [för att följa konkurrenslagstiftningen] som har införts år 1999 och år 2000”, och att ”Finnish Chemicals har angett att kontakterna med konkurrenterna har blivit föråldrade sedan avtalet med [kunden] MODO slöts”. Det ska i detta avseende även påpekas att kommissionen i skäl 575 i det angripna beslutet angav att företrädaren för Arkema France, L., ”nöjde sig med att bekräfta EKA:s uttalande om verkan av att program för att följa konkurrenslagstiftningen antagits, utan att tillföra ny bevisning i detta avseende”. I skäl 593 i det angripna beslutet och i fotnot 540 har kommissionen dessutom påpekat att ”vid den tidpunkt då den mottog svaret på begäran om upplysningar och begäran om [samarbete] från Finnish Chemicals innehöll dess akt redan uppgifter som kom från två oberoende källor [EKA och Arkema France], i vilka det angavs att överträdelsen inte hade upphört före våren 2000”. Kommissionen angav i skäl 594 i det angripna beslutet samt i fotnot 542 slutligen att den ”av bidraget [från EKA] redan hade dragit slutsatsen” att EKA våren 2000 hade tagit avstånd från kartellen.

357 Mot bakgrund av vad kommissionen konstaterade i de skäl i det angripna beslutet som det redogjorts för ovan i punkt 356 ska det slås fast att Arkema Frances information i detta avseende inte hade ett betydande mervärde vid den tidpunkt då företaget

lämnade den till kommissionen. Förutom den omständigheten att informationen från Arkema France, enligt vilken kartellen upphörde efter det att program för att följa konkurrenslagstiftningen införts, brister i tydlighet i förhållande till det exakta datum som kommissionen fastställde för att konstatera att överträdelsen upphört, det vill säga den 9 februari 2000 (artikel 1 e i det angripna beslutet), var det på grundval av de närmare uppgifter som EKA lade fram, såsom det framgår av skäl 290 i det angripna beslutet, som kommissionen kunde fastställa att överträdelsen hade upphört i och med det möte med branschorganisationen CEFIC som hölls den 9 februari 2000.

358 Vad för det tredje, i det angripna beslutet, gäller skäl 94 och fotnot 196, skäl 98 och fotnot 142, skäl 243 och fotnot 293, skäl 251 och fotnot 302, skäl 260 och skäl 593 och fotnot 540, skäl 594 och fotnot 542, samt fotnoterna 118 och 259, ska det konstateras att de hänvisar antingen till uppgifter som, vilket framgår av det angripna beslutet, kommissionen redan hade vid den tidpunkt då Arkema France ingav sin ansökan enligt 2002 års meddelande om samarbete eller till uppgifter som inte är tillräckligt exakta eller styrkta för att göra det möjligt för kommissionen att fastställa överträdelsens faktiska omständigheter eller, slutligen, uppgifter som kommissionen kunde erhålla enligt artikel 18 i förordning nr 1/2003.

359 Vad för det första gäller skäl 94 i det angripna beslutet och fotnot 136 angav kommissionen däri att ”[e]nligt Finnish Chemicals hölls det ett möte den 17 maj [1995] på hotellet SAS Royal i Köpenhamn, i vilket [EKA, Finnish Chemicals och Arkema France] deltog”. Kommissionen påpekade där att förteckningarna över reseutgifterna för Arkema Frances företrädare, D., bekräftade hans närvaro vid detta möte. Det ska i detta avseende påpekas att det framgår av skälen 95 och 96 i det angripna beslutet att kommissionen fastställde att detta möte ägt rum med användning av den bevisning som Finnish Chemicals lagt fram, vilket sökanden inte har bestritt. I skäl 96 i det angripna beslutet angav kommissionen att de anteckningar som företrädaren för Finnish Chemicals, S., gjorde vid mötet den 17 maj 1995 ”visar att [Arkema France]

deltog i kartellen". Det ska vidare och i alla händelser påpekas att den omständigheten att det endast var förteckningarna över reseutgifterna för Arkema Frances företrädare som lades fram och som gjorde det möjligt att bekräfta hans närvaro vid det ifrågavarande mötet utgör ett samarbete som, i den mening som avses i den rättspraxis som det redogjorts för ovan i punkt 344, inte går längre än vad som följer av företagets skyldigheter enligt artikel 18 i förordning nr 1/2003. Kommissionen gjorde följaktligen inte någon uppenbart oriktig bedömning när den ansåg att Arkema France inte hade lämnat uppgifter som i detta avseende hade ett betydande mervärde.

360 Vad för det andra gäller skäl 98 i det angripna beslutet och fotnot 142 angav kommissionen däri bland annat att "EKA även har anfört att det omkring år 1995 tillsammans med Finnish Chemicals och [Arkema France] beslutades att 'företa en betydande prishöjning som fungerade' för Portugal med hänsyn till escudons värdeminskning", och tillade att "de bevis som EKA lämnade visar att företaget år 1995 höjde de tariffer som det tillämpade gentemot sina portugisiska kunder med 31 procent och med 44 procent i förhållande till de priser som tillämpades år 1993". Kommissionen angav dessutom att "[Arkema France] också har åberopat en framgångsrik prishöjning år 1995". Det framgår således av det angripna beslutet att denna prishöjning år 1995 fastställdes på grundval av muntliga uppgifter och handlingar som lämnats av EKA, vilket sökanden inte har bestritt. Även om den muntliga information som Arkema France lämnat bekräftar EKA:s muntliga information ska det följaktligen, i likhet med kommissionen, konstateras att denna information enligt den rättspraxis som angetts ovan i punkt 343 inte kan anses ha ett betydande mervärde, eftersom Arkema France inte har kommit med ytterligare detaljer om denna prishöjning i förhållande till dem som EKA lämnat.

361 Vad för det tredje gäller skäl 243 i det angripna beslutet och fotnot 293 påpekade kommissionen däri att "[i] sina förklaringar angav EKA och [Arkema France] att ett möte mellan deras företrädare hölls i februari eller i mars 1999" och att "[Arkema France] bekräftade att [W.] företrädde EKA vid detta möte". Det ska i detta avseende

konstateras att kommissionen i detta skäl uttryckligen återger de muntliga uppgifter som EKA lämnat. Det ska dessutom konstateras att kommissionen, i skäl 245 i det angripna beslutet, även påpekade att ”även om det inte varit möjligt att med fullständig säkerhet fastställa att mötet ägde rum anser kommissionen att det är sannolikt att diskussionerna mellan konkurrenterna fortsatte på det sätt som EKA beskrivit”. Förutom den omständigheten att det endast var på grundval av EKA:s uppgifter som kommissionen kunde få kännedom om detta möte och vad det innehöll anser kommissionen följaktligen, utan att sökanden har bestritt detta, att denna information inte gör det möjligt att med säkerhet fastställa överträdelsens faktiska omständigheter. Det ska följaktligen slås fast att kommissionen inte gjorde fel när den ansåg att den information som Arkema France lämnat i detta avseende inte hade ett betydande mervärde.

362 Vad för det fjärde gäller skäl 251 i det angripna beslutet och fotnot 302 som hänför sig till detta skäl påpekade kommissionen att ”Finnish Chemicals underrättade kommissionen om ett möte som hållits i Köpenhamn den 9 november 1999” i närvaro av företrädare för Arkema France och Finnish Chemicals. Det preciserades däri vidare att Arkema France ”har bekräftat att detta möte hade ägt rum och [att företaget] till kommissionen har överlämnat förteckningarna över reseutgifterna för [dess företrädare L.] som visar att han reste till Köpenhamn den 9 november 1999”. Det ska i detta avseende påpekas att den omständigheten att det endast var förteckningarna över reseutgifterna för Arkema Frances företrädare som lades fram och som gjorde det möjligt att bekräfta hans närvaro vid det ifrågavarande mötet utgör ett samarbete som, i den mening som avses i den rättspraxis som det redogjorts för ovan i punkt 344, inte går längre än vad som följer av företagets skyldigheter enligt artikel 18 i förordning nr 1/2003. Kommissionen har vidare i skäl 252 i det angripna beslutet ordagrant återgett de exakta uppgifter som Finnish Chemicals lämnat, i vilka det redogjordes för innehållet i diskussionerna vid detta möte. I skäl 254 i det angripna beslutet hänvisas det däremot till de inexakta förklaringarna från Arkema France angående detta möte. Det framgår slutligen av dessa skäl att de uppgifter som Arkema France lämnat inte gjorde det möjligt att styrka uppgifterna i kommissionens akt vid den tidpunkt då de lämnades men att det är de uppgifter som Finnish Chemicals lämnat som gjort det möjligt för kommissionen att fastställa dessa faktiska omständigheter. Kommissionen

gjorde följaktligen inte någon uppenbart oriktig bedömning när den ansåg att uppgifterna som Arkema France lämnat i detta avseende inte hade ett betydande mervärde.

363 Vad för det femte gäller skäl 260 i det angripna beslutet påpekade kommissionen däri att ”Finnish Chemicals [genom sin företrädare, S.] har förklarat att företrädarna för [Arkema France och Finnish Chemicals hade mötts ännu en gång den 21 december 1999 ... i Stockholm” och att ”detta möte även bekräftades av de förteckningar över reseutgifter för [L.] som överlämnats av [Arkema France]”. Det ska i detta avseende påpekas att förutom den omständigheten att, såsom det framgår av detta skäl, kommissionen endast styrkte detta möte på grundval av uppgifter som Finnish Chemicals lämnat, utgör den omständigheten att det endast var förteckningarna över reseutgifterna för Arkema Frances företrädare som lades fram och som gjorde det möjligt att bekräfta hans närvaro vid det ifrågavarande mötet ett samarbete som, i den mening som avses i den rättspraxis som det redogjorts för ovan i punkt 344, inte går längre än vad som följer av företagets skyldigheter enligt artikel 18 i förordning nr 1/2003.

364 Vad för det sjätte gäller fotnot 118 i det angripna beslutet påpekade kommissionen i denna att ”[Arkema France] har bekräftat förekomsten av en mekanism för uppdelning av marknaden och för kompensationssystem som beskrivits av EKA”. Det ska i detta avseende påpekas att förutom den omständigheten att det framgår av detta skäl att kommissionen grundade sig på EKA:s muntliga uttalanden för att fastställa överträdelsens faktiska omständigheter, vilket sökanden inte har bestritt, kan den omständigheten att denna information endast bygger på en muntlig och inexakt förklaring, såsom det framgår av den rättspraxis som angetts ovan i punkt 343, inte anses ha ett betydande mervärde.

365 Vad för det sjunde gäller skäl 207 i det angripna beslutet och fotnot 259 som hänför sig till detta skäl har kommissionen däri påpekat att ”[d]et ska påpekas att i samband med diskussioner mellan Finnish Chemicals och [Arkema France] angående [kunden] MODO ringde [L.] upp [B.] (företrädaren för Quadrimex, importör för

Finnish Chemicals i Frankrike) för att diskutera de volymer som [Arkema France] förlorat" och att "[L.] vid dessa samtal den 2 och 5 oktober 1998 klagade på den skandinaviska aggressiviteten och krävde en kompensation i volym för [Arkema France]". Det framgår av de handlingar som anges i fotnot 257 i det angripna beslutet och av punkt 4.3.1.20 i detta beslut som har rubriken "1998 – konflikt kring kunden MODO", i skälen 205–216 i detta beslut, att kommissionen, för att fastställa den närmare arten av de kontakter som tagits mellan konkurrenterna i fråga om kunden MODO:s försörjning, datum för dessa kontakter och fördelade volymer, helt och hållet grundade sig på de exakta uppgifter som Finnish Chemicals hade lämnat till den. Kommissionen gjorde således inte någon uppenbart oriktig bedömning när den fann att den information som sökanden lämnat i detta avseende inte hade ett betydande mervärde.

366 Vad för det fjärde gäller skälen 568, 569, 571–573, 575 och 576 i det angripna beslutet som sökanden har åberopat ska det påpekas att det framgår av dessa skäl att kommissionen förfogade över dessa uppgifter "som kommit från två källor" vid den tidpunkt då Arkema France lämnade dem till kommissionen (skäl 568 i det angripna beslutet), att företaget "i allmänna ordalag har bekräftat att detta system föreligger, men inte har lämnat något skriftligt bevis från den period som uppgifterna gäller som har förbättrat kommissionens möjligheter att fastställa de aktuella faktiska omständigheterna" (skäl 569 i det angripna beslutet), att de uppgifter som Arkema France lämnat angående kontakterna med sina konkurrenter varit "grundläggande och inte gett kommissionen möjlighet att styrka de aktuella faktiska omständigheterna" (skäl 571 i det angripna beslutet), att uppgifterna om prishöjningarna åren 1993–1995 "i allmänna ordalag" bekräftade de uppgifter som kommissionen redan hade (skäl 572 i det angripna beslutet), att uppgifterna angående kunden MODO:s försörjning redan var "väl dokumenterade av EKA" (skäl 573 i det angripna beslutet), att Arkema France "nöjt sig med att bekräfta EKA:s uttalanden angående verkan av att efterlevnadsprogram antagits, utan att lägga fram nya bevis i detta avseende" (skäl 575 i det angripna beslutet) samt kommissionens bedömning att "även om [Arkema France]

har kunnat bekräfta vissa aspekter på hur kartellen allmänt fungerar har den dock inte gjort det på ett sätt som kan underlätta kommissionens möjlighet att styrka överträdelsen" (skäl 579 i det angripna beslutet). Det ska följaktligen konstateras att det inte i något av dessa skäl slås fast att de uppgifter som Arkema France lämnade hade ett betydande mervärde.

367 Mot bakgrund av samtliga ovanstående överväganden måste slutsatsen dras att kommissionen inte gjorde någon uppenbart oriktig bedömning när den inte beviljade Arkema France en nedsättning av böterna enligt 2002 års meddelande om samarbete. Talan kan följaktligen inte vinna bifall på den tionde grundens första del.

Den andra delgrunden: Åsidosättande av likabehandlingsprincipen

— Parternas argument

368 Sökanden har gjort gällande att kommissionen åsidosatte likabehandlingsprincipen när den inte, till skillnad från Finnish Chemicals, beviljade Arkema France någon "kredit" för de uppgifter som företaget hade lämnat till kommissionen och som denna, i skälen 568, 569, 571, 573, 575 och 576 i det angripna beslutet, dock medgav gjorde det möjligt att bekräfta överträdelsens faktiska omständigheter. Denna skillnad i behandling har den verkan att de böter som påförts sökanden "trissas upp" och sökanden borde tillsammans med Arkema France ha erhållit en nedsättning av böterna

med 30–50 procent i förhållande till de böter som påförts de aktuella företagen och särskilt Finnish Chemicals.

369 Kommissionen har bestritt denna argumentation.

— Tribunalens bedömning

370 Sökanden har gjort gällande att kommissionen har åsidosatt likabehandlingsprincipen, eftersom den beviljade Finnish Chemicals, men inte Arkema France, en nedsättning av böterna med stöd av 2002 års meddelande om samarbete.

371 Enligt den fasta rättspraxis som det erinrats om ovan i punkt 196 innebär likabehandlingsprincipen att lika situationer inte får behandlas olika och olika situationer inte får behandlas lika, såvida det inte finns sakliga skäl för en sådan behandling.

372 Eftersom kommissionen, såsom det slagits fast efter prövningen av den tionde grundens första del (se ovan punkt 367), inte gjorde någon uppenbart oriktig bedömning när den ansåg att de bevis som Arkema France lagt fram inte hade ett betydande mervärde och sökanden i detta sammanhang inte bestred kommissionens bedömning att de uppgifter som Finnish Chemicals lämnat hade ett betydande mervärde, konstaterar tribunalen i förevarande fall att Arkema France och Finnish Chemicals inte befann sig i samma situation med hänsyn till beviljandet av en nedsättning av böterna enligt 2002 års meddelande om samarbete.

373 Det ska således slås fast att sökanden inte har styrkt att kommissionen åsidosatte likabehandlingsprincipen när den inte beviljade Arkema France någon nedsättning av böterna enligt 2002 års meddelande om samarbete.

374 Den tionde grundens andra del kan följaktligen inte godtas, eftersom den saknar grund. Talan kan följaktligen inte vinna bifall på den tionde grunden i sin helhet samt på sökandens första yrkanden.

2. *Yrkandena som framställts i andra hand och som syftar till en ändring av bötesbeloppet*

— Parternas argument

375 Sökanden har i sin elfte grund gjort gällande att om tribunalen inte ogiltigförklarar det angripna beslutet i den del beslutet avser sökanden bör de böter som påförts sökanden ogiltigförklaras eller sättas ned.

376 Sökanden har för det första påpekat att det är orättvist att ålägga den de högsta böterna bland de böter som påförts de företag som avses i det angripna beslutet, trots att Arkema France ansvarat för överträdelsen i väsentligt mindre utsträckning än EKA och Finnish Chemicals. Sökanden har i detta avseende påpekat att EKA och Finnish Chemicals var de två viktigaste aktörerna i kartellen, såsom det framgår av skälen i det angripna beslutet. Sökanden har vidare påpekat att det bland annat var i reaktion på kampen mellan dessa två konkurrenter för uppdelningen av de nordiska marknaderna som har föranlett de andra parterna i kartellen, såsom Arkema France, att reagera och skydda sina marknader i sina områden.

377 Sökanden anser för det andra att tribunalen inom ramen för sin allmänna befogenhet att företa skönsmässig bedömning ska ta hänsyn dels till att Arkema France ansvarade för den aktuella överträdelsen i mindre utsträckning i förhållande till EKA och Finnish Chemicals, dels de faktorer som sökanden åberopade i den åttonde grundens första och andra invändningar (se ovan punkterna 267–273), i den nionde grundens första och andra del (se ovan punkterna 310–312 och 320–323) och i den tionde grunden (se ovan punkterna 331–333 och 368).

378 Kommissionen har bestritt sökandens argumentation.

— *Tribunalens bedömning*

379 Vad gäller unionsdomstolens prövning av de beslut som kommissionen antar på konkurrensområdet erinrar tribunalen om att utöver en prövning av huruvida de är rättsenliga, vilken enbart gör det möjligt att ogilla talan om ogiltigförklaring eller att ogiltigförklara den omtvistade rättsakten, innebär tribunalens fulla prövningsrätt enligt artikel 31 i förordning nr 1/2003 med tillämpning av artikel 229 EG att den har befogenhet att ändra den omtvistade rättsakten även om den inte ogiltigförklaras, för att exempelvis ändra det bötesbelopp som påförts med beaktande av samtliga faktiska omständigheter (se domstolens dom av den 3 september 2009 i mål C-534/07 P, Prym och Prym Consumer mot kommissionen, REG 2009, s. I-7415, punkt 86 och där angiven rättspraxis).

380 Vad för det första gäller yrkandet om ändring av det bötesbelopp som solidariskt påförts sökanden och Arkema France på grund av att det i detta inte tagits tillräcklig hänsyn till att Arkema France deltog i kartellen i mindre utsträckning i förhållande till EKA och Finnish Chemicals, anser tribunalen att detta yrkande inte ska bifallas, eftersom sökanden, såsom slagits fast ovan i punkt 328, inte har framfört något argument

eller bevis som styrker att Arkema France spelade en mindre roll i kartellen och som motiverar att sökanden på grund härav ska beviljas en nedsättning av bötesbeloppet.

381 Vad för det andra gäller yrkandet om ändring av de böter som solidariskt påförts Arkema France och sökanden samt som personligen påförts sökanden finner tribunalen, med hänsyn till de argument som åberopats i den åttonde grundens första och andra invändningar, i den nionde grundens första och andra del, och i den tionde grunden, och mot bakgrund av samtliga skäl som det redogjorts för ovan, och att sökanden i detta avseende inte har framfört andra argument, att inget kan motivera en sådan nedsättning.

382 Talan kan följaktligen inte vinna bifall på sökandens andra yrkanden och talan ska ogillas i sin helhet.

Rättegångskostnader

383 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att sökanden ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom sökanden har tappat målet, ska kommissionens yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar

TRIBUNALEN (andra avdelningen)

följande:

1) Talan ogillas.

2) Elf Aquitaine SA ska ersätta rättegångskostnaderna.

Pelikánová Jürimäe Soldevila Fragoso

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 17 maj 2011.

Underskrifter

Innehållsförteckning

Bakgrund till tvisten ..... II - 2160

Förfarandet och parternas yrkanden ..... II - 2168

Bedömning ..... II - 2170

1. Yrkandena som framställts i första hand och som syftar till en ogiltigförklaring av det angripna beslutet ..... II - 2170

Den första grunden: Åsidosättande av bestämmelserna om ansvar för överträdelser inom koncerner ..... II - 2171

Den första delgrunden: Felaktig rättstillämpning när ansvaret för den aktuella överträdelsen tillskrivits sökanden ..... II - 2171

— Parternas argument ..... II - 2171

— Tribunalens bedömning ..... II - 2173

Den andra delgrunden: Åsidosättande av principerna om bolags rättsliga och ekonomiska självständighet ..... II - 2181

— Parternas argument ..... II - 2181

— Tribunalens bedömning ..... II - 2183

Den tredje delgrunden: Fel som avser att de indicier som kommissionen använde i det angripna beslutet inte styrker presumtionen om att moderbolaget utövat ett avgörande inflytande ..... II - 2184

— Parternas argument ..... II - 2184

— Tribunalens bedömning ..... II - 2185

Den fjärde delgrunden: Kommissionen ansåg felaktigt att sökanden inte hade lämnat någon bevisning som motbevisade presumtionen om att moderbolaget utövat ett avgörande inflytande ..... II - 2186

— Parternas argument ..... II - 2186

— Tribunalens bedömning ..... II - 2190

Den femte delgrunden: Presumtionen om att moderbolaget har utövat ett avgörande inflytande har förvandlats till en icke motbevisbar presumtion ..... II - 2195

— Parternas argument ..... II - 2195

— Tribunalens bedömning ..... II - 2197

Den andra grunden: Åsidosättande av sex grundläggande principer som följer av att sökanden tillskrivits ansvaret för den aktuella överträdelsen ..... II - 2199

Den första delgrunden: Åsidosättande av sökandens rätt till försvar ..... II - 2199

— Parternas argument ..... II - 2199

— Tribunalens bedömning ..... II - 2202

Den andra delgrunden: Åsidosättande av principen om parternas likställdhet i processen ..... II - 2208

Parternas argument ..... II - 2208

Tribunalens bedömning ..... II - 2208

Den tredje delgrunden: Åsidosättande av oskuldspresumtionen ..... II - 2210

— Parternas argument ..... II - 2210

— Tribunalens bedömning ..... II - 2212

Den fjärde delgrunden: Åsidosättande av principen om ansvar för eget handlande och principen om att straff ska vara individuella ..... II - 2214

— Parternas argument ..... II - 2214

— Tribunalens bedömning ..... II - 2215

Den femte delgrunden: Åsidosättande av den straffrättsliga legalitetsprincipen ..... II - 2217

— Parternas argument ..... II - 2217

— Tribunalens bedömning ..... II - 2217

Den sjätte delgrunden: Åsidosättande av likabehandlingsprincipen ..... II - 2218

— Parternas argument ..... II - 2218

— Tribunalens bedömning ..... II - 2220

Den tredje grunden: Förvanskning av de indicier som sökanden har lagt fram ..... II - 2222

Parternas argument ..... II - 2222

Tribunalens bedömning ..... II - 2223

Den fjärde grunden: Förekomsten av motstridiga skäl i det angripna beslutet ..... II - 2223

Den första delgrunden: Motstridiga skäl vad gäller tillämpningen av begreppet företag, i den mening som avses i artikel 81.1 EG ..... II - 2224

— Parternas argument ..... II - 2224

— Tribunalens bedömning ..... II - 2225

Den andra delgrunden: Motstridiga skäl i det angripna beslutet med avseende på sökandens kännedom om den aktuella överträdelsen ..... II - 2227

— Parternas argument ..... II - 2227

— Tribunalens bedömning ..... II - 2227

Den tredje delgrunden: Motstridiga skäl med avseende på arten av den kontroll som ett moderbolag utövar över sitt dotterbolag för att tillskrivas ansvaret för dotterbolagets överträdelse ..... II - 2228

— Parternas argument ..... II - 2228

— Tribunalens bedömning ..... II - 2229

Den femte grunden: Åsidosättande av principen om god förvaltningssed ..... II - 2230

Parternas argument ..... II - 2230

Tribunalens bedömning ..... II - 2231

Den sjätte grunden: Åsidosättande av rättssäkerhetsprincipen ..... II - 2233

Parternas argument ..... II - 2233

Tribunalens bedömning ..... II - 2234

Den sjunde grunden: Maktmissbruk ..... II - 2239

Parternas argument ..... II - 2239

Tribunalens bedömning ..... II - 2239

Den åttonde grunden: De personliga böter som påförts sökanden saknar grund ... II - 2240

Parternas argument ..... II - 2240

Tribunalens bedömning ..... II - 2244

Den nionde grunden: Åsidosättande av de principer och de bestämmelser som reglerade beräkningen av de böter som solidariskt påfördes Arkema France och sökanden ..... II - 2252

Den första delgrunden: Fel i beräkningen av det bötesbelopp som solidariskt påförts Arkema France och sökanden ..... II - 2253

— Parternas argument ..... II - 2253

— Tribunalens bedömning ..... II - 2254

Den andra delgrunden: Åsidosättande av likabehandlingsprincipen i samband med de böter som solidariskt påfördes Arkema France och sökanden ..... II - 2256

— Parternas argument ..... II - 2256

— Tribunalens bedömning ..... II - 2258

Den tionde grunden: Åsidosättande av bestämmelserna i 2002 års meddelande om samarbete ..... II - 2259

Den första delgrunden: Vägran att bevilja en nedsättning av böterna enligt 2002 års meddelande om samarbete ..... II - 2260

— Parternas argument ..... II - 2260

— Tribunalens bedömning ..... II - 2261

Den andra delgrunden: Åsidosättande av likabehandlingsprincipen ..... II - 2275

— Parternas argument ..... II - 2275

— Tribunalens bedömning ..... II - 2276

2. Yrkandena som framställts i andra hand och som syftar till en ändring av bötesbeloppet ..... II - 2277

Parternas argument ..... II - 2277

Tribunalens bedömning ..... II - 2278

Rättegångskostnader ..... II - 2279